

ಅಧ್ಯಾಯ-೧೯

ಶೈಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಶ್ರೀದೇ

ವಿಚಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆ ಪ್ರಾಚಿನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀರಾ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಪಡೆದ ಪ್ರದೇಶವಾಗಿದೆ. ವೇದಗಳ ಕಾಲದಿಂದ ಶೈಕ್ಷಣ ತಂದೆಯ ಮೂಲಕ ಮಗನಿಗೆ ದೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಗುರುಕುಲಗಳೂ ವಿದ್ಯಾಕೇಂದ್ರಗಳಾಗಿದ್ದು, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುವು ಪೂಜ್ಯನೂ, ಪಾಲಕನೂ ಆಗಿದ್ದಿಲ್ಲ. ವಿದ್ಯಾಧ್ರಿಗಳೆಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಿಸುತ್ತೇ ಗುರು ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿದ್ದು ದರಿಂದ, ಗುರು-ಶಿಷ್ಯ ಸಂಬಂಧ ಅನ್ಯೋನ್ಯವಾಗಿದ್ದಿತು. ಸಕಲ ದಾನಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾ ದಾನ ಶ್ರೀಷ್ಟವೆಂಬುದು ಜನಮತವಾಗಿತ್ತು. ದೇವಾಲಯಗಳಿಗೆ ದಾನ ದತ್ತಿ ಬಿಡುವಾಗ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಇಂತಿಮ್ಮೆ ಎಂದು ನಿಗದಿ ಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಪ್ರಾಚಿನ ವಿದ್ಯಾಕೇಂದ್ರಗಳು

ಪ್ರಾಚಿನ ಮತ್ತು ಮದ್ಯಕಾಲೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಅಗ್ರಹಾರಗಳಲ್ಲಿ, ಗ್ರಾಮ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೇ ಅವಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಮರಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಿತು. ವಿಚಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಡಿ ತಾಲ್ಯಾಕಿನ ಸಾಲೋಟಿಗಿಯ ಶ್ರೀಪುರಿಷ ದೇವಾಲಯ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಚಿನವಾಗಿತ್ತು ಎಂದು ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ಮೂರನೇ ಕೃಷ್ಣನ ಕಾಲದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಾಸನ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಶಿಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಒಂದು ಶಾಲೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದವನು ಕೃಷ್ಣನ ಪ್ರಧಾನಿ ಸಂಧಿವಿಗ್ರಹಿ ನಾರಾಯಣ ಎಂದೂ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ದೇಶದ ನಾನಾ ಭಾಗಗಳಿಂದ ಒಂದ ವಿದ್ಯಾಧ್ರಿಗಳ ವಸತಿಗಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟತ್ತೇಳಿ ಹೊರಡಿಗಳಿದ್ದವು. ಇಲ್ಲಿ ದಿಂದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಹಸ್ತರಿತ, ಶಾಲೆಗೆ ಬಂತಾರು, ಬೋಧಕರಿಗೆ ಬವತ್ತು ನಿವರ್ತನ ಭೂಮಿಯನ್ನು (ಒಂದು ನಿವರ್ತನ ಭೂಮಿ ಸುಮಾರು ಬಧು ಎಕರೆಗೆ ಸಮುದ್ರಕೊಡಲಾಗಿತ್ತು). ಬಹುಶಃ ಇದೊಂದು ಅತಿದೊಡ್ಡ ವೈದಿಕ ಪಾಠಶಾಲೆಯಾಗಿದ್ದಿರ ಬಹುದೆಂದು ಇತಿಹಾಸತಜ್ಞರು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುತ್ತಾರೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬಾಗೇವಾಡಿ ತಾಲ್ಯಾಕಿನ ಮುತ್ತಿಗಿಯ ಶಿವಲಿಂಗ ದೇವರ ದೇಗುಲ ಮಲ, ಮನಗೊಳಿಯ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗ ಕಲಿದೇವೇಶ್ವರ ಮಲ, ಹೆಬ್ಬಾಳಿದ ಸರಸ್ವತಿ ದೇವಾಲಯ, ಸಿಂದರಿ ತಾಲೂಕಿನ ದೇವೂರಿನ ಮಾರ ಸಿಂಫೋಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ, ಕುಳೇಕುಮಾರಿಗಿಯ ಚಂದೇಶ್ವರ ದೇವರ ಮಲ, ಹಿಷ್ಪರಿಗಿಯ ಕಲಿ ದೇವೇಶನ ಉದ್ಯಾನವನ,

ಇಂದಿ ತಾಲೂಕಿನ ರೂಗಿಯ ನಗರೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ, ವಿಜಾಪುರದ ಸಿದ್ದೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ, ಮುದ್ದೆಬಿಹಾಳ ತಾಲ್ಲೂಕು ತಂಬಗಿಯ ತ್ರೈಪುರುಷ ದೇವಾಲಯ, ಇವು ಪ್ರಚೀನ ವಿದ್ಯಾಕೇಂದ್ರಗಳಾಗಿದ್ದವೆಂದು ಶಾಸನೋಲ್ಲೆ ಖಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುತ್ತಿಗಿ, ವಿಜಾಪುರ, ಕಡ್ಡವಾಡ ಮತ್ತು ರೂಗಿಯ ಮರಗಳು ಭವ್ಯ ಗುರುಪರಂಪರೆ ಹೊಂದಿದ್ದ ವಿದ್ಯಾಕೇಂದ್ರಗಳಾಗಿದ್ದವೆಂದೂ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಸಿಂದಗಿ ತಾಲೂಕಿನ ಕೊಂಡಗೋಳಿ ಶಾಲೆ, ಬೀಳಗಿ ತಾಲೂಕಿನ ಕೋಣಾರ್ಕಿನ ಚಂದ್ರಶಾಲೆ, ಹಂಗಳ್ಲಿನ ಕಿಂಬಂಶ್ವರ ದೇವಾಲಯಗಳು ನೇರ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಕೇಂದ್ರಗಳಾಗಿದ್ದವೆಂದು ಶಾಸನಗಳು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ. ಸಿಂದಗಿ ತಾಲ್ಲೂಕು ಕಡ್ಡವಾಡದ ಶ್ರೀ ಸ್ವಯಂಭು ಸೋಮನಾಥ ದೇವಸ್ಥಾನ ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾದ ಘಾಟಿಕಾ ಸ್ಥಾನವಾಗಿದ್ದಿತು.

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಉಟೋಪಚಾರಗಳಾಗಿ ಸತ್ಯಗಳಿರುತ್ತಿದ್ದವು. ದೇವಾಲಯಗಳಿಗೆ ಭೂದಾನ ಮಾಡುವಾಗ ಸತ್ಯಗಳಿಗೆಂದೇ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾಗವನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹೀರೇಚೇವಿನೂರ, ಕುಳೇಕುಮಟಗಿ, ಅಲಮೇಲ, ಸಾಲೋಟಗಿ, ತಂಬಗಿ, ಹುನಗುಂದ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಅರಸಿಬೀದಿ, ಬಾದಾಮಿ ತಾಲೂಕಿನ ಬನಶಂಕರಿ, ಬೀಳಗಿ ತಾಲೂಕಿನ ಹೊಷ್ಟೆ, ಬಾಗೇವಾಡಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಇಗರೇಶ್ವರ, ಯಾರವಾಳ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಾಗಿ ಸತ್ಯಗಳಿದ್ದವೆಂದು ಶಾಸನಗಳು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ. ಮೇಲಿನ ಹಲವುಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾ ಸತ್ಯಗಳಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು.

ವಿದ್ಯಾಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕದಿಂದ ಹೌಳಿ ಹಂತದರೆಗೆ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತೇಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಮುಲಭಾಣದ ದಿವಾಕರೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಪುರಾಣ, ಬಾಲಶಕ್ತಿ ನ್ಯಾಸದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಚೋಧಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿತ್ತು. ಬಾಲಶಕ್ತಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಹಂತದ್ವಾಗಿದ್ದು, ನ್ಯಾಸದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಹೌಳಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧಿಸಿತ್ತು. ಬಾಲಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷರ ಚೋಧನೆಯೇ ಅಲ್ಲದೆ ವ್ಯಾಕರಣವನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಾಲಕರು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬಿಡರಿಂದ ಏಳನೇ ಪಯಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರಂಭದ ಪ್ರಥಮ ಸಂಸ್ಕಾರವಾದ ಉಪನಯನದೊಂದಿಗೆ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ತೊಡಗುತ್ತಿದ್ದರೆಂದೂ, ಉಪನಯನದಲ್ಲಿ ಗುರುವಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣೇಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಾಗಿತ್ತೇಂದೂ, ಕಲ್ಲೂಣಿ ಬಾಲುಕ್ಕು ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಸತ್ಯಶಯದೇವ ತನ್ನ ಮುಗ ವಿಕ್ರಮಾಂಕನ ಉಪನಯನದಲ್ಲಿ ಕುಲಗುರು ವಿದ್ಯಾವಿಧಿ ವಿಷ್ಣುಭಟ್ಟನಿಗೆ ಬಾಗೇವಾಡಿ ತಾಲೂಕಿನ ಮುತ್ತಿಗಿ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಗುರುದಕ್ಷಿಣೇಯಾಗಿ ನೀಡಿದನೆಂದೂ ಶಾಸನೋಲ್ಲೆ ಖಾಗಿದೆ.

ಹೌಳಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಭಾತ್ರರು ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಇವರ ಉಟ, ಪಸತಿ, ಜೀವಧಿ ಉಪಚಾರಗಳಾಗಿ ದಾಣಬಿಟ್ಟಿ ಸಂಗತಿ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಇಂದಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ರೂಗಿ, ಸಿಂದಗಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ದೇವಾರ, ಎಲಮೇಲಿ (ಅಲಮೇಲ), ಬಾಗೇವಾಡಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಮುತ್ತಿಗಿಯ ಶಾಸನಗಳು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ. ಇವೆಲ್ಲ ಹೌಳಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಕೇಂದ್ರಗಳು.

ವಿವಿಧ ಪಠ್ಯ ಚೋಧಿಸುವ ಭಟ್ಟುವೃತ್ತಿಗೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಟ್ಟ ಮಹತ್ವದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕಲಕೇರಿಯ ಶಾಸನ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ದಿನಂಪ್ರತಿ ಪಠಿಸುವ ಪುರಾಣ ಭಾಗವನ್ನು ಖಂಡಿಕವೆನ್ನಲಾಗುತ್ತಿದ್ದು, ಇಗರೇಶ್ವರ ಮತ್ತು ಸಾಲೋಟಗಿ ಶಾಸನಗಳು ಪುರಾಣ ಖಂಡಿಕಕ್ಕೆ ದಾನ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ. ಜ್ಯೋತಿಷ್ಟಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರಚೀನ ಕನಾಂಟಿಕದ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಗವಾಗಿದ್ದು, ಹೂವಿನ ಹಿಂಪರಗಿಯ ಶಾಸನವೊಂದು ಜ್ಯೋತಿಷ್ಟಾಸ್ತ್ರ ನಿಪುಣ ಗೋವೆಯ ಭಟ್ಟನಿಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ಸ್ವಾಧೀನಂಗ ಹಿಂಪರಗೆ ಗ್ರಾಮ ದತ್ತಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದನ್ನೂ, ನಾಲುತವಾಡ ಶಾಸನ ಜೋಯಿಸ ಗೋವಿಂದನಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಮತ್ತು ರು ಭೂಮಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಜೈನ ಕಲಿಕಾ ಕೇಂದ್ರಗಳು

ಬಾಗೇವಾಡಿ ತಾಲೂಕಿನ ಇಂಗಳೆತ್ತರವು ಕಲ್ಯಾಣ ಚಾಲುಕ್ಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜೈನ ವಿದ್ಯಾಕೇಂದ್ರವಾಗಿತ್ತೇಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಬಾದಾಮಿ ಚಾಲುಕ್ಯರ ಕಾಲದಿಂದ ಷಹೋಳೆಯೂ ಒಂದು ವಿದ್ಯಾಕೇಂದ್ರವಾಗಿದ್ದು, ಜೈನ ಶಿಲ್ಪಕಲೆಯ ರೂಪಾರ್ಥಿಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ವಿಷಯ ಶಾಸನೋಲ್ಟೆ ಐತಿಹಾಸಿಕ. ಹಾಗೆಯೇ ಜಮುನಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಹಕ್ತನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಜೈನರು ಒಂದಿದ್ದು, ಅದರಲ್ಲಿ ಶ್ರವಕರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇದ್ದಿರುತ್ತಿದ್ದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದಿತವಂತೆ ತೇರದಾಳ ಸೋಮನಾಥ ಜಿನಾಲಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರಮಣಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇದ್ದಿರುತ್ತಿದ್ದು, ಇದೊಂದು ಪ್ರಮುಖ ಕಲಿಕಾ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿತ್ತೇಂದೂ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ರನ್ನ ಕವಿಯ ಜನ್ಮಸ್ಥಳವಾದ ಮುಧೋಳ, ಬಿಜಾಪುರ, ಬಾದಾಮಿ ಹಾಗೂ ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲುಗಳೂ ಸಹ ಜೈನ ಕಲಿಕಾ ಕೇಂದ್ರಗಳಾಗಿದ್ದವೆಂದು ಶಾಸನಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಮುಸಲ್ಲಾನರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ

ಮುಸಲ್ಲಾನ ಅರಸರು ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಇಸ್ತಾಂ ಧರ್ಮದಷ್ಟೇ ಮಹತ್ವ ನೀಡಿದ್ದರು. ಶಿಕ್ಷಣ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಎಟಿಕೆದ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿದ್ದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಏಂಸಲಾಗಿತ್ತು. ಮಸೀದಿ, ಮದ್ರಸಾಗಳಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿ, ಮೌಲ್ಯಿಗಳಿಂದ ಅಧ್ಯಾಪನ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಹಳ್ಳಿ ಶಾಲೆಗಳು ಸ್ಥಳೀಯರಿಂದ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾಕೇಂದ್ರಗಳು ಅರಸರ ದಕ್ತಿ ಸಹಾಯದಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಮುಸಲ್ಲಾನರಲ್ಲಿ ಉಳ್ಳವರು ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ತಮ್ಮ ಮಹ್ಯಳಿಗಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಣದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿದ್ದರೂ ಸಹ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಪ್ರಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಭಾಗಗಳನ್ನೂ, ಉಚ್ಚ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಮದ್ರಸಾಗಳನ್ನೂ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಬಹಂಪನಿ ಅರಸರ ಅಳ್ಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಂತರಾಗಿದ್ದ ಶೇಖ್ರೆ ಸಿರಾಬುದ್ದಿನ್ನು ಜುನೆದಿ ಮತ್ತು ಖ್ಯಾಜಾ ಬಂದೇ ನಷ್ಟಾಗ ಇವರ ಶಾಸನಕಾಸ್ತೋಗಳು ಧರ್ಮ ಹಾಗೂ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರಗಳಾಗಿದ್ದವು.

ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರಭಿನ್ನವಿಂದಿಗೆ ಹಾಗೂ ಅದರ ಪ್ರಸಾರಕ್ಕೆ ಮಹಮ್ಮದ್ ಆದಿಲ್‌ಶಾಹಿ ಆಳ್ಳಕೆ ಮಹಕ್ಕ ಪ್ರಾಣವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ವಿದ್ಯಾಪ್ರಸಾರಕ್ಕಾಗಿ ಆತ ಮದ್ರಸಾಗಳನ್ನೂ, ಇತರ ಉಚಿತ ವಿದ್ಯಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನೂ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು. ಅಹ್ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಉಚಿತವಾಗಿ ಒದಗಿಸಿದನು. ಅರಬ್ಬಿ ಹಾಗೂ ಪರ್ಶಿಯನ್ ಭಾಷೆಗಳನ್ನೂ ಚೋಧಿಸಲು ಸಮರ್ಥ ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನು ನೇಮಿಸಿದನು. ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಎಚ್ಚೆತ ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನು ರಾಜ್ಯಾಡಳಿತದಲ್ಲೂ ನೇಮಿಸಿಕೊಂಡನು. ವಿಚಾಪುರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅರೆಬಿಕ್ ಶಾಲೆ ಹಾಗೂ ಜುಮ್ಮಾ ಮಸೀದಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪರ್ಶಿಯನ್ ಶಾಲೆಗಳು ಈತನಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಬಡೆಮಹ್ಯಳಿಗೆ ಉಚಿತ ಶಿಕ್ಷಣವೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಪ್ರತಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೆ ಪ್ರತಿ ಶಿಂಗಳೂ ಒಂದು 'ಹನ್' ನಾಣ್ಯವನ್ನು ಶಿಕ್ಷಣಕೆ ವಿಚಾರಿಗಾಗಿ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ವಾರ್ಷಿಕ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತೀರ್ಣರಾದವರಿಗೆ ಪಾರಿತೋಷಕಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಶಿಕ್ಷಣ ಮುಗಿಸಿದವರಿಗೆ ಅಹ್ ತೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಸರಕಾರಿ ಉದ್ಯೋಗವೂ ಲಭಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ವಿಚಾಪುರದ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಇದ್ದ ಆಗಿನ ಶಹಾಪುರ (ಕೆಗಿನ ದಗ್ರಾ ಪ್ರದೇಶ) ಒಂದು ಸೂಫಿ ವಿದ್ಯಾಕೇಂದ್ರವಾಗಿದ್ದು ಮುಸಲ್ಲಾನೇತರರ ಮೇಲೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಲ್ಪು. ಇದನ್ನು ಖಾಜಾ ಅಮೀನುದ್ದಿನ್ ದಗ್ರಾ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿದ್ದು, ಇಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಇಂಜಿನಿಯರಿಂದ ಇಷ್ಟು ಯಾವಾಗಿ ಪಡೆದಿದ್ದರು. ಸ್ಯಾಯದ್ ಅಲಿ ಮಹಮ್ಮದ್ ಪ್ರಮುಖ ಸೂಫಿ ಶಿಕ್ಷಕನಾಗಿದ್ದು, ಶಹಾಬುದ್ದಾನ್ ಅಲ್ಪ (೧೯೨೪) ಮಹಮ್ಮದ್ ಮುದಾರಿನ್ (೧೯೨೪) ಹಾಗೂ ಖಾಚಿ ಇಬ್ರಾಹಿಂ ಜುನೆದಿ (೧೯೩೨) ಮುಂತಾದವರು ಇವರ ಶಹಾಪುರದಲ್ಲಿ ಹಜರತ್ ಶೇಖ್ರೆ ಇಲಾಮುಲ್ಲಾ ಎರಡನೆ ಆದಿಲ್ ಶಾಹಿಯ ಅಮಂತ್ರಣದ ಮೇರೆಗೆ ಬುರಾಣದಿಂದ ವಿಚಾಪುರಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿ, ಜುಮ್ಮಾ ಮಸೀದಿ ಬಳಿಯ ಮೊಹಲ್ಲೆ

ಅಭಿರೂಪಾದಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ, ಜನರಿಗೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾನ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡಿದನು. ಮುಂದೆ ಕೀರಂಗಜೇಬ ಈತನ ವಿದ್ಯುತ್ತನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ತನ್ನ ಅಸ್ತಾನಕ್ಕೆ ಕರೆಸಿಕೊಂಡನು. ಇದೇ ರೀತಿ ವಿಜಾಪುರಕ್ಕೆ ಆಮಂತ್ರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಖ್ಯಾತ ಶಿಕ್ಷಕನೆಂದರೆ, ಸೈಯದ್ ಆಸದ್ರಾಖಲ್ಲಾ ಗುಜರಾತಿ. ಈತನೂ ಸಹ ಜುಮ್ಮಾ ಮಸೀದಿಯ ಬಳಿ ಶಾಲೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು. ಈತನ ಮೆಗನಾದ ಸೈಯದ್ ಅಲಿ ಮಹಮ್ಮದನೂ ಖ್ಯಾತ ಶಿಕ್ಷಕನಾಗಿದ್ದು, 'ಉಸ್ತಾದ್-ಎ-ಶಾಹರ-ಎ-ಅಷ್ಟಿಯಾ' ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದನು.

ಸಾಕ್ಷರತೆ

ರಾಜ್ಯದ ಇತರೆ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಂತೆ ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ ದಶಕದಿಂದ ದಶಕಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷರತಾ ಪ್ರಮಾಣದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ೧೯೯೦ರಿಂದ ನಾಲ್ಕು ದಶಕಗಳ ಸಾಕ್ಷರತೆಯನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದಾಗ, ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡಾ ಏಳ ರಿಂದ ಶೇಕಡಾ ಇಂದಿರಾಗೌರಿಗೆ, ಗಣನೀಯವಾಗಿ ಜನ ಸಾಕ್ಷರತಾಗೆ ಪ್ರದಾನ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಜಿಲ್ಲೆಯ ೧೯೯೧ರ ಜನಗಣತಿಯಂತೆ ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಾದ ೧,೪೫೦,೧೨೮ ಮಂದಿಯಲ್ಲಿ ೪೦೫,೮೯೨ ಆಕ್ಷರಸ್ಥರಿದ್ದು, ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಕ್ಷರತೆಯ ಶೇಕಡವಾರು ಪ್ರಮಾಣ ೨೪.೪ ಆಗಿತ್ತು. ಇವರಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ೫೬,೨೨೦ ಮಂದಿ ಮಹಿಳೆಯರಿದ್ದು, ಇವರಿಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಾಗದ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಓದುವ ಜ್ಞಾನವಿದ್ದಿತು. ೧೯೯೧ ರಿಂದ ೧೯೯೧ರವರೆಗೆ ತಾಲೂಕುವಾರು ಸಾಕ್ಷರತಾ ವಿವರ ಈ ರೀತಿ ಇದ್ದಿತು.

ಕೋಷ್ಟಕ: ಗಳಿ.ಗ್; ೧೯೯೧

ತಾಲೂಕು	ಜನಸಂಖ್ಯೆ	ಸಾಕ್ಷರರ ಸಂಖ್ಯೆ	ಶೇಕಡಾ ಸಾಕ್ಷರತೆ
ಬಾದಾಮಿ	೧,೫೪,೧೫೨	೫೪,೨೩೦	೨೯.೭೯
ಬಾಗಲಕೋಟೆ	೧,೪೯,೪೯೧	೫೧,೪೨೨	೩೬.೨೫
ಬಸವನ ಬಾಗೇವಾಡಿ	೧,೫೫,೪೯೫	೪೬,೨೬೫	೨೭.೯೬
ವಿಜಾಪುರ	೨,೦೬,೧೦೬	೬೮,೧೦೬	೨೭.೦೪
ಬೀಳಿಗಿ	೪೨,೬೦೧	೨೦,೧೪೬	೨೪.೬೫
ಹುನಗುಂಡ	೧,೫೬,೦೭೨	೫೮,೫೪೨	೩೭.೬೬
೨೦ಡಿ	೨,೧೨,೧೪೦	೪೨,೪೪೮	೨೨.೬೫
ಜಮ್ಮಂಡಿ	೨,೦೬,೨೮೨	೫೪,೪೫೨	೨೬.೭೯
ಮುದ್ದೆಬಿಹಾಳ	೧,೫೮,೨೯೫	೪೪,೧೫೪	೨೨.೨೮
ಮುಧ್ಯಾಳ	೧,೨೨,೫೦೫	೨೨,೪೪೨	೨೭.೬೧
ಸಿಂದಗಿ	೧,೯೧,೧೦೪	೪೩,೧೦೨	೨೨.೫೦
ಒಟ್ಟು	೧೮,೫೫,೫೨೧	೫,೪೫,೨೫೨	೨೨.೪೫

ಜೈನ ಕಲಿಕಾ ಕೇಂದ್ರಗಳು

ಬಾಗೇವಾಡಿ ತಾಲೂಕಿನ ಇಂಗಳೆಶ್ವರಪು ಕಲ್ಯಾಣ ಬಾಲುಕ್ಕರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜೈನ ವಿದ್ಯಾಕೇಂದ್ರವಾಗಿತ್ತೇಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಬಾದಾಮಿ ಬಾಲುಕ್ಕರ ಕಾಲದಿಂದ ಏಹೊಳೆಯೂ ಒಂದು ವಿದ್ಯಾಕೇಂದ್ರವಾಗಿದ್ದು, ಜೈನ ಶಿಲ್ಪಕಲೆಯ ರೂಪಾರಿಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ವಿಷಯ ಶಾಸನೋಲ್ಟೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಜಮುಖಿಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಹತ್ತನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಜೈನಮತ ಒಂದಿದ್ದು, ಅದರಲ್ಲಿ ಶಾವಕರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇದ್ದಿತೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದಿತವಂತೆ ತೇರದಾಳ ಸೋಮನಾಥ ಜಿನಾಲಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರಮಣಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇದ್ದಿತೆಂತೂ, ಇದೊಂದು ಪ್ರಮುಖ ಕಲಿಕಾ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿತ್ತೇಂದೂ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ರನ್ನ ಕವಿಯ ಜನ್ಮಸ್ಥಳವಾದ ಮುಧೋಳ, ಬಿಜಾಪುರ, ಬಾದಾಮಿ ಹಾಗೂ ಪಟ್ಟದಕಲ್ಯಾಗಳೂ ಸಹ ಜೈನ ಕಲಿಕಾ ಕೇಂದ್ರಗಳಾಗಿದ್ದವೆಂದು ಶಾಸನಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಮುಸಲ್ಲಾನರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ

ಮುಸಲ್ಲಾನ ಅರಸರು ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಇಸ್ತಾಂ ಧರ್ಮದಷ್ಟೇ ಮಹತ್ವ ನೀಡಿದ್ದರು. ಶಿಕ್ಷಣ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಎಟುಕದ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿದ್ದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಏಸಲಾಗಿತ್ತು. ಮಸೀದಿ, ಮದ್ರಾಸಾಗಳಲ್ಲಿ ಮುನ್ಬಿ, ಮೌಲ್ಯಿಗಳಿಂದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮನ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಹಳ್ಳಿಶಾಲೆಗಳು ಸ್ವಾಳೀಯರಿಂದ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾಕೇಂದ್ರಗಳೂ ಅರಸರ ದತ್ತಿ ಸಹಾಯದಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಮುಸಲ್ಲಾನರಲ್ಲಿ ಉಳ್ಳವರು ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ತಮ್ಮ ಮಹತ್ವಿಗಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿದ್ದರೂ ಸಹ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಪಾರಾಧಿಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಮತ್ತುಬಾಗೆಳನ್ನೂ, ಉಚ್ಚ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಮದ್ರಾಸಾಗಳನ್ನೂ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಬಹಮನಿ ಅರಸರ ಅಳ್ಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಂತರಾಗಿದ್ದ ಶೇಖ್ರ್ ಸಿರಾಜುದ್ದೀನ್ ಜುನೆದಿ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಹಿಂದಿ ಬಂದೇ ನಾಜಾ ಇವರ ಶಾಸನಕಾಸ್ತಾಗಳು ಧರ್ಮ ಹಾಗೂ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರಗಳಾಗಿದ್ದವು.

ಶಿಕ್ಷಣ ದ್ವೇತ್ರಾಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಹಾಗೂ ಅದರ ಪ್ರಸಾರಕ್ಕೆ ಮಹಮ್ಮುದ್ ಆದಿಲ್‌ಶಾಹಿ ಆಳ್ಳಿಕೆ ಮಹತ್ವ ಪೂರ್ಣವೇಸುತ್ತದೆ. ವಿದ್ಯಾಪ್ರಸಾರಕ್ಕಾಗಿ ಆತ ಮದ್ರಾಸಾಗಳನ್ನೂ, ಇತರ ಉಚಿತ ವಿದ್ಯಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನೂ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು. ಅಹ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಸ್ಕಾಲರ್‌ಗಳನ್ನೂ ಉಚಿತವಾಗಿ ಒದಗಿಸಿದನು. ಅರಬ್ಬಿ ಹಾಗೂ ಪರೀಕ್ಯಾಯನ್ ಭಾಷೆಗಳನ್ನೂ ಬೋಧಿಸಲು ಸಮರ್ಥ ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನು ನೇಮಿಸಿದನು. ಪ್ರತಿಸ್ತಿ ವಿಚೇತ ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನು ರಾಜ್ಯಾಡಳಿತದಲ್ಲೂ ನೇಮಿಸಿಕೊಂಡನು. ವಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅರೆಬಿಕ್ ಶಾಲೆ ಹಾಗೂ ಜುಮ್ಮಾ ಮಸೀದಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪರೀಕ್ಯಾಯನ್ ಶಾಲೆಗಳು ಈತನಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಬಡಮಹ್ಮೆಳಗೆ ಉಚಿತ ಶಿಕ್ಷಣವೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಪ್ರತಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೆ ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳಿಂದ ಒಂದು 'ಹನ್' ನಾಣ್ಯವನ್ನು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವಿಚಿಗಾಗಿ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ವಾರ್ಷಿಕ ಪರೀಕ್ಯಾಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತೀರ್ಣರಾದವರಿಗೆ ಪಾರಿತೋಷಕಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಶಿಕ್ಷಣ ಮುಗಿಸಿದವರಿಗೆ ಅಹ್ಮತೆಗೆ ತಕ್ಷಂತೆ ಸರಕಾರಿ ಉದ್ಯೋಗವೂ ಲಭಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ವಿಜಾಪುರದ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಇದ್ದ ಆಗಿನ ಶಹಾಪುರ (ಈಗಿನ ದಗ್ರಾ ಪ್ರದೇಶ) ಒಂದು ಸೂಫಿ ವಿದ್ಯಾಕೇಂದ್ರವಾಗಿದ್ದು ಮುಸಲ್ಲಾನ ನೇತರರ ಮೇಲೂ ಸಾಕಮ್ಮ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿತ್ತು. ಇದನ್ನು ಶಾಜಾ ಅಮೀನುದ್ದೀನ್ ದಗ್ರಾ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿದ್ದು, ಇಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಜಿಂಝಾನ್ ಜಾನ್ ದೀಕ್ಷೆ ಪಡೆದಿದ್ದರು. ಸ್ಯೇಯದ್ ಅಲಿ ಮಹಮ್ಮುದ್ ಪ್ರಮುಖ ಸೂಫಿ ಶಿಕ್ಷಕನಾಗಿದ್ದು, ಶಹಾಬುದ್ದಾನ್ ನ್ನು ಅಲ್ಲಿ (೧೯೨೪) ಮಹಮ್ಮುದ್ ಮುದಾರಿಸ್ (೧೯೨೪) ಹಾಗೂ ಶಾಜಿ ಇಬ್ರಾಹಿಂ ಜುನೆದಿ (೧೯೩೫) ಮುಂತಾದವರು ಇವರ ಶಿಕ್ಷಣವಾಗಿದ್ದರು. ಹಜರತ್ ಶೇಖ್ರ್ ಇಲಾಮುಲ್ಲಾ ಎರಡನೆ ಆದಿಲ್ ಶಾಹಿಯ ಆಮಂತ್ರಣದ ಮೇರೆಗೆ ಬುರಾಣದಿಂದ ವಿಜಾಪುರಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿ, ಜುಮ್ಮಾ ಮಸೀದಿ ಬಳಿಯ ಮೊಹಲ್ಲು

ಅಭಿರೂಪದಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ, ಜನರಿಗೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾನ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡಿದನು. ಮುಂದೆ ಜೀರಂಗಜೇಬ ಈತನ ವಿದ್ವತ್ತನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ತನ್ನ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಕರೆಸಿಕೊಂಡನು. ಇದೇ ರೀತಿ ವಿಜಾಪುರಕ್ಕೆ ಅಮಂತ್ರಸಲ್ಪಟ್ಟಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬು ಖ್ಯಾತ ಶಿಕ್ಷಕನೆಂದರೆ, ಸ್ವೇಯದ್ವಾರಾ ಆಸ್ಥಾನಲ್ಲಾ ಗುಜರಾತಿ. ಈತನೂ ಸಹ ಜುಮಾ ಮಸೀದಿಯ ಬಳಿ ಶಾಲೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು. ಈತನ ಮಗನಾದ ಸ್ವೇಯದ್ವಾರಾ ಅಲ್ಲ ಮಹಮ್ಮದನೂ ಖ್ಯಾತ ಶಿಕ್ಷಕನಾಗಿದ್ದು, 'ಉಸ್ತಾದ್' -ವ-ಶಾಹರ-ವ-ಅಪ್ಲಿಯಾ' ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದನು.

ಸಾಕ್ಷರತೆ

ರಾಜ್ಯದ ಇತರೆ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಂತೆ ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ ದಶಕದಿಂದ ದಶಕಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷರತಾ ಪ್ರಮಾಣದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ೧೯೬೦ರಿಂದ ನಾಲ್ಕು ದಶಕಗಳ ಸಾಕ್ಷರತೆಯನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದಾಗ, ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡಾ ಏಳಿ ರಿಂದ ಶೇಕಡಾ ಅಳಿರವರೆಗೆ, ಗಣನೀಯವಾಗಿ ಜನ ಸಾಕ್ಷರರಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಚಿಲ್ಲೆಯ ರಾಜ್ಯದ ಜನಗಣತಿಯಂತೆ ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಾದ ೧,೪೬೧,೧೧೫ ಮಂದಿಯಲ್ಲಿ ೪೦೫,೮೩೭ ಅಕ್ಷರಸ್ಥರಿದ್ದು, ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಕ್ಷರತೆಯ ಶೇಕಡವಾರು ಪ್ರಮಾಣ ಏಳಿ.೬ ಆಗಿತ್ತು. ಇವರಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ೫೬,೨೧೦ ಮಂದಿ ಮಹಿಳೆಯರಿದ್ದು, ಇವರಿಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಾಗದ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಓದುವ ಜ್ಞಾನವಿದ್ದಿತು. ೧೯೬೧ ರಿಂದ ೧೯೬೧ರವರೆಗೆ ತಾಲೂಕುವಾರು ಸಾಕ್ಷರತಾ ವಿವರ ಈ ರೀತಿ ಇದ್ದಿತು.

ಕೋಷ್ಟಕ: ೧೨.೧; ೧೯೬೧

ತಾಲೂಕು	ಜನಸಂಖ್ಯೆ	ಸಾಕ್ಷರರ ಸಂಖ್ಯೆ	ಶೇಕಡಾ ಸಾಕ್ಷರತೆ
ಬಾದಾಮಿ	೧,೫೪,೧೫೨	೫೪,೭೩೦	೨೬.೪೯
ಬಾಗೆಲಕೋಟೆ	೧,೪೬,೪೬೧	೫೧,೪೭೨	೩೬.೨೫
ಬಸವನ ಬಾಗೇವಾಡಿ	೧,೫೫,೬೬೫	೬೬,೫೬೫	೨೭.೬೬
ವಿಜಾಪುರ	೨,೧೬,೧೦೬	೬೫,೧೦೨	೩೨.೦೪
ಬೀಳಿಗಿ	೪೨,೬೦೧	೨೦,೬೭೬	೨೪.೬೫
ಹುನಸುಂದ	೧,೫೬,೦೭೭	೫೮,೫೪೬	೩೧.೬೬
ಇಡೀ	೨,೧೬,೦೬೦	೪೨,೬೬೮	೨೨.೬೪
ಜಮ್ಮಿನಂಡಿ	೨,೧೬,೬೬೭	೫೪,೬೬೭	೨೬.೭೯
ಮುದ್ದೆಬಿಹಾಳ	೧,೫೫,೬೬೫	೪೪,೬೪೪	೨೨.೨೪
ಮುಧ್ಯಾಳ	೧,೨೨,೫೦೫	೨೨,೬೬೫	೨೨.೬೧
ಸಿಂದಗಿ	೧,೬೧,೧೦೪	೪೫,೧೦೧	೨೨.೫೦
ಒಟ್ಟು	೧೨,೫೫,೫೬೧	೫೫,೪೬೫	೨೨.೫೪

ಕೋಷ್ಟಕ:೧೯.೨; ಗಳಗ

ತಾಲೂಕು	ಜನಸಂಖ್ಯೆ	ಸಾಕ್ಷರರ ಸಂಖ್ಯೆ	ಶೇಕಡಾ ಸಾಕ್ಷರತೆ
ಬಾದಾಮಿ	೨,೧೪,೨೭೬	೨೧,೬೫೫	೩೩.೬೫
ಬಾಗಲಕೋಟೆ	೧,೮೨,೪೫೨	೨೨,೮೪೪	೩೦.೦೬
ಬಸವನ ಬಾಗೇವಾಡಿ	೨,೨೦,೦೭೦	೨೦,೮೦೪	೩೨.೧೮
ವಿಜಾಪುರ	೨,೨೫,೬೦೦	೧೭,೫೦೮	೬೨.೭೦
ಬೀಳಗಿ	೮೮,೨೫೦	೨೨,೧೫೨	೨೨.೬೬
ಹುನಸುಂದ	೨,೨೦,೨೦೨	೨೬,೬೫೩	೩೪.೬೨
ಇಂಡಿ	೨,೪೪,೨೨೬	೪೫,೫೫೧	೫೬.೮೨
ಜಮ್‌ಬಿಂಡಿ	೨,೨೦,೬೫೫	೮೨,೧೦೨	೨೬.೨೦
ಮುದ್ದೇಬಿಹಾಳ	೧,೪೪,೪೫೬	೫೮,೫೦೫	೩೨.೨೦
ಮುಧೊಳ	೧,೬೪,೬೫೮	೪೮,೪೫೬	೨೫.೭೫
ಸಿಂದರ್ಭಿ	೨,೨೨,೨೦೭	೨೧,೪೦೪	೨೨.೫೪
ಒಟ್ಟು	೨೪,೦೮,೨೫೨	೨೬೨,೫೫೦	೩೧.೬೬

ಕೋಷ್ಟಕ:೧೯.೨; ಗಳಗ

ತಾಲೂಕು	ಜನಸಂಖ್ಯೆ	ಸಾಕ್ಷರರ ಸಂಖ್ಯೆ	ಶೇಕಡಾ ಸಾಕ್ಷರತೆ
ಬಾದಾಮಿ	೨,೫೬,೨೪೫	೧೨,೬೫೨	೪೮.೨೨
ಬಾಗಲಕೋಟೆ	೨,೦೮,೪೦೪	೧೦೪,೬೪೯	೫೦.೨೧
ಬಸವನ ಬಾಗೇವಾಡಿ	೨,೫೮,೬೨೫	೧೦೮,೬೦೮	೪೬.೦೧
ವಿಜಾಪುರ	೨,೨೨,೪೨೮	೨೨,೬೦೨	೪೨.೬೦
ಬೀಳಗಿ	೧,೮೮,೨೫೦	೪೮,೫೦೮	೫೮.೧೪
ಹುನಸುಂದ	೨,೨೦,೨೨೬	೧೨,೨೫೨	೪೨.೦೧
ಇಂಡಿ	೨,೧೦,೬೫೮	೧೨,೨೫೦	೪೫.೭೬
ಜಮ್‌ಬಿಂಡಿ	೨,೨೨,೫೦೨	೧೨,೬೫೬	೪೫.೬೬
ಮುದ್ದೇಬಿಹಾಳ	೨,೧೮,೪೫೨	೮೪,೬೬೦	೪೨.೪೦
ಮುಧೊಳ	೨,೨೦,೬೫೦	೪೮,೪೫೬	೨೦.೧೨
ಸಿಂದರ್ಭಿ	೨,೨೨,೬೨೪	೧೨,೬೫೬	೪೮.೦೪
ಒಟ್ಟು	೨೬,೦೮,೨೫೨	೨೬೨,೬೫೪	೪೫.೬೦

ಪೂರ್ವ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ

ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ಮಗು ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವ ವೋದಲು ದ್ಯುಹಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಭಾವನಾತ್ಮಕ, ಬೌದ್ಧಿಕ ಹಾಗೂ ನೈತಿಕ ಹಂತದ ಈ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಗುವಿನ ಚೆಳವರ್ಣಗಳಿಗೆ ಅತ್ಯವಶ್ಯಕವಾಗಿದ್ದು, ಎರಡರಿಂದ ಮೂರು ವರ್ಷದ ಮಕ್ಕಳಿಂದ ಹಿಡಿದು ಅರು ವರ್ಷದ ಮಕ್ಕಳವರೆಗೆ ಈ ಶಿಕ್ಷಣದ ಹಂತ ಅವರ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕ್ರಮಬದ್ಧ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲಿದ್ದು. ಇದನ್ನು ಪ್ರಪ್ರಥಮವಾಗಿ ಕ್ರಮಬದ್ಧ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲಿದ್ದ ಜೀನಾ ಪ್ರೇರಿಕ್ ಬಿಬರಲೊ(೧೨೫೦). ಇವನ ನಂತರ ಹೈದರೀಕ್ ಪ್ರೇರಿಕ್ ಇಂಡಿಯಲ್ಲಿ ರಲ್ಲಿ ‘ಕಿಂಡರ್ ಗಾರ್ಡನ್’ ಶಾಲಾ ಕ್ರಮವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಡಾ. ಮರಿಯಾ ಮಾಂಟೆಸರಿ ಸ್ವಯಂ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದಾಗ, ಮಾಂಟೆಸರಿ ಶಾಲೆಗಳು ಪ್ರಾರಂಭವಾದವು ಮತ್ತು ಇವೂ ಸಹ ಕಿಂಡರ್ ಗಾರ್ಡನ್ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಿದವು. ಇಂಳಿಗಳ ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಸಾರ್ಕಾರಿಕ್ ವರದಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲು ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡಿತು. ಇಂಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆಗೊಂಡ ಭಾರತೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಯೋಗವು ಮೂರಿಂದ ಅರು ವರ್ಷದ ವಯೋಮಿತಿಯ ಮಕ್ಕಳು ಪೂರ್ವ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಗುರಿ ಹೊಂದಿತ್ತು.

ಕನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಮಹತ್ವ ಸಿಕ್ಕಿದೆ. ಅಂದಿನ ಮೈಸೂರು ಮಹಾರಾಜರು ಇಂಡಿಯಲ್ಲಿಯೇ ತಮ್ಮ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಕಿಂಡರ್ ಗಾರ್ಡನ್ ಪದ್ಧತಿಯ ಶಿಕ್ಷಣದ ಅನುಕೂಲ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ಇಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಹಂತದ ಶಿಕ್ಷಣ ಪುನರುಜ್ಞಿಸಿದೆಯೇಂದು, ಇಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಇಲಾಖೆ ಶಿಶುವಿಹಾರ ಸಮಿತಿಯೊಂದನ್ನು ರಚಿಸಿತು. ಇಂಳಿಗಳ ರಲ್ಲಿ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೂ ವಿಸ್ತರಿಸಲು ಇಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಿಸಿದೆಯೇಂದು ಅವಶ್ಯವಾದ ತಿದ್ದುವಡಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಜೆ.ಬಿ.ಮಲ್ಲಾರಾಧ್ಯ ಸಮಿತಿ ಇಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ವಿವಿಧ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ತನ್ನ ವರದಿಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿತು. ನಂತರ ಇಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಕನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಿತು.

ಉತ್ತರ ಕನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳು ಇನ್ನೇ ಶತಮಾನದ ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದಲೂ ಇದ್ದುವಂದು ತಿಳಿದು ಬಂದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾದ ಚೋಕಟ್ಟು ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅಂದಿನ ಮುಂಬ್ಯೆ ಸರಕಾರ ಈ ಹಂತದ ಶಿಕ್ಷಣದ ಪರ್ಯಾವಸ್ತುವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಪ್ರಸ್ತೀಕೆಯನ್ನೇ ಪ್ರಕಟಿಸಿದಿತು.

ಪೂರ್ವ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಹುದುಗರ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಬಳಾಕ ವರ್ಗ ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದು ಇಂದಿನ ಸರ್ಕಾರಿ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸಮನಾಗಿದ್ದಿತು. ಇದರ ನಂತರ ಒಂದನೇ ವರ್ಗ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇವೆರಡರ ನಡುವೆ ಭಿನ್ನ ಇಯತ್ತೆ ಎಂಬ ವರ್ಗವನ್ನು ನಡೆಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ತರಗತಿಗಳು ಕೆಲವು ಸರಕಾರಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಬಿಜಾಪುರದ ತಾಸಬಾವಡಿಯ ಹತ್ತಿರವಿದ್ದ ಕೋಟಿಗೊಡೆಯ ಶಾಲೆ ಇದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ. ಖಾಸಗಿ ಸಂಸ್ಥೆಯಾದ ಬಿಜಾಪುರದ ತಿಲಕ ಮಹಿಳಾ ಸಮಾಜ ಇಂಡಿಯಾ ರಿಂದಲೂ ಈ ಹಂತದ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಕನ್ನಡ ಹಾಗೂ ಮರಾಠಿ ಮಾಡುವುದಾಗಳಲ್ಲಿ ನೀಡುತ್ತ ಬಂದಿದೆ. ಈ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅಂತಿ, ಮಗ್ನಿ, ಕನ್ನಡ ವರ್ಣಮಾಲೆ, ಶಬ್ದಗಳ ಉಚ್ಚಾರಗಳನ್ನೂ, ಉಂಗುರ, ಹರಳು ಮುಂತಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶನದ ಮೂಲಕ ಅವರಳ ಹಂಸರಿನ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ವೇಳೆಗೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಗಲಕೋಟಿ, ಮುದ್ದೆಬಿಹಾಳ, ಜಮ್ಮಿಂಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯ ಶಾಲೆಗಳು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದವು. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಇಂಡಿಯ ವೇಳೆಗೆ ಸುಮಾರು ೧೦೦ ಪೂರ್ವ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು, ಅವರಳಲ್ಲಿ

೫,೦೦೦ ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಮತ್ತು ಉ ಕಲಿಯತ್ತಿದ್ದರು. ೧೯೬೦ರ ವೇಳೆಗೆ ಇವುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ೩೬೦ಕ್ಕೆ ಏರಿತು ಹಾಗೂ ಮತ್ತು ಉ ಸಂಖ್ಯೆ ೧೯,೧೯೮ ಅಗಿದಿದ್ದು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿನ ಒಟ್ಟು ತರಬೇತಿ ಪಡೆದ ಶಿಕ್ಷಣಿಯರ ಸಂಖ್ಯೆ ೨೬೦ ಆಗಿದಿದ್ದು. ತರಬೇತಿ ಪಡೆಯದ ಶಿಕ್ಷಣಿಯರೂ ಇದ್ದರು. ೧೯೬೨-೬೩ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ೭೦ತಹ ಶಾಲೆಗಳ ಹಾಗೂ ಮತ್ತು ಉ ತಾಲೂಕುವಾರು ವಿವರ ಹೀಗಿದ್ದಿತು.

ಕೋಣ್ಣಕ:೧೯.೭

ತಾಲೂಕು	ಒಟ್ಟು ಶಾಲೆಗಳು	ಒಟ್ಟು ಮತ್ತು ಉ
ಬಾದಾಮಿ	೨೨	೧,೬೫೬
ಬಾಗೆಲಕೋಟೆ	೨೨	೨೦೬
ಬಾಗೇವಾಡಿ	೧೨	೨,೬೫೨
ವಿಚಾಪುರ ನಗರ	೨೨	೨೦೦
ವಿಚಾಪುರ ತಾಲೂಕು	೨೧	೪೮೮
ಬೀಳಗಿ	೧೨	೫೫೪
ಹುನಸುಂದ	೨೦	೪೦೦
೨೦ಡಿ	೨೪	೧,೦೫೮
ಜಮವಿಂಡಿ	೧೯	೫೮೨
ಮುದ್ದೆಬಹಳಿಗೆ	೫೧	೧,೫೧೧
ಮುಧೊಳೆ	೧೬	೬೬೨
ಸಿಂದಗಿ	೨೨	೧,೬೫೮
ಒಟ್ಟು	೨೬೦	೧೯,೧೯೮

ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಪೂರ್ವ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ವಿಧಾನಿಗೆ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸ್ವತ್ವಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಮಿಷನ್ ಹಾಗೂ ಅರಬಿಂದೋ ಸಮಗ್ರವಿಕಾಸ ಸಂಖ್ಯಾಗಳು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿವೆ. ಜನ ಈ ಹಂತದ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮಹತ್ವ ಅರಿತು ಉತ್ತಮ ಶಾಲೆಗಳನ್ನೇ ಅರಸುತ್ತಾರೆ. ಈಗಾಗಲೇ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳೂ ಪೂರ್ವ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ತರಗತಿಗಳನ್ನು ಪೂರಂಭಿಸಿವೆಯಲ್ಲದೆ ಇದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಶಾಲೆಗಳು ಪೂರಂಭವಾಗುತ್ತಿವೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪೂರ್ವ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ೧೯೬೨-೬೩ ರಲ್ಲಿ ೧೨೬೭ ದ್ವಾರಾ ಗ್ರಾಮ ರಲ್ಲಿ ೧೨೦ಕ್ಕೂ, ೧೯೬೪-೬೫ ನೇ ಸಾಲಿಗೆ ೨೨೨ ಕ್ಕೂ ಏರಿತು. ಮತ್ತು ಉ ಸಂಖ್ಯೆಯೂ ಮೇಲಿನ ವರ್ಷಗಳಿಗೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ೫೨೨, ೬,೨೨೨, ೧೪,೪೫೨ ಹಾಗೂ ೬,೨೧೮ ಆಗಿದ್ದು, ಚೋಧಕ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ಸಂಖ್ಯೆಯೂ ಕ್ರಮವಾಗಿ ೧೨,೧೯೮, ೨೬೦ ಹಾಗೂ ೨೧೨ ಆಗಿದ್ದಿತು.

ಗಾಂವರಿ ಶಾಲೆಗಳು

ಪೂರ್ವ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುವಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಯನವರ ಶಾಲೆಗಳು ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿದ್ದವು. ಇವುಗಳನ್ನು 'ಗಾಂವರಿ' ಶಾಲೆಗಳು ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂತಹ ಶಾಲೆಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಗುಡಿಗಳಲ್ಲಿ, ಮರಗಳಲ್ಲಿ, ದೊಡ್ಡ ಓಂಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಡೆಸಲುಡುತ್ತಿದ್ದು, ಉಟು ಸಮಯ ಬಿಟ್ಟು, ಎಲ್ಲಾ ವೇಳೆ, ಮುಂಜಾನೆಯಿಂದ ದೀಪ ಹಚ್ಚುವವರಿಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು.-ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳು ಬಿಡುವಿನ ವೇಳೆಯನ್ನು ವ್ಯಧಾ ಕಳೆಯದೆ ಹಚ್ಚು ಸಮಯ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಳೆಯಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ, ಈ ಪ್ರಾಂತದ ಜನ ಸರಕಾರಿ ಶಾಲೆಗಳಿಗಿಂತ ಪುರಾತನವಾದ ಈ ಗಾಂವರಿ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸೇರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಶಾಲೆಯ ಶಿಕ್ಷಕರು ಕನ್ನಡ ಮೂರು ಅಧಿಕಾ ನಾಲ್ಕನೇ ತರಗತಿ ಕಲಿತವಾಗಿದ್ದರು. ಮರಾಠಿ ಪ್ರಾಬಲ್ಯದಿಂದಾಗಿ ಈ ಶಾಲೆಗಳ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಾಡುವು ಮರಾಠಿಯಾಗಿದ್ದು, ಮಗ್ಗಿಯನ್ನು ಸಹ ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಬಾಯಿ ಪಾಠ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ನಿಯಮಾನುಷಾರ ಈ ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ಸರಕಾರದ ಧನ ಸಹಾಯ ದೊರೆಯುತ್ತತ್ತು. ಜಿಲ್ಲಾ ಚೋಡಿನ ಆಡಳಿತದಿಂದ ಈ ಶಾಲೆಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದು ದರಿಂದ, ೧೯೧೦ರಲ್ಲಿ ಮಗ್ಗಿಯನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೇ ಕಲಿಸಬೇಕೆಂದು ಜಿಲ್ಲಾ ಚೋಡ್ರ್ ಆಡೇಶವಿತ್ತತ್ತು. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅತ್ಯವಶ್ಯವಾದ ಒಂದುವುದು, ಬರೆಯುವುದು ಮತ್ತು ಗಣಕಾರ್ಯನ್ನು ಈ ಶಾಲೆಗಳು ಚೋಡಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಸರಕಾರದ ಸಹಾಯ ಧನವೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಮಕ್ಕಳಿಂದ ಅಷ್ಟು ಮಿ ಜೋಳ, ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ರಂಗಿನದುಡ್ಡು, ನಾಗರ ಪಂಚಮಿ ಹಬ್ಬಗಳಲ್ಲಿ ಉಂಡಿಕೊಬ್ಬಿರಿ ದೊರೆಯುತ್ತತ್ತು.

ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಗಾಂವರಿ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಚೋಡಿಸಲು ಮುಲ್ಲಿ ಪರೀಕ್ಷೆ ಉತ್ತೀರ್ಣರಾದ ಶಿಕ್ಷಕರೇ ಅರ್ಹರೆಂದು ಸರಕಾರ ಹಾನೆನು ಜಾರಿ ಮಾಡಿದುರಿಂದ ಮುಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ಮತ್ತು ಸರಕಾರಿ ತರಬೇತಿ ಪಡೆದ ಶಿಕ್ಷಕರು ಈ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ದಾಖಿಲಾಗಿ, ಇವು ಸಹ ಸರಕಾರಿ ಶಾಲೆಗಳ ಪರ್ಕರು ಮತ್ತು ವೇಳಾಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದವು. ಇದರಿಂದ ಗಾಂವರಿ ಶಾಲೆಗಳ ಜನಪ್ರಿಯತೆ ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು. ಕ್ರಮೇಣ ಜಿಲ್ಲಾ ಮಂಡಳಿ ಈ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಆಡಳಿತವಳಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿತು.

ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ

ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಡಳಿತದ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ರೀತಿಯ ಶಾಲೆಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ೧) ಮಸೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಮಕ್ಕಳಾ ಹಾಗೂ ಮದ್ರಸಾಗಳಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೊಡಲುಡುತ್ತಿದ್ದು ಇಲ್ಲಿನ ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನು ಪಾಚಿಲ್ ಅಲೀಮ್ ಪಂಡಿತ್ ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ೨) ಜಿಲ್ಲಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಶಿಕ್ಷಣ ಮುಗಿದ ನಂತರ ಸಮಾರಂಭಪೇರ್ ಡಿಸಿ, 'ದಸ್ತರ ಬಂದಿ' ಎಂಬ ಪೇತಾ ಸುತ್ತಿ, ನಿಲುವಂಗಿ ತೊಡಿಸಿ ದೀಕ್ಷೆ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ೩) ವೈದಿಕ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪಾಠಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ವೇದ, ಶಾಸ್ತ್ರ, ಪುರಾಣ, ತರ್ಕ ಹಾಗೂ ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರಗಳೊಂದಿಗೆ ಜ್ಯೋತಿಷ್, ವ್ಯಾದ್ಯಕೀಯ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಚೋಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ೪) ಪೇಶ್ವೆಯರ ಆಡಳಿತದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಮರಾಠಿ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮರಾಠಿ ಮಾಡುವುದೆ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡಲುಡುತ್ತಿತ್ತು. ಮತ್ತು ೫) ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗಾಗಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುವ ಮರಗಳು, ಒಂದು, ಬರಹ, ಅಂತಿಮಗ್ಗಿ, ಬಾಯಿಲೆಕ್, ಕೌಟಂಬಿಕ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಒಂದುವುದು, ಇದು ಪರ್ಕರು ಮಾಗಿದಿತ್ತು. ಇವಲ್ಲದೆ ಭಜನೆ, ನಾಟಕ, ಕಾವ್ಯವಾಚನ, ಪ್ರವಚನ ಮುಂತಾದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳೂ ಇದ್ದವು. ಈ ಮರದ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಗ್ರಾಮಸ್ಥರೇ ಪ್ರೋಫೆಸ್ಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಪಾಲಕರು ದವಸ, ಧಾನ್ಯ ಮತ್ತು ಹಾಲುಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಗುರುಸೇವೆಗಳಾದ ಬಟ್ಟೆ ಒಗೆಯುವುದು, ನೀರು ತರುವುದು, ಸೌದೆ ಒಡೆಯುವುದು ಮುಂತಾದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಭಕ್ತಿ-

పూర్వకవాగి మాడుత్తిద్దరు. ఇప్ప సాఫ్ట్‌జనిక విద్యాసంస్థిగాలిరల్ల. ఇప్పగల్లి నిద్యాష్టు అభ్యాసక్రమ, పర్చు ఆప్తమాప్తి, ఇరలిల్. అహారాద తరచేతి హోందిద లిక్కకరూ ఇరలిల్.

భారతద్రీ పుడ్స్ పరదియంతే డిపచారిక శిక్షణ లఱజల రల్లి పూరంభవాదాగా విజాపుర జిల్లా రచనేయాగిరల్లు. ఇదు మరాతా సరదారర వశదల్లిద్దితు. బిహాపురదల్లి లఱజిలరల్లి సరకారదింద పూరంభవాద జిల్లాయ ప్రప్రథమ ఆంగేళ్లు వన్మార్కులూ (ఎ.పి) శాలేయల్లి మూలు వగ్గగళవరీగా పూరంభవాద జిల్లాయ ప్రప్రథమ ఆంగేళ్లు వన్మార్కులూ (ఎ.పి) శాలేయల్లి మూలు వగ్గగళవరీగా ఇంగ్లీష్ను కలిసలాగుతిత్తు. ఇదే వషా ఇల్లి ఒందు సేకెండ్ గ్రేడ్ ఎ.వి.శాలే పూరంభవాయితు. విజాపురదల్లి లఱజిలరల్లి పూరంభవాద మునిసిపాలిటీ ఈ ఏరడొ శాలేగళన్ను తన్న వల్కై తేగెదుకోండితు. కెలూదగి జిల్లె లఱజిలరల్లి రచనేయాయితు. ఈ జిల్లెయల్లి లఱజిలర వేళిగే ఒట్టు ఇం పూర్ధమిక శాలేగల్లాదు, ఇప్పగళల్లి ఒట్టు ఇ, ఇఱక మక్కలు అభ్యాస మాడుత్తిద్దరు. గ, తపాలర వేళిగే ఒట్టు శాలేగళ సంఖ్య లఱజిల ఆగిద్దు, ఇప్పగళల్లి గాలి కన్నద గందు మక్కల శాలేగళు, ఒందు కన్నద హెణ్ణు మక్కల శాలే, ఒందు కన్నద మత్తు ఇంగ్లీష్ కలిసువ హెణ్ణు మక్కల శాలే, మూలు మరాతి శాలేగళు, నాల్యు ఉమ్మ శాలేగళు మత్తు ఆరు ఎ.వి. శాలేగళాగిద్దపు. ఇవల్లుడే ఇజ హిసగి అనుదానికి పూర్ధమిక శాలేగళూ కాయ్సనివహిసుత్తిద్దు, ఇప్పగళల్లి ఒందు హెణ్ణు మక్కల శాలేయాగిద్దితు. ఇప్పగళల్లి ఒక శాలేగళు ఉత్తమ శాలేగళిందు పరిగణిసల్పుటిద్దు, ఇప్పగళల్లి మాత్ర ఆరనే ఇయత్తేగి అనుమతి కొడలాగిద్దితు. ఈ తరగతియ నంతర వన్మార్కులూ (ఎ.పి) నడయుత్తిత్తు. ఇదన్ను 'ముల్కి పేర్కై' ఎందొ కాలేయత్తిద్దరు.

ಕನ್ನಡ ಗಂಡು ಮತ್ತು ಜೀವನ ಶಿಕ್ಷಣ ಶಾಲೆ, ಹನ್ನೂರಿನಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಮುಸಲಾನರ ಮತ್ತು ಲಿಗಾರಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ಈ ಶಾಲೆ ಇಟ್ಟರಲ್ಲಿ ‘ಮೂಲ ಶಿಕ್ಷಣ’ ಶಾಲೆಯಾಯಿತು. ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟರಲ್ಲಿ ಸರಕಾರಿ ಅನುದಾನಿತ ಹೆಚ್ಚು ಮತ್ತು ಶಾಲೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ, ಇಟ್ಟರಲ್ಲಿ ಶಾಲಾ ಮಂಡಳಿಯ ಆಡಳಿತಕ್ಕೊಳಗಾಯಿತು. ಇದೇ ಪಷ್ಟ ತಾಲೂಕು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಂಡಳಿಯಡಿ ಪ್ರೀಥಮಾಲೆಯೋಂದು ೧೦೯ ಮತ್ತು ಮತ್ತು ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿ ಬೋಧಕ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯೋಂದಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ವಿಜಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನ ತಿಡಗುಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟರಲ್ಲಿ ೪೦ ಮತ್ತು ಹೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಕನ್ನಡ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆ ಒಂದರಿಂದ ಆರರವರೆಗೆ ತರಗತಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತು. ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಇದು ‘ಸಂಚಾರಿ ಶಾಲೆ’ಯಾಗಿದ್ದು ತಿಡಗುಂಡಿ ಮತ್ತು ಮುಖಿನಾವರ್ಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದು ಇಟ್ಟರಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ತಿಡಗುಂಡಿಯ ಹನುಮದೇವರ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವಂತೆ ನೆಲೆಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು.

ಹಂಟರ್ ಕಮಿಟನ್ ಪರದಿ (೧೯೮೭) ಯ ನಂತರ ಸಾಮಾನ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಉತ್ತೇಜನ ದೊರೆಯಿತು. ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಕಾರ್ಯಗತವಾಯಿತು. ಜೀಲ್ಲೆಯ ಱೆಚ್‌ರ ಬರಗಾಲದಿಂದ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರವೂ ಕುಂಡಿತಗೊಂಡಿತು. ೧೯೯೦ ರ ವೇಳೆಗೆ ವಿಜಾಪುರ ಜೀಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ೨೦೨ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳು (೧೯೯೧ ಕ.ಗಂ.ಶಾಲೆ, ೧೨ ಕ.ಹೆ.ಶಾಲೆ, ೧೯ ಉದ್ಯೋಗ ಮತ್ತು ೧೦ ಮರಾಠಿ) ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಬಾಗಲಕೋಟೆ ಮತ್ತು ವಿಜಾಪುರ ನಗರದಲ್ಲಿ, ನಗರಸಭೆಯ ಶಾಲೆಗಳೂ ಇದ್ದವು. ಈ ಶಾಲೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಱೆಚ್‌ರ ವೇಳೆಗೆ ಇಂತಿ ಅಗಿ, ಒಂದು ದಶಕದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಱೆಚ್ ಹೊಸ ಶಾಲೆಗಳು ಶಿಕ್ಷಣಕಾರಿ ಹಿಂದುಳಿದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿರುವುದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ದೇಶೀಯರಿಂದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಆಡಳಿತ ನಡೆಯಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಅಗಿನ ಮುಂಬ್ಯೆ ಸರಕಾರ ೧೯೭೧ ರಲ್ಲಿ ಚಂದಾವರ್ ಕರ್ ಸಮಿತಿ ರಚಿಸಿತು. ಸಮಿತಿಯ ಶಿಫಾರಸ್ಸಿನಂತೆ ಬಾಗಲಕೋಟೆ ಮತ್ತು ವಿಜಾಪುರ ಮುನಿಸಿಪಾಲಿಟಿಗಳ ಸರಹದ್ದನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ, ಜೀಲ್ಲೆಯ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳ ಆಡಳಿತವನ್ನು ೧೯೮೨ ರಿಂದ ಲೋಕ್‌ಲ್ ಬೋರ್ಡ್ ವಹಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಅಂದೇ ಸ್ಕೂಲ್ ಬೋರ್ಡ್ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ಈ ಬೋರ್ಡ್ ಹಿಂದುಳಿದ ಜನಾಂಗದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಪ್ರಸಾರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಿಗಳ ಱೆಚ್‌ರಲ್ಲಿ ೪೦ಡಿ, ಅಧ್ಯಕ್ಷ, ಬಬಲೇಶ್ವರ, ತೋರವಿ, ಬಿಜ್ಜು ರಗಿ, ಹೊನವಾಡ, ಕನಮಡಿ, ಕಾವಿಂಡಕ, ಕಲಾದಗಿ, ತಾಳೇಕೋಟೆ ಮುಂತಾದ ಹಿಂದುಳಿದ ಜನಾಂಗದ ವಸತಿ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ಮಕ್ಕಳಾಗಿ 'ಧೇದ' ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿತು. ಆರು ವರ್ಷ ತುಂಬಿದ ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಒಟ್ಟು ಏಳು ವರ್ಷ ಅವಧಿಯ ಕಡ್ಡಾಯ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುವ ಉದ್ದೇಶದ ಮುಂಬ್ಯನ್ನು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಕಾರ್ಯ ಜೀಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ೧೯೯೨ರಲ್ಲಿ ಜಾರಿಯಾಯಿತು. ನಗರ ಪಾಲಿಕೆಯ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಒಳಪಡದೆ, ಸರಕಾರದಿಂದ ಅಂಗೀಕೃತವಾದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳು ಜೀಲ್ಲೆ ಮಂಡಳಿಯ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿದ್ದವು. ಈ ಮಂಡಳಿ ಅಧಿಕಾರಿ, ಅಧಿಕಾರೇತರ, ತಾಲ್ಲೂಕು ಬೋರ್ಡ್ ಹಾಗೂ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ, ವರ್ಗಗಳ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿತ್ತು. ಮೇಲಿನ ಕಾರ್ಯ ಯುಸ್ತುಯ ಜೀಲ್ಲೆ ಮಂಡಳಿ ಹಾಗೂ ಮುನಿಸಿಪಾಲಿಟಿಗಳು ಕೊಂಡು ಭಾವೇ ಬಾರದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ, ಅವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಇಂ ಕ್ಷಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಇರಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅವರವರ ಮಾತ್ರಭಾಷೆಯನ್ನೇ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಾಡುವುದನ್ನಾಗಿ ಹೊಂದಿದ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ತೆರೆಯಲು ಅವಕಾಶವಿದ್ದಿತು. ಜೀಲ್ಲೆಯ ಸರಿಸುಮಾರು ಎಲ್ಲಾ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ೧೯೯೦-೧೯೯೨ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಕಟ್ಟಡಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೊಸ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳು ಪ್ರಾರಂಭಗೊಂಡವು. ಇದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣಕರ್ತರೆಂದರೆ, ಅಗಿನ ಸ್ಕೂಲ್ ಬೋರ್ಡ್ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದ ಪಿ.ಎಂ.ನಾಡಗೌಡರು. ೧೯೯೨ರಲ್ಲಿ ಮುಂಬ್ಯೆ ಕನಾಟಕ ಪ್ರಾಂತ ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರ್ಪಡಿಯಾದಾಗ ಲೋಕಲ್ ಬೋರ್ಡ್‌ಗಳು ತಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಕಳೆದುಕೊಂಡವು. ಅದರ ಅಂಗಸಂಸ್ಥೆ ಸ್ಕೂಲ್ ಬೋರ್ಡ್‌ಗಳು ಕೆಲಕಾಲ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಿ ೧೯೯೨ರಲ್ಲಿ ಸರಕಾರಿ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿತು.

ಜೀಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ೧೯೯೨ರಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ೧೯೯೨ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳಿಂದ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಇಂ ಮುನಿಸಿಪಲ್, ೧೯೯೦ ಜೀಲ್ಲೆ ಬೋರ್ಡ್, ನಾಲ್ಕು ಮುನಿಸಿಪಾಲಿಟಿ ಅನುದಾನಿತ ಹಾಗೂ ಇಂಡಿಸ್ಪ್ರೋ ಬೋರ್ಡ್ ಅನುದಾನಿತ ಶಾಲೆಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸಂಗಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ೨,೫೨,೮೪೩ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ೨೩,೫೮೨ ಹೆಚ್ಚು ಮಕ್ಕಳಿದ್ದರು. ಜೀಲ್ಲೆಯ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ೧೯೯೨ರಲ್ಲಿ ೮೪೪ ಅಗಿದ್ದು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ೨,೨೯,೨೨೨ ಮಕ್ಕಳು ವ್ಯಾಸಂಗ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಬೋರ್ಡ್ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ಸಂಖ್ಯೆ ೨,೬೫೫ ಆಗಿದ್ದಿತು.

ಜೀಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ೧೯೯೨ರ ವೇಳೆಗೆ ಶಾಲೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ೨,೮೪೨ ಹೆಚ್ಚಿ, ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆ ೨,೬೫೫ ಮತ್ತು ೧೯೯೨ ಆಯಿತು. ಬೋರ್ಡ್ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ಸಂಖ್ಯೆ ೨,೬೫೫ ನಂತರ ೧೯೯೨ ರಲ್ಲಿ, ನಗರ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ೨,೬೫೫ ಮಕ್ಕಳೂ

ಹಾಗೂ ೧೧,೧೦೭ ಮುಂದಿ ಬೋಧಕ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ಇದ್ದರು. ೧೯೯೫-೯೬ನೇ ಸಾಲಿನ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ೨,೨೦೬ ಅಗಿದ್ದು, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ೫,೫೬,೧೮೮ ಮುಕ್ಕಳೂ, ೧೧,೪೩೩ ಬೋಧಕ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯೂ ಇದ್ದರು. ಇದು ೧೫೦ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿದ್ದತ್ತ.

ಕಡ್ಡಾಯ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ

ಮುಂಬ್ಯೆ ಸರಕಾರ ರೇಖಾಚಳಿಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಗಂಡು ವರ್ಷದ ಮುಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ಕಡ್ಡಾಯ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಬಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ೧೯೯೭ ರಿಂದ ಜಾರಿಯಾಯಿತು. ಈ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ರೇಖಾಚಳಿಲ್ಲಿ ೧,೦೦,೨೬೭ ಗಂಡು ಮತ್ತು ೨೬,೬೪೫ ಹೆಚ್ಚು ಮುಕ್ಕಳನ್ನು ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುವ ಮುಕ್ಕಳೆಂದು ಗುರುತಿಸಿ, ಇದರಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ೬೪,೬೧೧ ಮತ್ತು ೨೦,೨೫೬ ಮುಕ್ಕಳನ್ನು ಶಾಲೆಗೆ ಸೆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು.

ಕೋಷ್ಟಕ: ೧೧.೫

ಮುನಿಸಿಪಾಲಿ ಸ್ಕೂಲ್ ಚೋಡ್‌೯, ವಿಜಾಪುರ ಇದರ ಆಡಳಿತದಿ ಮಾರ್ಚ್ ೨೧, ೧೯೯೪ ರಲ್ಲಿ ದ್ವಿಂತೆ ಸರಕಾರಿ ಶಾಲೆಗಳ ಹಾಗೂ ಅನುದಾನತ ಶಾಲೆಗಳ, ಮುಕ್ಕಳ ವಿವರ.

ಸರಕಾರಿ							
ಒಟ್ಟು ಶಾಲೆಗಳು		ಒಟ್ಟು ಮುಕ್ಕಳು		ಒಟ್ಟು ಶಿಕ್ಷಕರು		ತರಬೇತಿ ಪಡೆದವರು	
		ಗಂಡು	ಹೆಚ್ಚು	ಗಂಡು	ಹೆಚ್ಚು	ಗಂಡು	ಹೆಚ್ಚು
ಗಂಡು ಮುಕ್ಕಳ ಶಾಲೆಗಳು	೨೦	೪,೧೯೬	೫೫೨	೧೨೦	೦೭	೬೨	೦೭
ಹೆಚ್ಚು ಮುಕ್ಕಳ ಶಾಲೆಗಳು	೧೨	೨೬	೨,೮೬೫	೧೨	೮೮	೧೦	೪೬

ಅನುದಾನತ							
ಗಂಡು ಮುಕ್ಕಳ ಶಾಲೆಗಳು	೦೨	೧,೪೩೩	೫೬	೫೬	೧೧	೫೨	೦೭
ಹೆಚ್ಚು ಮುಕ್ಕಳ ಶಾಲೆಗಳು	೦೭	೨೬	೨,೮೬೫	೧೨	೮೮	೧೦	೪೬

ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಒಂದರಿಂದ ಏಳರವರೆಗೆ ತರಗತಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಒಂದರಿಂದ ನಾಲ್ಕರವರೆಗಿನ ತರಗತಿಗಳನ್ನು ಕಿರಿಯ ಮತ್ತು ಒಂದರಿಂದ ಏಳರವರೆಗಿನ ತರಗತಿಗಳನ್ನು ಹಿರಿಯ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.

ಕೋಷ್ಟಕ: ೧೧.೬

ಚಿಲ್ಡ್ರನಲ್ಲಿ ೧೯೯೫-೯೬ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಒಂದರಿಂದ ಏಳನೇ ತರಗತಿವರೆಗೆ ವ್ಯಾಸಂಗ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಮುಕ್ಕಳ ವಿವರ.

ತರಗತಿ	ಒನೇ ತರಗತಿ	ಎನೇ ತರಗತಿ	ಇನೇ ತರಗತಿ				
ಗಂಡು	೪೪,೬೪೫	೫೫,೨೬೫	೨೬,೫೬೫	೧೨,೬೧೧	೧೨,೨೫೦	೧೦,೨೬೫	೪,೧೯೬
ಹೆಚ್ಚು	೨೬,೨೬೫	೨೬,೧೯೬	೧೨,೧೯೬	೧೨,೧೯೬	೨,೮೬೫	೨,೮೬೫	೨,೮೬೫
ಒಟ್ಟು	೭೦,೪೩೩	೭೨,೫೬೫	೩೮,೫೬೫	೩೮,೫೬೫	೧೨,೮೬೫	೧೦,೫೬೫	೮,೮೬೫

ಚಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳು ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ರೀತಿ ಹೀಗಿದೆ - ಇಂದಿಗೆ ಶಾಲೆಗಳು ೧೯, ಮತ್ತು ಇಂದಿಗೆ ಶಾಲೆಗಳು - ೪೬, ಮತ್ತು ಇಂದಿಗೆ ಶಾಲೆಗಳು ೧೨೨; ಇಂದಿಗೆ ಶಾಲೆಗಳು ೧೯೬, ಮತ್ತು ಇಂದಿಗೆ ಶಾಲೆಗಳು ೧೨೧, ಮತ್ತು ಇಂದಿಗೆ ಶಾಲೆಗಳು ೧೨೦ - ಶಾಲೆಗಳು ೧೯೭ ಮತ್ತು ಮತ್ತು ಇಂದಿಗೆ ಶಾಲೆಗಳು ೧೨೧.

ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ

ಜರ್ಮನಿಯ ಬಾಸೆಲ್ ಮಿಷನ್ ಪಾದಿಗಳು ಗಳಾರಲ್ಲಿ ಮಂಗಳೂರನ್ನು ತಮ್ಮ ಧರ್ಮ ಪ್ರಚಾರ ಕೇಂದ್ರವನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಇದರ ಅಂಗವಾಗಿ ಧಾರವಾಡ, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ, ಗದಗ ಹಾಗೂ ಬಿಜಾಪುರಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿ ಹಿಂದುಜಿದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಚಿಲ್ಲೆಗೊಂದರಂತೆ ಮಾದರಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವ ಧೋರಣೆ ಹೊಂದಿದ್ದ ಸರಕಾರ, ಇಂಡಿರಲ್ಲಿ ಆಗಿನ ಚಿಲ್ಲೆ ಕೇಂದ್ರದವರ್ಗಿಂದ ಕಲಾದಿಗಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿತು. ವಿಜಾಪುರ ಗಳಲ್ಲಿ ಚಿಲ್ಲೆ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಮಾರ್ಕೆಟ್‌ಗ್ರಾಮ, ಈ ಶಾಲೆ ಅಂಗ್ಲ ಮಾಧ್ಯಮ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿತು. ವಿಜಾಪುರಕ್ಕೆ ಸ್ಥಾಂತರಗೊಂಡಿತು. ಇದೇ ಈಗಿನ ಬಿಜಾಪುರ ಬಜಾರದ ಬಳಿ ಇರುವ ಸರಕಾರಿ ಪದವಿ ಪ್ರಾವ್ಯಾಸ ಕಾಲೇಜು. ಈ ಶಾಲೆ ಮೊದಲು ತಾಸಭಾವದಿಯ ಬಳಿಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಬಿಂದುವಾದ್ಯಾಸ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಇಲ್ಲಿ ಇಂಡಿಗಳಲ್ಲಿ ರವರೆಗೆ ಬದನೇ ವರ್ಗದವರೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಶಿಕ್ಷಣ ದೊರೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅದೇ ವರ್ಷ ಇದು ಪ್ರಾಂತ ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಶಾಲೆಯಾಗಿ, ಅ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮೆಟ್‌ಕ್ರಾ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುವ ಏಕೆಕ್ಕಣ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಯಾಯಿತು. ಭಾರತದ ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯಾಗಿದ್ದ ಬಿ.ಡಿ.ಜಿ.ತ್ರಿ, ಕನಾಟಕ ವಿ.ವಿ.ಯ ಪ್ರಧಾನ ಉಪಕುಲಪತಿ ಆರೋ.ವಿ.ಜಾಗಿರೋದಾರ್, ಖಾತ್ರಾ ನಾಟಕಕಾರ ಶ್ರೀರಂಗ, ವಿ.ಕೆ.ಗೋಕಾರ್, ಶಿಕ್ಷಣ ತಜ್ಜ್ಞ ರೋಹಿಡೇಕರ್ ಮುಂತಾದ ಖಾತ್ರಾ ನಾಮರು ಈ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಿತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಕಿಟ್ಟುಡಿದ ಪ್ರಾರಂಭೋತ್ಸವ ಇಂಡಿರಲ್ಲಿ ನಡೆದು ಇಂಡಿರಿ ಶಾಲೆ ಇಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಗೊಂಡಿತು. ಕೃಷ್ಣ ಮತ್ತು ರೇಷ್ನೆ ಬೇಸಾಯ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಿ ಶಿಕ್ಷಣ ತರಗತಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಈ ಪದವಿಪ್ರಾವ್ಯಾಸ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಇಂಡಿ-ಇಂಡಿ ನೇರ ಸಾಲಿಗೆ ೨೦೦೦ ಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮತ್ತು ಮತ್ತು ಸುಮಾರು ೨೦ ಮಂದಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಾಲಿಗೆ ಇದ್ದರು. ಈ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಇಂಡಿರಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರಾಗಿದ್ದ ಕೃಷ್ಣ, ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಹನಗುಂದ, ಶೇಷಗಿರಿ ಚೋಧಕ ಸಿಭೂಂದಿ ಇದ್ದರು. ಈ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಇಂಡಿರಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರಾಗಿದ್ದ ಕೃಷ್ಣ, ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಹನಗುಂದ, ಶೇಷಗಿರಿ ಜನಾರ್ಥನಕೊಲ್ಲೂರು, ಹನುಮಂತರಾವ್ ಸಗರ ಮುಂತಾದವರು ಸೇರಿ 'ಭಾಷಾ ಸೇವಕ' ಮಾಸ ಪತ್ರಿಕೆ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಹ ಶಿಕ್ಷಣ - ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ ಈ ಶಾಲೆ ಇಂಡಿರಲ್ಲಿ ಅಂಗೋಂಡ್ ಕ್ರಾನರ್ಸ್ ಗ್ಲೋಫ್ ಹೈಸ್ಕೂಲ್ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಯಾಗಿ ಮಾರ್ಕೆಟ್‌ಗ್ರಾಮ, ಪ್ರಸ್ತುತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮತ್ತು ಪದವಿಪ್ರಾವ್ಯಾಸ ಕಾಲೇಜಾಗಿದೆ. ಇಂಡಿ-ಇಂಡಿ ಇಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯರ ಸಂಖ್ಯೆ ೧೧೯೯ ಹಾಗೂ ಸಿಭೂಂದಿ ಸಂಖ್ಯೆ ೩೫ ಆಗಿದ್ದಿತ್ತು. ರಾಜ್ಯದ ವಿವಿಧದೇ ಇಂಡಿರ ಪ್ರಾವ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ವಿವಿಧ ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ವರ್ಷದಿಂದ ರಾಜ್ಯದ್ವಂತೆ ಏಕರೀತಿಯ ಫ್ರೆಂಚ್ ಶಿಕ್ಷಣ ಜಾರಿಯಾಯಿತು. ಹತ್ತನೇ ತರಗತಿಯ ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ ನಡೆಯುವ ಪ್ರಧಾನ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪಿಟ್ಲ್‌ಕ್ರಾ ಪರೀಕ್ಷೆ ಇಂಡಿರ ವಿಶ್ವಿಲ್‌ನಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತು. ಚಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಇಂಡಿ-ಇಂಡಿ ಒಟ್ಟು ೨೦ ಫ್ರೆಂಚ್ ಶಾಲೆಗಳಿದ್ದವು. ಅಪ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರು ಸರಕಾರಿ ಗಂಡುಮತ್ತು ನಾಲ್ಕು ಸರಕಾರಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮತ್ತು ಎರಡು ಟಿ.ಡಿ.ಬಿ, ಎರಡು ಮುನಿಸಿಪಾಲಿಟಿ ಹಾಗೂ ಇಂ ಖಾಸಗಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಚಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಇಂಡಿಕ್ ಮೊದಲು ಹೈಯರ್ ಸೆಕೆಂಡರಿ ಶಾಲೆಗಳರಲ್ಲಿ. ಈ ವರ್ಷ ವಿಜಾಪುರ, ಬಾಗಲಕೋಟಿಗಳ ಎರಡು ಖಾಸಗಿ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಗುಳಿಂದಿಗೆ ಮುನಿಸಿಪಾಲಿಟಿ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಹೈಯರ್ ಸೆಕೆಂಡರಿ ಶಾಲೆಗಳಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಲಾಯಿತು. ಈ ವರ್ಷದ ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಚಿಲ್ಲೆಯ ಒಟ್ಟು ಫ್ರೆಂಚ್ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ೨೫,೨೦೯ ಗಂಡು ಮತ್ತು ೪,೦೨೯ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಸಂಗ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ರೇಖೆಗೆ ಕೈ ಒಟ್ಟು ಗಂಡ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಗಳಿದ್ದು, ಇವುಗಳ ಒಟ್ಟು ಮತ್ತು ಲ್ಯಾಂಡ್ ಸಂಖ್ಯೆ ೫೨,೨೯೬ ಮತ್ತು ಬೋಧಕ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ಸಂಖ್ಯೆ ೨,೮೭೩ ಅಗಿದಿದ್ದಿತು ಹಾಗೂ ರೇಖೆ ಶಾಲೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ೨೫೨ಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿ, ಮತ್ತು ಲ್ಯಾಂಡ್ ಸಂಖ್ಯೆ ೧೦,೫೪೯ ಹಾಗೂ ಬೋಧಕ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ಸಂಖ್ಯೆ ೨,೮೦೦ ಆಯಿತು. ನಂತರ ರೇಖೆ ಕೈ ಶಾಲೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ೫೨೦, ಮತ್ತು ಲ್ಯಾಂಡ್ ಸಂಖ್ಯೆ ೧,೧೦೦,೫೨೦ ಮತ್ತು ಬೋಧಕರ ಸಂಖ್ಯೆ ೨,೮೦೮ ಆಯಿತು. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ರೇಖೆ-ರೇಖೆ ನೇ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವರ್ಷದಲ್ಲಿದ್ದ ಒಟ್ಟು ೫೨೩ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ೮೨,೭೭೭ ಮತ್ತು ಲ್ಯಾಂಡ್ ವಾಸಂಗ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದು, ಬೋಧಕ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ಸಂಖ್ಯೆ ೫,೧೦೯ ಆಗಿದ್ದಿತು. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅತೀ ಹಳೆಯ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಅವುಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನೂ ಮುಂದೆ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಶಿಕ್ಷಕರ ತರಬೇತಿ

ಪ್ರಾರ್ಥಿಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರ ತರಬೇತಿಗಾಗಿ ಖಾಸಗಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಂದ ನಡೆಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವ ಹಲವಾರು ಪ್ರಾರ್ಥಿಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪ್ರಮುಖ ತಾಲ್ಲೂಕು ಹಾಗೂ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳ ಒಜ್ಞರೆ ಅಂತಿ ಅಂಶಗಳು ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲದ್ದು ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾರ್ಥಿಮಿಕ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಲ್ಯಾಂಡ್ ವ್ಯಾಜ್ಞಾನಿಕ ಹಾಗೂ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡಲು ಅವಶ್ಯವಾದ ತರಬೇತಿ ಹೊಂದಿದ ಶಿಕ್ಷಕರ ಚೂರತೆ ನೀಗಿಸಲು ರೇಖೆರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭಗೊಂಡ ಒಬವೆಶ್ವರ ಶಿಕ್ಷಕ ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರ, ಈ ಭಾಗದ ಅತ್ಯಂತ ಹಳೆಯ ಶಿಕ್ಷಕ ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರವೆನ್ನು ಬಹುದಾಗಿದೆ. ಕೇವಲ ೫೫ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಂದ ಆರಂಭಗೊಂಡ ಈ ಕೇಂದ್ರ ಈವರೆಗೆ ಏಳು ಸಾವಿರಕ್ಕೂ ಮೀರಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಕ ತರಬೇತಿ ನೀಡಿರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಥಮ ಹಾಗೂ ದ್ವಿತೀಯ ವರ್ಷದ ತರಗತಿಗಳ ಬೋಧನೆಗಾಗಿ ರಜಿಂಕೂ ಮೀರಿ ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಈ ಸಂಸ್ಥೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯರಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಹಾಸ್ಯಲ್ಲಾ ಮತ್ತು ಉಚಿತ ಪ್ರಸಾದ ನಿಲಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ರೇಖೆರಲ್ಲಿ ವಿಜಾಪುರದ ಹಾಗೂ ದರಬಾರ್ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಟಿಸಿವೆಚ್ ತರಗತಿಗಳು ಪ್ರಾರಂಭವಾದರೂ, ರೇಖೆರಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಲ್ಯಾಂಡ್ ಪ್ರಾರ್ಥಿತ್ವ.

ಲಭ್ಯಾದಿದಲ್ಲಿ ರೇಖಾಂ ರಲ್ಲಿ ಬಿ ಎಲ್ ಡಿ ಇ ಸಂಸ್ಥೆಯಿಂದ ಸ್ಥಾಪನೆಗೊಂಡ ಸಿದ್ದೇಶ್ವರ ಶಿಕ್ಷಕ ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ವರದನೆಯ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ಪ್ರಥಮ ಶಿಕ್ಷಕ ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರವೆನ್ನು ಬಹುದು. ಈವರೆಗೆ ಸಂಸ್ಥೆ ಆರು ಸಾವಿರಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯರಿಗೆ ತರಬೇತಿ ನೀಡಿರುತ್ತದೆ. ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಇದರ ನಂತರ ಸೇರಬೇಕಾದ ಸಂಸ್ಥೆ ಎಂದರೆ ಹುನಗುಂದದಲ್ಲಿ ರೇಖೆರಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಂಡ ಸರಕಾರಿ ಶಿಕ್ಷಕರ ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರ. ಹಾಸ್ಯವದಲ್ಲಿ ಇದು ರೇಖೆರಲ್ಲಿ ತಾಳೀಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಿ, ಮರು ವರ್ಷ ಜಮಬಿಂಡಿಗೆ ವರ್ಗಾವಳಿಗೊಂಡು, ಅಲ್ಲಿಂದ ಹುನಗುಂದದಲ್ಲಿ ರೇಖೆ ನೆಲೆಗೊಂಡಿತು. ಇದೇ ಸುಮಾರಿಗೆ ಇಳಕಲ್ರಾನಲ್ಲಿ ಆರಂಭಗೊಂಡ ಸರಕಾರಿ ಶಿಕ್ಷಕರ ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರ, ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ತರಬೇತಿ ನೀಡುವ ವಿಕ್ಯೇಕ ಶಿಕ್ಷಕ ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರವಾಯಿತು. ಸುಸಜ್ಜಿತ ಕಟ್ಟಡ, ಗ್ರಂಥಾಲಯ ಮತ್ತು ಹಾಸ್ಯಲ್ಲಾಗಳನ್ನು ಈ ಕೇಂದ್ರ ಹೊಂದಿದೆ.

ಅಲ್ಪಸಂಶ್ಯಾತರ ಏಳಿಗಿನಾಗಿ ಉದ್ಯು ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ತರಬೇತಿ ನೀಡಲು ವಿಜಾಪುರದ ಸರಕಾರಿ ಉದ್ಯು ಶಿಕ್ಷಕರ ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ಇಂಡಿಯ ಅಂಜಮನ್ ಉದ್ಯು ಹೆಚ್ಚಿನ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕ ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಪ್ರಾರಂಭಗೊಂಡವು.

ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ರೇಖೆ ರ ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಶಿಕ್ಷಕರ ತರಬೇತಿಗಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಂದರೆ, ಸರಕಾರಿ ಶಿಕ್ಷಕರ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯ, ಜಮಬಿಂಡಿ, ಬಿಎಲ್‌ಡಿಇ ಜ್ಞಾನಯೋಗಿ ಶಿಕ್ಷಕರ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯ ಬಿಜಾಪುರ (ಅನುದಾನಿತ),

ಸರಕಾರಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಮಹಿಳಾ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಪ್ರಶ್ನಣ ಕೇಂದ್ರ, ಇಂಗಲ್‌, ಸರಕಾರಿ ಜಿಲ್ಲಾ ವ್ಯಾಧಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಪ್ರಶ್ನಣ ಕೇಂದ್ರ, ಹನುಮಂದ, ಬಸವೇಶ್ವರ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಪ್ರಶ್ನಣ ಕೇಂದ್ರ, ಬಾಗಲಕೋಟಿ(ಅನುದಾನಿತ), ಸರಕಾರಿ ಉದ್ಯ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಪ್ರಶ್ನಣ ಕೇಂದ್ರ, ಬಿಜಾಪುರ, ಅಂಜುಮನ್ ಉದ್ಯ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಪ್ರಶ್ನಣ ಕೇಂದ್ರ, ಇಂಡಿ(ಅನುದಾನಿತ)ಹಾಗೂ ಎಸ್.ಎಸ್. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಪ್ರಶ್ನಣ ಕೇಂದ್ರ, ಲಕ್ಷ್ಮಣ(ಅನುದಾನಿತ).

ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಖಾಸಗಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು

ಜರುವಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಇಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ಸ್ವಾಮೀ ವಿವೇಕಾನಂದ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆ, ರಬಕವಿಯ ಪೊರ್ಚುಪ್ಪಿಜ್ಞ ಎಜ್ಎಂಎಸ್ ಸೋಸೈಟಿ, ಮುದ್ದೇಬಿಹಾಳದ ಮಾತ್ರೀ ಗುರಸಂಗಮ್ ಕೋರಿ ವಿದ್ಯಾಸಂಸ್ಥೆ, ಬಾದಾಮಿಯ ಕುಮಾರೇಶ್ವರ ಪ್ರಾಚ್ಯ ವಿದ್ಯಾ ಪ್ರಚಾರಕ ಸಮಿತಿ ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ಸಂಸ್ಕೃತ ವಸತಿ ಶಾಲೆ, ಸೊಣ್ಣಪುರ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿರುವ ಗುರುದೇವ ರಾನಡೆ ಜ್ಞಾನಧಾರು ಪ್ರಾರ್ಥಿತಾಲೆ (ಇಂಡಿ), ಡಾ.ಆಂತಿಯವರಿಂದ ಆಲಮಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಆಶ್ರಮಶಾಲೆ, ಶ್ರೀ ಶಂಭುಲಿಂಗ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳಿಂದ ಹುಲ್ಲಾಳದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಆಶ್ರಮಶಾಲೆ, ಗಿರಿಜೆಮ್ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಹೀರೇ ರೂಗಿ ಜೋಳಗಾವೋನ್. ತೋಟದ ಆಶ್ರಮ ಶಾಲೆಗಳು ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಗೊಂದಿಯ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿರುವುದಲ್ಲದೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸ್ನೇಹಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತಿವೆ.

ಬಿಬಾಧಿಜ ಸಂಸ್ಥೆ ವಿಜಾಪುರ

ರಾವ್ಯಾಬಹುದ್ವಾರ್, ಫ.ಗು.ಹಳಕಟ್ಟಿ, ರಾವ್ಯಾಸಾಹೇಬ ಆಲಮೇಲ ದೇಶಮುಖಿಯ, ಡೆಪ್ರಾಟಿಕ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಚಿ.ಎ. ದೇಶಮುಖ್, ಸಂಗಪ್ಪ ಸರದೇಸಾಯಿ ರಕ್ಷಸಗಿ, ಗಂಗಪ್ಪ ದೇಸಾಯಿ ಸೌನ್ಯ ಹಾಗೂ ತಂಕರ್ಗಾಡ ದೇಸಾಯಿ ಜಂಬಿಗಿ ವೋದಲಾದ ನಾಗರಿಕರು ಸೇರಿ ಇಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಬಾಧಿಜ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಬಡಮಕ್ಕಳಾಗಿ ಉಟಿ, ವಸತಿ, ಪ್ರಿಫಿಲ್‌ಪ್ರೋ ನೀಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ೧೫,೦೦೦ ರೂಪಾಯಿಗಳ ನಿಧಿ ಕೂಡಿಸಿದರು. ಮೊದಲನೆ ಮಹಾಯಧ್ದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಜರುವಿನ ಬಾಸೆಲ್‌ ಮಿಷನ್ ಸದಸ್ಯರು ತಮ್ಮ ದೇಶಕ್ಕೆ ವಾಪಸ್ಯಾದಾಗ, ತಮ್ಮ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಬಿಬಾಧಿಜ ಸಂಘಕ್ಕೆ ಒಂದು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳಿಗೆ ಮಾರಿದರು. ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಎಂಟು ಶಿಕ್ಷಕರು ಮತ್ತು ಉಳಿದ್ದ ಮಕ್ಕಳೂಡನೆ ಬಿಬಾಧಿಜ ನ್ಯೂ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಸ್ಕೂಲ್ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಈ ಶಾಲೆ ಇಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಪೊರ್ಚು ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಶಾಲೆ ಎಂದು ಮುಂಬೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಮನ್ಯಾಕ್ಷರದೆಯಿತು. ಸಿದ್ದೇಶ್ವರ ಗುಡಿ ಸಂಸ್ಥೆ ಬಿಬಾಧಿಜ ಕಟ್ಟಡಕ್ಕೆ ಧನ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದುದರಿಂದ ಈ ಶಾಲೆಯ ಹೆಸರನ್ನು ಇಂಡಿಯಲ್ಲಿ, ಶ್ರೀ ಸಿದ್ದೇಶ್ವರ ಹ್ಯೂಸ್ಕೂಲ್ ಎಂದು ಬಿದಲಾಯಿಸಲಾಯಿತು. ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯವರಿಂದ ಇಂಡಿಯಲ್ಲಿ ವಿಜಯ ಕಾಲೇಜು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಜಿಲ್ಲೆಯ ವಿವಿಧದೇ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯವರಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಶಾಲಾ ಕಾಲೇಜುಗಳ ಪಟ್ಟಿ ಇಂತಿದೆ:

ಎಸ್.ಎಸ್. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆ, ವಿಜಾಪುರ, ಇಂಡಿ, ಎಸ್.ಬಿ. ಕಲಾ ಮತ್ತು ಕೆ.ಪಿ.ಸಿ. ವಿಜ್ಞಾನ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯ, ವಿಜಾಪುರ, ಇಂಡಿ, ಎಸ್.ಎಸ್. ಶಿಕ್ಷಕ ತರಬೇತಿ ಸಂಸ್ಥೆ, ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ಇಂಡಿ, ಎಸ್.ಎಸ್. ಒಕ್ಕಲುತನ ಪ್ರಾರ್ಥಿ, ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ಇಂಡಿ, ಎ.ಎಸ್.ಪಿ.ಕಾಮಸ್ರ್ಯ ಕಾಲೇಜು, ವಿಜಾಪುರ, ಇಂಡಿ, ಎಸ್.ಡಿ.ಎಸ್.ಪಿ. ಸಂ.ಪ್ರ.ಪ್ರ.ಕಾ, ಸಾವಳಗಿ, ಇಂಡಿ, ಪ.ಪ್ರ.ಕಾಲೇಜು, ದೇವರ ಹಿಂಪರಿ, ಇಂಡಿ, ಗಿಜಾನನ ಪ.ಪ್ರ. ಕಾಲೇಜು, ತಿಕೋಟಾ, ಇಂಡಿ, ಬಿ.ಎಚ್.ಎಸ್. ಕಲಾ ಹಾಗೂ ಟಿ.ಬಿ.ಪಿ. ವಿಜ್ಞಾನ ಹಾಗೂ ವಾರ್ಷಿಕ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯ, ಜರುವಿಂದಿ, ಇಂಡಿ, ಎಸ್.ಬಿ.ಪ.ಪ್ರ. ಕಾ. ತೇರದಾಳ, ಇಂಡಿ, ಆರ್.ಎಂ.ಬಿ.ಸಂ.ಪ.ಪ್ರ. ಕಾಲೇಜು, ಅಧ್ಯಾತ್ಮ, ಇಂಡಿ, ಎಸ್.ಆರ್.ಎಂ.

ಪ್ರಾಥಮಾಲೆ, ಶಿವಣಿ, ಇಟ್ಟಂ, ಎಸ್.ಎಸ್.ಬಿ. ಪ್ರಾಥಮಾಲೆ, ವಿಜಾಪುರ, ಇಟ್ಟಂ, ಎನ್.ಎ. ಪ್ರಾಥಮಾಲೆ, ಉಕ್ಕಲೀ, ಇಟ್ಟಂ, ಬಾಲಕಿಯರ ಪ್ರಾಥ ಶಾಲೆ, ವಿಜಾಪುರ, ಇಟ್ಟಂ, ನ್ಯೂ ಅರ್ಟ್ಸ್ ಕಾಲೇಜು, ವಿಜಾಪುರ, ಇಟ್ಟಂ, ಸ್ಕೂಲ್ ಅಫ್ ಬಿಸಿನೆಸ್ ಮ್ಯಾನೇಜ್‌ಮೆಂಟ್, ವಿಜಾಪುರ, ಇಟ್ಟಂ, ಸಿದ್ದೇಶ್ವರ ಕಲಾ ಸಂಸ್ಥೆ, ವಿಜಾಪುರ, ಇಟ್ಟಂ, ಸಿ.ಪಿ.ಎ.ಡಿ. ಕಾಲೇಜು, ವಿಜಾಪುರ, ಇಟ್ಟಂ, ಸ್ಕೂಲ್ ಅಫ್ ಫಾರ್ಮಸಿ, ವಿಜಾಪುರ, ಇಟ್ಟಂ, ಮಹಿಳಾ ಕಲಾ ಮತ್ತು ವಾರ್ಚ್ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯ, ವಿಜಾಪುರ, ಇಟ್ಟಂ, ಒಸವೇಶ್ವರ ಕಲಾ, ವಾರ್ಚ್ ವಿದ್ಯಾಲಯ, ಭಾಗೇವಾಡಿ, ಇಟ್ಟಂ, ಶಿಕ್ಷಣ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯ, ವಿಜಾಪುರ, ಇಟ್ಟಂ, ತಾಂತ್ರಿಕ ಅಭಿಯಂತರ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯ, ವಿಜಾಪುರ, ಇಟ್ಟಂ, ವೈದ್ಯಕೀಯ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯ, ವಿಜಾಪುರ, ಇಟ್ಟಂ, ಪಾಲಿಚೆಕ್ಕಿ ಕಾಲೇಜು, ವಿಜಾಪುರ, ಇಟ್ಟಂ, ಸ್ಕೂಲ್ ಅಫ್ ನೆಸಿಂಗ್, ವಿಜಾಪುರ, ಇಟ್ಟಂ, ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿ ಮುಕ್ತ ವಿದ್ಯಾಲಯ ಕೇಂದ್ರ, ವಿಜಾಪುರ, ಇಟ್ಟಂ.

ಪರಿಶ್ವ ಜಾತಿ, ಪರಿಶ್ವ ಪಂಗಡಗಳ ವಿದ್ಯಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಹಾಗೂ ಅವು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ಶಾಲಾ ಕಾಲೇಜುಗಳು

- ೧) ಹರಿಜನ ಗಿರಿಜನ ಸೇವಾಸಂಘ, ಭಾಗಲಕೋಟೆ ಇದರ ಇದ್ದಲಿಗಿಯ ಶ್ರೀ ಶರಣಬಸವೇಶ್ವರ ಪ್ರಾಥಮಾಲೆ (ಇಟ್ಟಂ), ೨) ಡಾ.ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆ ವಿಜಾಪುರ ಇದರ (ಇಟ್ಟಂ) ವಿಚಾಪುರದ ಮಾತ್ರೀ ರಮಾಬಾಯಿ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಪ್ರಾಥಮಾಲೆ. ೩) ಗೌತಮ ಬುದ್ಧ ಸಂಸ್ಥೆ, ಸಿಂದಿ (ಇಟ್ಟಂ) ಇದರ ನಾಗಾವಿಯ ಶರಣ ಒಸವೇಶ್ವರ ಹಾಗೂ ಸಿಂಧಾಗಿಯಲ್ಲಿ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಪ್ರಾಥಮಾಲೆ. ೪) ಶ್ರೀ ಹರಳಯ್ಯ ಏ.ನ. ಸಂಭು (ಇಟ್ಟಂ) ಇದರ ಭಾಗಲಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ಆದರ್ಶ ಪ್ರಾಥಮಾಲೆ. ೫) ಹರಿಜನ ಗಿರಿಜನ ಸಮಾಜ ಉನ್ನತ ಮಂಡಳಿ (ಇಟ್ಟಂ) ಬಾದಾಮಿ ಇದರ ರಡ್ಡೆ ರಿಮ್ಮ್ಯಾಪುರದ ಪ್ರಾಥಮಾಲೆ. ೬) ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಏ.ಎ.ಸಮುತ್ತಿ (ಇಟ್ಟಂ) ಇದರ ಚೆಣ್ಣಾರಿಯ ಮಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನ ಪ್ರಾಥಮಾಲೆ. ೭) ಜಿಲ್ಲಾ ದಲಿತ ಹಿತವರ್ಥಕ ಸೇವಾಸಂಘ ಇದರ ಮುದ್ದೆಬಿಹಾಳ ಮತ್ತು ಇಂಡಿಗಳ ಪ್ರಾಥಮಾಲೆಗಳು, ೮) ಸುಡಗಾಡು ಸಿದ್ದ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸೇವಾಸಂಘ ಇದರ ಮುದ್ದೆಬಿಹಾಳ ಮತ್ತು ಇಂಡಿಗಳ ಪ್ರಾಥಮಾಲೆಗಳು, ೯) ಆದಿಜಾಂಬವ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆ ಭಾಗೇವಾಡಿ ಮತ್ತು ತಾಳಕೋಟಿಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಾಥಮಾಲೆಗಳು, ೧೦) ಕಕ್ಕಯ್ಯ ಎಜುಕೇಷನ್ ಸೊಸೈಟಿ ವಿಚಾಪುರದಲ್ಲಿ ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ಮಹಾತ್ಮಾಗಾಂಧಿ ಪ್ರಾಥಮಾಲೆ ಹಾಗೂ ೧೧) ವಿಚಾಪುರ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಆದಿಜಾಂಬವ ಸೊಷಿಯಲ್ ಎಕಾನಾಮಿಕ್ ಕ್ಲ್ಯಾರ್ಲ್ ಅಸೋಸಿಯೇಷನ್ ಕೊಂಡಗೊಳಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ಕೇರಿರಾಜ ಪ್ರಾಥಮಾಲೆ.

ಇವಲ್ಲದೆ ಜಿಲ್ಲಾ ಉಪಖಾರರ ಸಂಘ, ಸಜ್ಜನ ಗಾಂಗರ ಸಂಘ, ಪಂಚಾಳರ ಸಂಘಗಳು ಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿವೆ.

ಕನಾಟಕ ಸರಕಾರ ಭಾಗಲಕೋಟಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಭಾನ್ವಿತ ಪರಿಶ್ವ ಜಾತಿ ಹಾಗೂ ಪರಿಶ್ವ ಪಂಗಡದ ಬಾಲಕಿಯರಿಗಾಗಿ ಇಟ್ಟಂರಲ್ಲಿ ವಸತಿ ಪ್ರಾಥಮಾಲೆಯಾದನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದೆ.

ಶ್ರೀ ಒಸವೇಶ್ವರ ವಿದ್ಯಾವರ್ಥಕ ಸಂಘ, ಭಾಗಲಕೋಟೆ

ಶ್ರೀ ಒಸವೇಶ್ವರ ವಿದ್ಯಾವರ್ಥಕ ಸಂಘ ಅಜ್ಞನವರ ಪರಿಶ್ರಮದಿಂದ ಇಂಡರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಯಿತು. ಫ್ರಾಟಿಸಿಪ್ ಮೋಟಿಗಿ, ರುದ್ರಪ್ಪ ಗೊಂಗವಾಡ, ಶಿವಪ್ಪ ಪಲ್ಲೆಂದ, ವೀರಸಂಗಪ್ಪ ಗುಡ್ಡದ ಹಾಗೂ ಮುರಿಗೆಯ್ಯ ಜಂಗಿನ - ಇಂತಹ ಮಂದಿ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸರ್ವತೋಮುಖ ಚೆಳವಣಿಗೆ ದುಡಿದ್ದಾರೆ. ಮೊದಲಿಗೆ ಇದು ಸಂಸ್ಥೆ ಪಾಠಶಾಲೆಯಾಗಿ ಪ್ರಾರಂಭಗೊಂಡಿತು. ಅದರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗಾಗಿ ಉಚಿತ ಪ್ರಸಾದ ನಿಲಯ ಹಾಗೂ ಗುರುಬಸವ ವಾಚನಾಲಯಗಳೂ

ಇದ್ದವು. ಬಾಗಲಕೋಟಿ ನಗರ ಸಭೆ ಆಗ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಎ.ವಿ.ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರವೇಶ ಮುಲಭವಾಗಿ ಸಿಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವಾಗಿ ಸಂಘ ಗ್ರಂಥಾಲಯ ಬಸವೇಶ್ವರ ಮಾರ್ಗ ಮಿಕ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಇಂದಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿತು. ಇದು ಗ್ರಂಥಾಲಯ ಪ್ರಾರ್ಥಿ ಮಾರ್ಗ ಮಿಕ ಶಾಲೆಯಾಯಿತು ಹಾಗೂ ಗ್ರಂಥಾಲಯ ಪ್ರಾರ್ಥಿಶಾಲಾ ಕಟ್ಟಡ ನಿರ್ಮಾಣವಾಯಿತು.

ಸಿದ್ದೇಶ್ವರ ಪ್ರಾರ್ಥಿಶಾಲೆ ಅರಂಭವಾಗುವ ಹೊದರೆ ದಕ್ಷಿಣ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ವಿದ್ಯಾಸಂಸ್ಥೆಯವರು ವಿಚಾಪುರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಎ.ವಿ. ಶಾಲೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದರು. ಕೆಲಕಾಲದ ನಂತರ ಈ ಶಾಲೆ ಮುಚ್ಚೆಲ್ಲವ್ಯಕ್ತಿತು. ಅದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಗಣಾಚಾರ್ಯ ಜಹಗೀರದಾರ್ ಮತ್ತು ಆರ್.ಎಿ. ಕುಲಕರ್ಮಣಯವರು ಇಬ್ಬರು ಗುರುಗಳು ಹಾಗೂ ಮೂರು ಮಂದಿ ಮುಕ್ಕೆಳಾಂದಿಗೆ ಗ್ರಂಥ ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಪಾರ್ಥಿಶಾಲೆಯನ್ನು (ಹೈಸ್ಕೂಲ್) ಅರಂಭಿಸಿದರು. ಈ ಶಾಲೆಗೆ ಗ್ರಂಥಾಲಯ ಹಣಮಂತರಾವು ಕೊಳ್ಳೂರ್ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಾಧಿಕಾರಿಯಾದ ನಂತರ ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಶಾಲೆಯ ರೂಪ ಬಂದಿತು. ಮರುವರ್ಷ ಪಾಂಡುರಂಗರಾವ್ ದೇಸಾಯಿ ಶಾಲೆಗೆ ಗ್ರಂಥಾಲೆಯನ್ನು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ರೂಪ ಬಂದಿತು. ಈ ರೀತಿ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಸ್ಥಿರ ಬುನಾದಿ ಹೊಂದಿದ ಈ ಶಾಲೆ ಇದೇ ವರ್ಷ ಹಿಡಿಂಜಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಶಾಲೆ ಎಂದು ನಾಮಕರಣ ಹೊಂದಿತು.

ವಿಚಾಪುರದ ಏ.ಬಿ. ಪ್ರಾರ್ಥಿಶಾಲೆ ಆರ್.ಎಿ. ಹಿರೇಕೆರೂರರ ಗೋಡಬೋಲೆ ತೋಟದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಬ್ರಹ್ಮಪುರಿ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಇದು ಗ್ರಂಥಾಲಯ ಹಿರೇಕೆರೂರರ ಪ್ರತ್ಯನ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ರಾಜ ಹೈಸ್ಕೂಲ್ ಎಂದು ನಾಮಕರಣಗೊಂಡಿತು. ಆರ್ಥಿಕ ಮುಗ್ಗಟ್ಟಿನಿಂದಾಗಿ ಈ ಶಾಲೆ ಕೊಲ್ಲಾಪುರದ ಅರ್ಯ ಸಮಾಜ ಸಂಸ್ಥೆಯಿಂದ ವಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟು ಕೃಷ್ಣ ರಾಜ ಅರ್ಯ ಸಮಾಜ ಹೈಸ್ಕೂಲ್ ಎಂದೂ, ಆರ್.ಎಚ್. ಕೊಳ್ಳಾರು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಾಧಿಕಾರಿಯಾದಾಗ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಹೈಸ್ಕೂಲ್ ಎಂದೂ ನಾಮಕರಣಗೊಂಡಿತು. ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ದರ್ಬಾರ್ ಅವರು ಗ್ರಂಥಾಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಆರ್ಥಿಕ ಹೊಣೆ ಹೊತ್ತು ಕೊಂಡರು. ಶಾಲೆಯ ಎಲ್ಲಾ ಸಾಲಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿದರು. ಹಾಗಾಗಿ ಈ ಶಾಲೆಗೆ ಅಂದಿನಿಂದ ಏ.ಬಿ.ದರ್ಬಾರ್ ಹೈಸ್ಕೂಲ್ ಎಂದು ಹೆಸರು ಬಂದಿತು.

ಬಾಗಲಕೋಟಿ ನಗರ ಸಭೆಯವರು ಗಳಿಗಾಗ ರಿಂದ ಒಂದು ಎ.ವಿ.ಶಾಲೆಯನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ನಂತರ ಗ್ರಂಥಾಲ್ಲಿ ನಗರಸಭೆಯ ಆರ್ಥಿಕ ಮುಗ್ಗಟ್ಟಿನಿಂದ ಈ ಶಾಲೆ ಮುಚ್ಚೆಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಸ್ಥಳೀಯ ಮುಸ್ಲಿಮರು ಗ್ರಂಥಾಲ್ಲಿ ಮುಸಲ್ಲಾನ್ ಅಲ್ಪಸಂಶ್ಯಾತರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಅಂಜಮನ್-ಎ-ಇಸ್ಲಾಮ್ ಸಂಸ್ಥೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಹಾಗೂ ಗ್ರಂಥಾಲ್ಲಿರಿಂದ ಕನ್ನಡ ಹಾಗೂ ಉದ್ಯೋಗ ಮಾರ್ಗ ಮಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಗಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಹಲವಾರು ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಸಂಘ ನಡೆಸುತ್ತಿದೆ. ಹುನಗುಂದದಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಾಲ್ಲಿ ರಾಫ್ರೇಂಡ್ ದೇಸಾಯಿ ವರ್ಕೆಲರು, ಕೃಷ್ಣರಾವ್ ದೇಶಪಾಂಡೆ, ರಂಗಪ್ಪ ಮುಂತಾದವರಿಂದ ತಾಲ್ಲೂಕು ಶಿಕ್ಷಣ ಸಮಿತಿ ರಚಿತವಾಗಿ ಒಂದು ಎ.ವಿ.ಶಾಲೆ ಪ್ರಾರಂಭಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಇದು ಗ್ರಂಥಾಲ್ಲಿರವರೆವಿಗೂ ಎ.ವಿ. ಶಾಲೆಯಾಗಿಯೇ ಮುಂದುವರೆದು, ಆ ವರ್ಷ ಪ್ರಾರ್ಥಿಶಾಲೆಯಾಯಿತು. ಬಾದಾಮಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಗುಳೆದಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಾಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪೊತ್ತಿನ ಸ್ವಾಮಿ ಎ.ವಿ.ಶಾಲೆ (ಇ.ಎಸ್.ಎ.ವಿ. ಶಾಲೆ) ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಗ್ರಂಥಾಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಯ ಆಡಳಿತವನ್ನು ನಗರಸಭೆ ತನ್ನ ವಶಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿತು. ಗ್ರಂಥಾಲ್ಲಿ ಈ ಶಾಲೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಶಾಲೆಯಾಗಿ ಮಾರ್ಪಾಡಾಯಿತು.

ಮುಂಬೋಳ ಸಂಸ್ಥೆ ನದ ದೊಡ್ಡ ಗ್ರಾಮವಾದ ಮಹಾಲಿಂಗಪುರದಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಾಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಗಿರೀಶ್ವರ ವಿದ್ಯಾವರ್ಧಕ ಟ್ರಸ್ಟ್ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ಎ.ವಿ.ಶಾಲೆ ಗ್ರಂಥಾಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಶಾಲೆಯಾಯಿತು. ಜಮಂಬಿಂಡಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಬನಹಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ

ಚಿಕ್ಕೋಡಿ ತಮ್ಮ ಜ್ಞಾನವರ ನೇತ್ಯತ್ವದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಅವರ ಸ್ವಂತ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇಂಥ ರಲ್ಲಿ ಜನತಾ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆ ಪ್ರಾರಂಭಗೊಂಡಿತು. ಬಾಬುರಾವ್ ಮೂರ್ಖೆಯವರು ಅರ್ಬಿಸಿದ ೪೦೦೦ ರೂ. ಮೂಲ ಧನದಿಂದ ಈ ಸಂಸ್ಥೆ ಏ.ವಿ.ಶಾಲೆಯೊಂದನ್ನು ತರೆಯಿತು. ಇದಕ್ಕೆ ಇಂಖರಲ್ಲಿ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲು ಅನುಮತಿ ದೊರಕಿತು. ಈ ಶಾಲೆಗೆ ಜಮಾವಿಂಡಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಯುವರಾಜ ರಾಮಚಂದ್ರರಾವ್ ಅಪ್ಪಾರಾವ್ ಇಂಖರಲ್ಲಿ ೫೦೦೦ ರೂ. ದೇಶಿಗೆ ನೀಡಿದರು. ನಂತರ ಈ ಶಾಲೆಗೆ ಎಸ್.ಆರ್. ಹೈಸ್ಕೂಲ್ ಎಂದು ನಾಮಕರಣವಾಯಿತು.

ತಾಳುಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ಇಂಖರಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರತೇಶ ಇಂಗ್ಲೊಎಸ್ ಶಾಲೆ ಇ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭಗೊಂಡು ಇಂಖರಲ್ಲಿ ಮರಕ್ಕೆ ಸ್ಥಳಾಂತರಗೊಂಡಿತು. ಶಾಸ್ತ್ರತೇಶ ವಿದ್ಯಾವಧನಕ ಸಂಖ್ಯೆ ಇಂಖರಲ್ಲಿ ನೋಂದಣಿ ಹೊಂದಿತು. ಇದು ಇಂಖರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಯಾಯಿತು.

ಸಿಂದಗಿಯಲ್ಲಿ ಇಂಖಳ ರಲ್ಲಿ ಏ.ಆರ್.ದಳವಿಯವರ ನೇತ್ಯತ್ವದಲ್ಲಿ ತಾಲ್ಲೂಕು ಶಿಕ್ಷಣ ಪ್ರಸಾರಕ ಮಂಡಳ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಗಿ ಇದಕ್ಕೆ ಹುಳ್ಳಪ್ಪ ಸಂಗಪ್ಪ ಬಾಡ ಎಂಬುವವರು ಇಂಖರಲ್ಲಿ ೫೦೦೦ ರೂ. ದೇಶಿಗೆ ನೀಡಿದರು. ಇವರ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಹೈಸ್ಕೂಲು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು.

ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಇಂಖಳರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಎರಡು ಸರಕಾರಿ - ಒಂದು ಬಾಲಕರಿಗೆ ಒಂದು ಬಾಲಕಿಯರಿಗೆ, ಇದು ಮುಖೋಳ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಅಡಳಿತದಲ್ಲಿ, ಮೂರು ನಗರಸಚಿ ಅಡಳಿತದಲ್ಲಿ, ಹಾಗೂ ಹತ್ತು ಶಾಸಕಿ ಅಡಳಿತದಲ್ಲಿ - ಹೀಗೆ ಇವುತ್ತು ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಗಳು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದವು.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನಂತರ: ಮುದ್ದೆಬಿಹಾಳದಲ್ಲಿ ವಿ.ಸಿ.ಮೋಟಿಗಿ ಇಂಖರಲ್ಲಿ ವೀರಶ್ವವ ವಿದ್ಯಾವಧನಕ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲದೆ, ಮಾಡನ್‌ಹೈಸ್ಕೂಲ್ ಅನನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಬಲಿದಿನ್ನು ಶ್ರೀಮಂತ ನೀಲಕಂಠರಾವ್ ನಾಡಗೌಡರು ಸ್ಥಳವನ್ನು ಮತ್ತು ಗಂಗಮ್ಯನವರು ದೇಶಿಗೆಯನ್ನು ನೀಡಿದರು. ಇದನ್ನು ಚಿನಿವಾರ ಹೈಸ್ಕೂಲ್ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಯಿತು.

ಹಾನಗಲ್ಲದಲ್ಲಿ ಇಂಖಳರಲ್ಲಿ ಕೆ.ಎಂ. ಪಟ್ಟಣ್ಣಶೆಟ್ಟಿಯವರ ನೇತ್ಯತ್ವದಲ್ಲಿ, ವೀರಪುಲಕೇಶ ವಿದ್ಯಾವಧನಕ ಸಂಖ್ಯೆ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆ ಅರಂಭವಾಯಿತು. ಗುರುಪಾದಪ್ರಮಹಂತಪ್ರಕಲ್ಯಾಣ ಶೆಟ್ಟಿಯವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ೧,೧೧,೦೦೦ ರೂ. ದೇಶಿಗೆ ದೊರಕಿತು.

ಇಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಇಂಖರಲ್ಲಿ ಎಸ್.ಎಸ್. ಹೀರೇಮರು ಸಿದ್ದೇಶ್ವರ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು.

ಕರೂರಲ್ಲಿ ಇಂಖರಲ್ಲಿ ಏ.ಆರ್.ಹೀರೇಮರ ಮಾಧ್ವಮಿಕ ಶಾಲೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಈ ಶಾಲೆಗೆ ವಸ್ತುದ ರಾಚಯ್ಯ, ೪೦,೦೦೦ರೂ. ದೇಶಿಗೆ ನೀಡಿದರು. ಇದೇ ವರ್ಷ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಬಾಲಕಿಯರ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಗೆ ಅಡಿವೆಮ್ಮೆನವರು ೧,೦೦,೦೧೧ ರೂ. ದೇಶಿಗೆ ನೀಡಿದರು.

ಭಾಷಾವಾರು ಪ್ರಾರಂತ ರಚನೆಯಾದಾಗ, ವಿವಿಧೋದ್ದೇಶ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ವಿಶೇಷ ಪ್ರೌಢ್ಯಹ ದೊರಕಿತು, ವಿಜಾಪುರದ ಬಿಳ್ಳಾಡಿಂದ ಸಂಸ್ಥೆ ಇಂಖರಲ್ಲಿ ಲಟ್ಟಾಣದಲ್ಲಿ ಶೇತತಿ (ಶೇತಕ) ವಿವಿಧೋದ್ದೇಶ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿತು. ಇಂಖಳ ರಿಂದ ಇಂಖರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ೨೦ ರಿಂದ ೩೦ಕ್ಕೆ ಏರಿತು.

ರಾಜ್ಯ ಪ್ರಸ್ಥಾನಾಟನೆಯ ನಂತರ: ಈ ಕೆಳಕಂಡ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು - ನಾಲಕ್ರಂತಾದಲ್ಲಿ ಇಂಖರಲ್ಲಿ ವೀರಶ್ವವ ವಿದ್ಯಾ ಸಂಸ್ಥೆ, ಯಾಳವಾರದಲ್ಲಿ ಇಂಖರಲ್ಲಿ ಸೋಮೇಶ್ವರ ಏ.ವಿ.ಸಂಖ್ಯೆ (ಹೈಸ್ಕೂಲ್), ಮೋರಟಗಿಯಲ್ಲಿ

೧೯೬೬ರಲ್ಲಿ ಹೈಸ್ಕೂಲು (ಪ್ರಸ್ತುತ ಜಾನಿಯರ್ ಕಾಲೇಜ್), ೯೦ಡಿ ತಾಲ್ವಾಕು ಸೀವರಗಿಯಲ್ಲಿ ರಣಾಜಿ ರಲ್ಲಿ ಸಂಗಮೇಶ್ವರ ಸರ್ವೋದಯ ಸಂಸ್ಥೆ, ತಂಗಡಿಗಿಯಲ್ಲಿ ರಣಾಜಿ ರಲ್ಲಿ ಹೈಸ್ಕೂಲು ಹಾಗೂ ಸಾಲೋಟಗಿಯಲ್ಲಿ ಇದೇ ವರ್ಷ ಎನ್.ಜಿ. ಕೆರೂರರ ಸಂಖ್ಯಾಟನೆಯಿಂದ ಶಿವಯೋಗೇಶ್ವರ ಹೈಸ್ಕೂಲು ಈ ರೀತಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರು. ರಾಜಾಜಿ ರಿಂದ ಅಪ್ಪಗಳ ಸಂಭ್ರಮ ಈ ರೀತಿ ಬೆಳೆಯಿತು. ರಾಜಾಜಿ -೧೯೦೦, ೨; ೧೯೦೦ -೧೯೪೨, ೨೦; ೧೯೪೨ -೧೯೫೬, ೨೦; ರಾಜಾಜಿ -೧೯೨೦ ೧೦೧; ೧೯೨೦ -೧೯೬೦, ೨೦೦ ಪ್ರಾಥ್ಮಾಲೆಗಳು.

ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮೇಲೆ ಉದ್ದೇಶ ಹಾಗೂ ಮರಾಠಿ ಭಾಷೆಗಳ ಪ್ರಭಾವ

ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಪತನಾನಂತರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಮರಾಠರ ಪ್ರಭಾವ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮೇಲೆ ಸಾರಪ್ಪು ಪರಿಹಾಮ ಬೀರಿತು. ಕರ್ನಾಟಕದ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡೇತರರ ಆಡಳಿತದಿಂದ ಮರಾಠಿ ಒಂದು ಪಶ್ಚಿಮ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ, ಶಿಕ್ಷಣ ಮಾಡುವುವಾಗಿಯೂ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಲೇ ಬೇಕಾಯಿತು. ಮರಾಠರ ಆಡಳಿತದಿಂದಲ್ಲಿದ್ದ ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಮರಾಠಿ ಭಾಷೆ ರಾಜ್ಯ ಭಾಷೆಯಾಯಿತು. ಮೊದಲು ಕೊಲ್ಲಾಪುರದ ಕಲೆಕ್ಟರೇಚ್ ಆಡಳಿತದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಇದು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿದ್ದಿತು. ಸ್ಥಳೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಮರಾಠಿ ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಇದೇ ರೀತಿ ಮುಸಲ್ಲಾನರ ಆಡಳಿತಕ್ಕೂಳಂಬಿದ್ದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇಂತಹುದೇ ವ್ಯಾತಾಸಗಳು ಕಂಡು ಬಂದವು. ಶಾಂತಿಯತ ಜೀವನ ಮತ್ತು ಸಹಬಾಳ್ಯಾಗಿ ಮತ್ತು ಸರಕಾರಿ ಉದ್ದೇಶಗಳ ಪಡೆಯಲು ಜನ ತಮ್ಮ ಆಡಳಿತಗಾರರ ಭಾವೆಯನ್ನು ಕಲಿಯುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿದ್ದಿತು. ಕನ್ನಡವನ್ನು ಅಧಿಕೃತ ಭಾವೆಯಿಂದ ಸರಕಾರ ಗಳಿಂದ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಫೋರ್ಸಿಸಿದ್ದುರೂ ಕನ್ನಡ ಭಾವೆಯ ಸ್ಥಾನವನ್ನಾಗಳು ದಯನೀಯವಾಗಿದ್ದಿತು. ದಿಕ್ಕಣಿ ಮರಾಠಾ ಪ್ರಾಂತದ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಧಿಕ್ಷೇತರಾಗಿದ್ದ ಬಾಲಗಂಗಾಧರ ಶಾಸ್ತ್ರಿಯವರು ರಾಜಾಜಿ ರಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ತಮ್ಮ ವರದಿಯಲ್ಲಿ ಇದರ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆಂದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

ಟಿಪ್ಪು ಪತನ (೧೭೬೯) ಹಾಗೂ ಪ್ರೈಸ್ಟ್ಯಾಯವರ ಪತನಾನಂತರ (೧೮೮೮), ವಿಜಾಪುರವೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಧಾರವಾಡ, ಬೆಳಗಾವಿ ಹಾಗೂ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಡಳಿತಕ್ಕೂಳಂಬಿದ್ದಿರು. ಮೇಲ್ಮೊಂದ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಆಡಳಿತಕ್ಕಾಗಿ ರಾಜಾಜಿ ಒಂದು ಶಿಕ್ಷಣ ಮಂಡಳಿ (ದಿ ಚೋಡ್ರ್ ಆಫ್ ಎಜುಕೇಶನ್) ರಚಿತವಾಯಿತು ಹಾಗೂ ಶಾಲೆಗಳು ಸ್ಥಾಪಿತವಾಯಿತು. ಈಗಿನ ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬಹುಭಾಗ ಶೋಲಾಪುರ ಕಲೆಕ್ಟರೇಚ್ನ ಅಧಿನಡಲ್ಲಿದ್ದಿತು. ಸತಾರಾ ಕಲೆಕ್ಟರೇಟನ್ ಸ್ಥಾಪನೆಯ ನಂತರ ವಿಜಾಪುರ ನಗರಪೂರ್ವ ಸೇರಿದಂತೆ, ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹಲವಾರು ಪ್ರಾಂತಗಳು ಸತಾರಾ ಕಲೆಕ್ಟರೇಚ್ ಅಧಿನಕ್ಷೇತ್ರದ ಒಳಂಬಿದ್ದಿರು. ಶಿಕ್ಷಣ ಮಂಡಳಿಯ ಸ್ಥಾಪನೆಯ ತರುವಾಯ ಕನ್ನಡ ಭಾವೆಯ ಸ್ಥಾನವನ್ನಾಗಳು ಉತ್ತರಮಗೊಂಡವೆಂದು ರಾಜಾಜಿ ರ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವರದಿ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಮಂಡಳಿ ರಾಜಾಜಿ ನೇ ಏಪ್ರಿಲ್ ೧೯೮೮ ತನಕ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಿತು. ಇದನ್ನು ಗಳಿಂದ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಗಳ ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಹೈಕ್ಕೆರ್ಕಾ ಆಫ್ ಪಬ್ಲಿಕ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್‌ನ್ನು ಇವರ ನೇರ ಆಡಳಿತಕ್ಕ ಒಳಪಡಿಸಲಾಯಿತು.

ಮುಂಬ್ಯೆ ಪ್ರಾಂತದ ಮರಾಠಿ ಹಾಗೂ ಗುಜರಾತಿ ಪ್ರಾಬಲ್ಯದ ಇತರೆಡೆಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿ ಬಹು ಹಿಂದುಳಿದಿತ್ತು. ಶಿಕ್ಷಣ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯ ಅರಿವು ಮೂಡಿ ಜನ ಶಾಲೆಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಒತ್ತಾಯಿಸಿದರೂ ಅವರು ಮಾತ್ರಭಾವೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯುವ ಉಪಯೋಗವನ್ನು ಮನಗಂಡಿರಲ್ಲಿ. ಅಧಿಕಾರವರ್ಗದವರಲ್ಲಿಯೂ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡ ಮಾತ್ರಭಾವೆಯ ತರಬೇತಿ ಹೊಂದಿದ ಸಮರ್ಥ ಶಿಕ್ಷಣಕರ ಕೊರತೆ ಹಾಗೂ ಸೂಕ್ತ

ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಸ್ತುತಗಳ ಅಲಭ್ಯತೆ - ಇವರೆಡು ಕನ್ನಡ ಮಾಧ್ಯಮದ ಅನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಶೋಧರೀಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಅಂಗ್ಲ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಮರಾಠಿ ಹಾಗೂ ಗುಜರಾತಿ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರಸ್ತುತಗಳು ತರ್జುಮೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ತರ್ಜುಮೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಕನ್ನಡ ತರ್ಜುಮೆದಾರರ ಕಚೇರಿಗೆ ವೆಂಕಟರಂಗೋಳಿ ಕಟ್ಟಿಯವರು ಪ್ರಥಮ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾದರು. ಇದೇ ವರ್ಷ ಬದನೇ ತರಗತಿಯ ಮರಾಠಿ ಪ್ರಸ್ತುತದ ಕನ್ನಡದ ತರ್ಜುಮೆ ಪೂರ್ಣಗೊಂಡು ಆರನೇ ತರಗತಿಯ ಪ್ರಸ್ತುತದ ತರ್ಜುಮೆ ಕಾರ್ಯ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಈ ಪ್ರಾರಂತಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಥಮ ಕನ್ನಡ ಪ್ರಸ್ತುತವನ್ನು ಇವರೇ ರಚಿಸಿದರು.

ಇದಲ್ಲದೇ ಕನ್ನಡ ಬಲ್ಲ ಬರೋವೈ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾದ ಪ್ರಥಮ ರಂತಹವರು ಪ್ರಚೀನ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪರಿಚಯ ಹಾಗೂ ಪ್ರಚಾರಗಳಾಗಿ ದುಡಿದು ಕನ್ನಡ ಚಳವಳಿಗೆ ಉತ್ತೇಜನ ನೀಡಿದರು. ಸರಕಾರವೂ ಸಹ ಚೆನ್ನಬಸಪ್ಪ ವೆಂಕಟರಂಗೋಳಟ್ಟಿ, ಭುಂಗರಾವ್ ಹುಯಿಲಗೋಳಿ, ಎಸ್.ಕಿ. ರೋದ್, ಆರ್.ವಿ. ಸರ್ವಜಿತರಂತಹ ಧೀಮಂತರನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ಅವರನ್ನು ಈ ಚಳುವಳಿಯ ಮುಂಚೊಳೆಯಲ್ಲಿ ರಿಸಿಸು. ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ಇಟಂ ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಕನಾಟಿಕ ವಿದ್ಯಾವರ್ಥಕ ಸಂಖ್ಯೆ ಕನ್ನಡಿಗರನ್ನು ಒಂದುಗೂಡಿಸಿ ಕನ್ನಡ ಗ್ರಂಥಾಲಯ ಹಾಗೂ ವಾಚನಾಲಯಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದ ಮೂಲಕ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಚಾರ, ಅನುಷ್ಠಾನಗಳತ್ತ ಗಮನ ಹರಿಸಿತು. ಆಗಿನ ಕನ್ನಡ ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಮಿತಿ ಸಹ ಉತ್ತಮ ಕನ್ನಡ ಪ್ರಸ್ತುತಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ಅಪ್ರಾಳಿಕೆಗಳಿಗೆ ಸರಕಾರದ ಮೂಲಕ ಹಲವಾರು ಬಹುಮಾನಗಳನ್ನು ಕೊಡಿಸಿತು. ಈ ರೀತಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಕನ್ನಡ ಚಳುವಳಿ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ವಾಹನಿಯಾಗಿ, ಕನ್ನಡಿಗರಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಮಾತ್ರಭಾಷೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಜಾಗೃತಿ ಅರಿವು ಮೂಡಲು ಸಹಕಾರಿಯಾಯಿತು.

ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೆಲವು ಅತೀ ಹಳೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು

ಸರಕಾರಿ ಮಾದರಿ ಕನ್ನಡ ಗಂಡುಮಕ್ಕಳ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆ, ಸಾರವಾಡ, ವಿಚಾಪುರ: ಈ ಶಾಲೆ ಇಟ್ಟಂ ರಲ್ಲಿ ೧೦ ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಒಬ್ಬ ಶಿಕ್ಷಕರೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಇಟ್ಟಂ ರಲ್ಲಿ ಬದನೇ ವರ್ಗದ ಪ್ರಾರಂಭಕ್ಕೆ ಅನುಮತಿ ದೊರೆತು, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಇಂಕ್ಲೂ ಶಿಕ್ಷಕರ ಸಂಖ್ಯೆ ಇಂಕ್ಲೂ ಏರಿತು. ಇಟ್ಟಂರಲ್ಲಿ ಇನೇ ತರಗತಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದಾಗ ಮೂರು ಮಂದಿ ಶಿಕ್ಷಕರೂ, ಉಂ ಮಂದಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೂ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿದ್ದರು. ಇಟ್ಟಂರಲ್ಲಿ ಆರು ಮಂದಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಏಳನೇ ತರಗತಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಆಗ ಒಟ್ಟು ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆ ೧೧೦ ಇದ್ದಿತು. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಹೆಚ್ಚು ಮಕ್ಕಳ ಶಾಲೆ ಇಟ್ಟಂರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ, ಇಂಳಿಂ ರಲ್ಲಿ ಇದು ಬೇವನ ಶಿಕ್ಷಣ ಶಾಲೆಯಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟಿತು ಹಾಗೂ ಇಟ್ಟಂರಲ್ಲಿ ಮಾದರಿ ಶಾಲೆಯಾಯಿತು.

ಕನ್ನಡ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳ ಮಾದರಿ ಶಾಲೆ, ಕನ್ನೂರ ಹಾಗೂ ತಾಲೂಕು ವಿಚಾಪುರ: ಈ ಸಂಸ್ಥೆ ಇಟ್ಟಂ ರಲ್ಲಿ ಶಾಸಕಿ ವಾಲೆಂಟರಿ ಶಾಲೆಯಾಗಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಯಿತ್ತಾದರೂ, ಮರುವರ್ಷವೇ ಇದನ್ನು ಸರಕಾರ ವಹಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಇಟ್ಟಂರಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಯಾಗಿ ಇಟ್ಟಂರಲ್ಲಿ ಸುವರ್ಣ ಹಾಗೂ ಇಂಳಿಂರಲ್ಲಿ ಪ್ರಜ್ಞಮಹೋತ್ಸವಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಿತು. ಇಂಳಿಂರಲ್ಲಿ ಜೀವನ ಶಿಕ್ಷಣ ಶಾಲೆಯಾಗಿ ಇಟ್ಟಂರಲ್ಲಿ ಮಾದರಿ ಶಾಲೆಯಾಯಿತು. ಇದರ ಶತಮಾನೋತ್ಸವ ಇಟ್ಟಂರಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತು.

ಮಾದರಿ ಕನ್ನಡ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಮಾದರಿ ಶಾಲೆ, ಬಿಜ್ಜುರಿಗಿ: ಈ ಶಾಲೆ ಇಟ್ಟಂ ರ ೨೨ ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ನಂತರ ಇಟ್ಟಂರಲ್ಲಿ ಇನೇ ವರ್ಗ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಇಟ್ಟಂ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಯಾಯಿತು.

ಕನ್ನಡ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳ ಶಾಲೆ, ಹಿಟ್ಟನಹಳ್ಳಿ, ತಾಲೂಕು ವಿಜಾಪುರ: ಈ ಶಾಲೆ ಱಿಎಲ್‌ಆರ್ಲೀ ಸ್ಕೂಲ್‌ಎಸ್‌ಲ್ಯಾಟ್‌ಪ್ರೈ ಱಿಎಲ್‌ಆರ್ಲೀ ಶತಮಾನೋತ್ಸವ ಆಚರಿಸಿತು.

ಭಾಲಕರ ಸರಕಾರಿ (ಕ್ಯಾ)ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆ, ವಿಜಾಪುರ: ಈ ಸಂಸ್ಥೆ ಅಗಿನ ಜಿಲ್ಲಾ ಸ್ಥಳವಾದ ಕಲಾದಿರ್ಯಲ್ಲಿ ಎ.ವಿ.ಶಾಲೆ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಱಿಎಲ್‌ಆರ್ಲೀ ಸ್ಕೂಲನೆಗೊಂಡಿತು. ಜಿಲ್ಲಾ ಕೇಂದ್ರ ವಿಜಾಪುರಕ್ಕೆ ಸ್ಕೂಲಾಂತರಗೊಂಡ ನಂತರ ಱಿಎಲ್‌ಆರ್ಲೀ ತಾಜಬಾಡಿಯ ಅಫೆಜಲ್‌ಶಾಸ್ತ್ರ ವಾಡಕ್ಕೆ ಸ್ಕೂಲಾಂತರಗೊಂಡು, ಱಿಎಲ್‌ಆರ್ಲೀ ಪ್ರಾಂತ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಯಾಯಿತು. ಪ್ರಸ್ತುತದ ಕಟ್ಟಡ ಱಿಎಲ್‌ಆರ್ಲೀ ಕಟ್ಟಲ್ಯಾಟ್‌ಪ್ರೈ. ಇದು ಎರಡು ಎಕರೆ ಪ್ರದೇಶವನ್ನೊಂದಿದ್ದು, ಇಂತೆಗೆ ಕೋಣಗಳ ಜೊತೆಗೆ, ವಾಚನಾಲಯ, ಚಿತ್ರಕಲಾ ಕೋಣ, ಪ್ರಯೋಗಾಲಯ, ಗ್ರಾಲರಿ, ವ್ಯಾಯಾಮ ಕೋಣ, ಹಾಗೂ ವಸತಿ ಗೃಹಗಳನ್ನೊಂದಿಗೆ ಉದ್ದೇಶಿತ ಪ್ರಾಂತ ಪ್ರಾಂತಪಾಲರಿದ್ದಾರೆ)ಹಾಗೂ ಸಿಪಾಯಿ ವಾಸದ ಮನೆ ಶಾಲೆಯ ಆವರಣದಲ್ಲಿವೆ. ಇದನ್ನು ಱಿಎಲ್‌ಆರ್ಲೀ ವ್ಯತ್ತಿಮೂಲ ಶಿಕ್ಷಣದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನ ತರಗತಿಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಱಿಎಲ್‌ಆರ್ಲೀ ತೆರೆಯಲಾಯಿತು. ವ್ಯತ್ತಿಮೂಲ ಶಿಕ್ಷಣದ ರೇಣ್ಣೆ ಹಾಗೂ ಕೃಷಿ ತರబೇತಿ ತರಗತಿಗಳು ಱಿಎಲ್‌ಆರ್ಲೀ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಪ್ರಸ್ತುತ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಱಿಎಲ್‌ಆರ್ಲೀ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಭಾಲಕರ ಸರಕಾರಿ ಪದವಿ ಪ್ರಾವ್ಯ ಶಾಲೆಜು, ವಿಜಾಪುರ: 'ಅಂಗೋಲ್ ಕ್ಯಾನರೀಸ್ ಗಲ್ಸ್ ಹೆಸ್ಟ್‌ಲ್ರೋ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಱಿಎಲ್‌ಆರ್ಲೀ ಮಹಿಳೆಯರ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪ್ರಗತಿಗಾಗಿ ಈ ಶಾಲೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಇದು, ಸರಕಾರವು ಭಾಲಕರಿಗಾಗಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪ್ರಪ್ರಥಮ ಏಕೈಕ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಯಾಗಿದ್ದು, ಱಿಎಲ್‌ಆರ್ಲೀ ಪ್ರಾಂತ ಪ್ರೌಢ ಶಾಲೆಯಾಯಿತು. ಇಲ್ಲಿ ಮರಾಠಿ, ಕನ್ನಡ, ಉದ್ಯೋಗ ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ತರಗತಿಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಪ್ರಸ್ತುತ ಈ ಸಂಸ್ಥೆ ಪದವಿ ಪ್ರಾವ್ಯ ಶಾಲೆಜನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಎರಡೂ ವಿಭಾಗಗಳಿಂದ ಸುಮಾರು ಱಿಎಲ್‌ಆರ್ಲೀ ಮಕ್ಕಳು ಇಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ವ್ಯತ್ತಿ ಶಿಕ್ಷಣದಡಿ ರೇಡಿಯೋ ಹಾಗೂ ಕಸೊತಿ ವಿಭಾಗಗಳಿರುತ್ತವೆ.

ಜಿಲ್ಲೆಯ ಇತರ ಹಳೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಹಾಗೂ ಆವು ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಪ್ರಾವ್ಯ ಈ ಕೆಳಕಂಡಂತಿದೆ. ಮಹಾತ್ಮಾಗಾಂಧಿ ಸರಕಾರಿ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳ ಮಾದರಿ ಶಾಲೆ, ಇಂಡಿ, ಱಿಎಲ್‌ಆರ್ಲೀ; ಕನ್ನಡ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳ ಶಾಲೆ, ನಿಡಗುಂದಿ, ಬಾಗೇವಾಡಿ ತಾ., ಱಿಎಲ್‌ಆರ್ಲೀ; ಕನ್ನಡ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳ ಸರಕಾರಿ ಮಾದರಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆ ಹಲಸಂಗಿ, ಇಂಡಿ ತಾ., ಱಿಎಲ್‌ಆರ್ಲೀ. ಶಾಲೆ, ಬಾಗೆಲಹೋಟೆ ಱಿಎಲ್‌ಆರ್ಲೀ; ಮಾದರಿ ಶಾಲೆ, ಕೋಲ್ಳೂರ್ ಱಿಎಲ್‌ಆರ್ಲೀ; ಸರಕಾರಿ ಮಾದರಿ ಕನ್ನಡ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆ, ಗುಡೂರ, ಹುನಗುಂದ ತಾ. ಱಿಎಲ್‌ಆರ್ಲೀ; ಮಾದರಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆ, ಗಲಗಲ, ಬೀಳಿಗಿ ತಾ., ಱಿಎಲ್‌ಆರ್ಲೀ; ಕನ್ನಡ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳ ಶಾಲೆ ಮುಸಬಿನಾಳ, ಬಾಗೇವಾಡಿ ತಾ. ಱಿಎಲ್‌ಆರ್ಲೀ; ಮಾದರಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆ, ಕುಂದರಿಗಿ, ಬೀಳಿಗಿ ತಾ. ಱಿಎಲ್‌ಆರ್ಲೀ; ಎ.ವಿ. ಶಾಲೆ, ರಬಕವಿ ಱಿಎಲ್‌ಆರ್ಲೀ; ಕನ್ನಡ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳ ಉನ್ನತ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆ ಬಿಂಜಲಭಾವಿ, ಸಿಂದರಿ ತಾ. ಱಿಎಲ್‌ಆರ್ಲೀ; ಸರಕಾರಿ ಮಾದರಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆ, ನಾಗೂರ, ಹುನಗುಂದ ತಾ. ಱಿಎಲ್‌ಆರ್ಲೀ; ಉದ್ಯೋಗ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳ ಸರಕಾರಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆ, ಇಂಡಿ, ಱಿಎಲ್‌ಆರ್ಲೀ; ಕನ್ನಡ ಮಾದರಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆ, ಲಚ್ಚಾಣ, ಇಂಡಿ ತಾ. ಱಿಎಲ್‌ಆರ್ಲೀ; ಬಸವೇಶ್ವರ ಸಂಸ್ಥುತ ಪಾಠಶಾಲೆ, ಬಾಗಲಹೋಟೆ, ಱಿಎಲ್‌ಆರ್ಲೀ; ಕನ್ನಡ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆ, ಮಹಾಲಿಂಗಪುರ, ಮುಂದೋಟ ತಾ., ಱಿಎಲ್‌ಆರ್ಲೀ; ವಿಜಯ ಮಹಾಂತೇಶ ವಿ.ವಿ. ಶಾಲೆ, ಹುನಗುಂದ, ಱಿಎಲ್‌ಆರ್ಲೀ; ಜನತಾ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಘ, ಎ.ವಿ. ಶಾಲೆ, ಬಂಧಂಟ್ಟಿ, ಱಿಎಲ್‌ಆರ್ಲೀ; ವಿಜಯ ಮಹಾಂತೇಶ ಸರಕಾರಿ ಹಿರಿಯ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಕೇಂದ್ರ, ಶಾಲೆ, ಇಳಕಲ್, ಱಿಎಲ್‌ಆರ್ಲೀ ಹಾಗೂ ಶಿಂಕ್ಲೆಶ್ವರ, ಎ.ವಿ. ಶಾಲೆ, ತಾಳೇಕೋಟೆ, ಮುದ್ದೆಬಿಹಾಳ ತಾ. ಱಿಎಲ್‌ಆರ್ಲೀ.

ವಾಣಿಜ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ

ಬಾಗಲಕೋಟಿಯ ಜಂಗಿನ ಮರುಗಯ್ಯ ಗ್ರಾಮಿಂದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯಾಲ್ಯಾಯ 'ಕನಾರ್ಟಿಕ' (ಲುತ್ತರ) ಭೇಂಬರ್ ಅಥ ಕಾಮಸ್ರ್ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದಾಗೆ, ವಾಣಿಜ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣದ ಬಗ್ಗೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಜನರಲ್ಲಿ ಅರಿವು ಮೂಡಿತು. ಅಗಿನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಬೆರಳಬ್ಜ್ಯು ಕಲಿಯಲು ಪ್ರಸ್ತೇಗಿ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿದ್ದು, ಇದರಲ್ಲಿ ಉತ್ತೀರ್ಣರಾದವರಿಗೆ ಜಿ.ಸಿ.ಡಿ. (ಗೌರ್ಭಮೆಂಟ್ ಕಾಮಸ್ರ್ಯ ಡಿಪ್ಯೂಟಿ ಮೂ) ಪದವಿ ನೀಡಲಾಗುತ್ತತ್ತು. ವಾಣಿಜ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣದ ಎರಡು ಪ್ರಮುಖ ಅಂಗಗಳಾದ ಬೆರಳಬ್ಜ್ಯು ಮತ್ತು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ೪೦ ರ ದಶಕದಿಂದೆಚೆಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ರೂಪ ತಳೆಯಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ವ್ಯಾವಾದಲ್ಲಿ ವಿಜಾಪುರ ನಗರದಲ್ಲಿ ಹೋರತಾಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬೇರೆ ಯಾವ ಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ ಇಂತಹ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದು ದರ ಬಗ್ಗೆ ತೀಳಿದು ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ವಿಜಾಪುರ ನಗರದ ಪ್ರಥಮ ಟೈಪ್‌ಆರ್ಟಿಂಗ್ ಶಾಲೆ ಗ್ರಾಮಿಂದ ಸುಮಾರಿನಲ್ಲಿ ಸಿ.ಕೆ. ದೀಕ್ಷಿತ ಎಂಬುವರಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಏರಡನೆ ಶಾಲೆ ಪಿ.ಎನ್. ದೇಶಪಾಂಡಯವರಿಂದಲೂ, ನಂತರದ ಶಾಲೆ ಸಿ.ಕೆ.ದೀಕ್ಷಿತರ ಭಾವ ಎಂ.ಎ. ಕಾಮಂಡಳಿಯವರಿಂದಲೂ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಎಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಮೇಲ್ಮೈ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೆರಳಬ್ಜ್ಯು ಶಿಕ್ಷಣ ಮಾತ್ರ ನೀಡಲ್ಪಡುತ್ತತ್ತು. ವಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ಎಸ್.ಕೆ. ಧರ್ಮಾಧಿಕಾರಿ ಗ್ರಾಮಿಂದಲ್ಲಿ 'ಧರ್ಮಾಧಿಕಾರಿ ಷಾಟ್ ಹ್ಯಾಂಡ್' ಅಂಡ್ ಟೈಪ್‌ಆರ್ಟಿಂಗ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್‌ಅನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಅಂಗ್ಲ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡಿದ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪ್ರಥಮ ಸಂಸ್ಥೆ ಇದಾಯಿತು. ವಿ.ಜಿ. ನಿಟಸುರೆಯವರಿಂದ ಗ್ರಾಮಿಂದ ವೇಳೆಗೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪ್ರಮುಖ ವಾಣಿಜ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಯಾದ ವಿಶ್ವಸ್ ವಾಣಿಜ್ಯ ವಿದ್ಯಾಶಾಲೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ, ಇಂದಿಗೂ ಗಣನೀಯ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಜಿಲ್ಲೆಯ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ವಾಣಿಜ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವವರು ಬಹುಪಾಲು ಧರ್ಮಾಧಿಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಿತವರೇ ಆದುದರಿಂದ, ಈ ಸಂಸ್ಥೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ವಾಣಿಜ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮಾತ್ರ ಸಂಸ್ಥೆ ಎನ್ನುಬಹುದು.

ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮಿಂದ ರವರೆಗೆ ಯಾವುದೇ ವಾಣಿಜ್ಯ ಶಾಲೆ ಮುಂಬ್ಯೆ ಅಥವಾ ಮೈಸೂರು ಸರಕಾರಗಳಿಂದ ಮಾನ್ಯತೆ ಪಡೆದಿರಲ್ಲ. ಈ ದಶಕ ಹಾಗೂ ಅಂರ ದಶಕದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಗುರುನಾಥ ವಾಣಿಜ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆ, ವಿಶ್ವಸ್ ವಾಣಿಜ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣಸಂಸ್ಥೆ, ಹನುಮಾನ್ ವಾಣಿಜ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆ, ಲಕ್ಷ್ಮಿ ವಾಣಿಜ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆ (ಎಲ್ಲಾ ವಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ) ಪದಕ್ಕಿ ವಾಣಿಜ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆ, ವಿದ್ಯಾ ವಾಣಿಜ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆ, ಪದ್ಮರಾಜ ವಾಣಿಜ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆ (ಬಾಗಲಕೋಟಿ ಸಿಂದಿಗಿಯಲ್ಲಿ) ಹಾಗೂ ಜಮಿನಿಯ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ವಾಣಿಜ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆ ಮುಂತಾದ ಸುಮಾರು ಇಲ್ಲ ವಾಣಿಜ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರೂ, ಗ್ರಾಮಿಂದ ವೇಳೆಗೆ ಧರ್ಮಾಧಿಕಾರಿ ಮತ್ತು ಗುರುನಾಥ ವಾಣಿಜ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮಾತ್ರ ಕನಾರ್ಟಿಕ ಸರಕಾರದಿಂದ ಮಾನ್ಯತೆ ಹೊಂದಿದ್ದವು. ಮಾನ್ಯತೆ ಹೊಂದುವ ಪ್ರಾವಾದಲ್ಲಿ ಈ ಶಾಲೆಗಳ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮುಂಬ್ಯೆ ಸರಕಾರ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಬರೆಯಲು ಹೊಲ್ಲಾಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕಿತ್ತು. ಹಲವು ವಾಣಿಜ್ಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಅನುಕೂಲಕ್ಕೆ ಪರೀಕ್ಷೆ ಕೇಂದ್ರ ಗಳಿಗೆ ಟೈಪ್‌ಆರ್ಟಿಂಗ್‌ಗಳನ್ನು ಒಯ್ಯಿತ್ತಿದ್ದರು. ಕನಾರ್ಟಿಕ ಸರಕಾರದ ಮಾನ್ಯತೆ ಪಡೆದ ಮೇಲೆ ವಿಜಾಪುರ ಪರೀಕ್ಷೆ ಕೇಂದ್ರ ವಾಯಿತು. ಪ್ರಸ್ತುತ ಬಿಜಾಪುರವೇ ಅಲ್ಲದೆ ಬಾಗಲಕೋಟಿ, ಜಮಿನಿಯ, ಮುದ್ದೆಬಿಹಾಳ ಹಾಗೂ ಇಳಕಲ್ಳಾಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪರೀಕ್ಷೆ ಕೇಂದ್ರ ಗಳಿವೆ. ವರ್ಷಾಂ ಪ್ರತಿ ಎರಡು ಬಾರಿ (ಮೇ ಮತ್ತು ನವೆಂಬರ್) ಸುಮಾರು ೨,೫೦೦ ಒಟ್ಟು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಂದ ನಿಯಮಿತ ಜಿಲ್ಲೆಯ ವಿವಿಧ ವಾಣಿಜ್ಯ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳಿಗೆ ಹಾಜರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಗ್ರಾಮ ಡಿಸೆಂಬರ್ ವೇಳೆಗೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಇಂ ವಾಣಿಜ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು.

ಉದ್ಯೋ ಶಿಕ್ಷಣ

ಬೃಟಿಷರು ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಉದ್ಯೋ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದಾಗ ಅವುಗಳನ್ನು 'ಹಿಂದುಸ್ತಾನ' ಶಾಲೆಗಳೆಂದೇ ಕರೆದರು. ಉದ್ಯೋ ಮತ್ತು ಹಿಂದುಸ್ತಾನಿಗಳು ಲಿಪಿ ಭೇದಗಳೇ ಹೊರತು ಭಾಷೆ ಭೇದಗಳಲ್ಲ. ಸೂಫಿ ಸಂತರು ಭಕ್ತಿ ಪಂಥ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡುವಾಗ ಅರಬೀ ಅಥವಾ ಪರ್ಸಿಯನ್ ಭಾಷೆಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಉದ್ಯೋ ಭಾಷೆಯನ್ನೇ ಬಳಸಿದರು. ಇದು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಭಾಷೆಯಾಗಿತ್ತು. ಹಾಗಾಗಿ ಈ ಭಾಷೆ ಮಸೀದಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರವೇಶ ಪಡೆಯಿತು. ಧರ್ಮ ಗುರುಗಳೂ ಸಹ ಕುರಾನ್ ನ ಗಹನವಾದ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಉದ್ಯೋ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೇ ವಿವರಿಸಿದರು. ಹಾಗಾಗಿ ಈ ಭಾಷೆ ಎಲ್ಲದೆಯಂತೆ ವಿಜಾಪುರ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯವಹಾರಿಕ ಹಾಗೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಜನಸ್ತಿಯಾಯಿತು. ಸ್ವತಃ ಉದ್ಯೋ ಭಾಷಾ ತಜ್ಞನಾದ ಇಬ್ರಾಹಿಂ ಆದಿಲಾಷಾ ಈ ಭಾಷಾ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಉತ್ತಮ ಪ್ರೇರಣೆ ನೀಡಿದನು. ಇರಾನ್‌ನಿಂದ ಕುಟುಂಬಗಳನ್ನು ಬರವಾಡಿಕೊಂಡು ಈ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬೆಳಸಿದನು.

ಮಸೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಉದ್ಯೋ ಶಾಲೆಗಳು ಪ್ರಾರಂಭವಾದವು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಭೇದಭಾವವಿಲ್ಲದೆ ಸರ್ವರಿಗೂ ಶಿಕ್ಷಣ ದೊರೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವರದಿಗಳಂತೆ ಒಟಂಗ-ಅರ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ವಿಜಾಪುರ, ಬಾಗಲಕೋಟಿ, ತಾಳೀಕೋಟಿ, ಗೊಳಿಸಂಗಿಗಳಲ್ಲಿ ಉದ್ಯೋ ಪ್ರಾಧಿಕ ಶಾಲೆಗಳು ಪ್ರಾರಂಭವಾದವು. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಆಡಳಿತ ಒಟಂಗ ನಂತರ ಲೋಕಲ್ ಚೋಡ್‌ ಮತ್ತು ಮುನಿಸಿಪಲ್ ಸ್ಕೂಲ್ ಚೋಡ್‌ಗಳ ಆಡಳಿತಕ್ಕಿಂತ ಒಳಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಇದರಿಂದ ಉದ್ಯೋ ಶಿಕ್ಷಣ ನಗರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಿತು. ಆ ವೇಳೆಗೆ ವಿಜಾಪುರ ನಗರ ಒಂದರಲ್ಲಿಯೇ ಅಳಿಂದ ಉದ್ಯೋ ಶಿಕ್ಷಣ ಹಂತ ಹಂತವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿತು. ನಂತರ ಒಟಂಗ ರಿಂದ ಇಂಂದ ಇಂಂದ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ತಾಳೀಕೋಟಿ, ಗೊಳಿಸಂಗಿ, ಮನಗೊಳಿ, ಸಿಂದಗಿ ಹಾಗೂ ಬಾಗಲಕೋಟಿಗಳಲ್ಲಿ ತಲ್ಲಾ ಒಂದರಂತೆ ಬದು ಉದ್ಯೋ ಶಾಲೆಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಇಂಂದ ಇಂಂದ ವರೆಗೆ ಬಾಡಾಮಿ, ಕೆರೂರ್, ಕಳಾದಗಿ, ಹೊನವಾಡ, ಮುದ್ದೆಬಿಹಾಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಬದು ಉದ್ಯೋ ಶಾಲೆಗಳು ಪ್ರಾರಂಭವಾದವು. ನಂತರ ಇಂಂದಿಂದ ಇಂಾಳರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಚೋಳಂಗರುದ್ದು, ಚೀಳಗಿ, ಇಂಡಿ, ಗಲಗಲಿ, ಶರೂರ್, ಬಾಗೆವಾಡಿ, ಕೋಲ್ಕೂರ್, ಶಿವಣಿ, ಸಾರವಾಡ, ಅಮೀನಗಡ, ಗೊಡೂರ್, ಹುಸಗುಂದ, ಕಮತಗಿ, ಚಡಚೌ, ಇಂಡಿ (ಗಲ್ಫ್), ತಾಳೀಕೋಟಿ (ಗಲ್ಫ್), ನಾಲತವಾಡ, ಅಲಮೇಲ್, ದೇವರ ಹಿಷ್ಪರಿ, ಜಾಲವಾದಿ, ಮೋರಟಗಿ, ಮುಂತಾದೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಗ ಶಾಲೆಗಳು ಪ್ರಾರಂಭವಾದವು. ಮುಂದೆ ಇಂಾಳಿಂದ ಇಂಾಳಿಂದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಡಗಿ, ಹೊನಗನಹಳ್ಳಿ, ಸೋಳಿಫಾವಿ, ಸಾಲೋಟಗಿ, ತಾಂಚಾ, ಕಲಿಕೇರಿ, ಮಂಣಿಂದ್ರ, ಕಾಬಿಂಡಿಕಿ, ತೆನಹಳ್ಳಿ, ಕೊಳಳುರ್ ಹಿಂಗೆ ಮತ್ತೆ ಗಂ ಉದ್ಯೋ ಶಾಲೆಗಳು ಪ್ರಾರಂಭವಾದವು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನಂತರ ಅಲ್ಪ ಸಂಖ್ಯಾತರ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಒದಗಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಮುಸಲ್ಲಾನ ವಸತಿ ಇದ್ದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಉದ್ಯೋ ಶಾಲೆಗಳು ಸ್ವಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವು. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಉದ್ಯೋ ಶಾಲೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಇಂಡಿಪರ ಡಿಸೆಂಬರ್ ವೇಳೆಗೆ ಇಂಳಿದ್ದು, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ೯೦ ಶಿಕ್ಷಣ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಿಯರು ಇದ್ದು, ೨೫,೯೦೦ ಮಕ್ಕಳು ವ್ಯಾಸಂಗ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಫ್ಲಾರ್ ಉದ್ಯೋ ಶಿಕ್ಷಣ

ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಇಂಾಳರ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಉದ್ಯೋ ಫ್ಲಾರ್ ಶಾಲೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ವಿಜಾಪುರದ ಸರಕಾರಿ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸಿದ್ದೇಶ್ವರ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆ, ವಿ.ಬಿ.ದಬ್ಬಾರ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆ, ಬಾಗಲಕೋಟಿಯ ಬಸವೇಶ್ವರ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಉದ್ಯೋ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕರನ್ನು ನೇಮಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಉದ್ಯೋ ಮಾತ್ರ ಭಾಷೆಯ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವರ್ಗಗಳಿಂದ್ದುವು.

ವಿಜಾಪುರ ನಗರದಲ್ಲಿ ಇಂಟರ್ಲೀ ಅಂಜುಮನ್ ಸಂಸ್ಥೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಈ ಸಂಸ್ಥೆ ಇಂಟರ್ಲೀ ಒಂದು ಉದ್ದೇಶಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿತು. ಇಂಟರ್ಲೀ ಕೇವಲ ಮೂರು ಮಂದಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಅಂಗೋಲೀ ಉದ್ದೇಶಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿತು. ಗಣಪತಿ ಪುರಾಣಕರು ಈ ಶಾಲೆಯ ಪ್ರಥಮ ಮುಖ್ಯಾಪಾಠ್ಯಾಯರಾದರು. ಅಂಜುಮನ್ ಸಂಸ್ಥೆ ಬಾಲಕಿಯರಿಗಾಗಿ ಇಂಟರ್ಲೀ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಉದ್ದೇಶಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿತು. ಇದೇ ಸಂಸ್ಥೆ ಇಂಟರ್ಲೀ ಪದವಿ ಕಾಲೇಜನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿತು. ವಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ಇಂಟರ್ಲೀ ರಾಯಲ್ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿ, ಬಾಲವಾಡಿ, ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಮತ್ತು ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬಯತ್ತಿದೆ. ‘ಸಿಕ್ಕಾಚ್’ ವಿದ್ಯಾ ಸಂಸ್ಥೆ ಸಹ ಉದ್ದೇಶಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿತು. ವಿಜಾಪುರದ ಅಲ್ಲದೆ, ತಿಕೋಟಾ, ಮುಧೋಳ ಮತ್ತು ಕೊಲ್ಲೂರ್ಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಸುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಮುಸೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಲವಾಡಿಗಳೂ, ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಅರಬ್ಬೀ, ಪರೀಕ್ಯಾಯನ್ ತರಗತಿಗಳೂ ಗಣನೀಯವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ. ವಿಜಾಪುರದ ಅಂಜುಮನ್ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಯ ಶಿಕ್ಷಕ ಹುಸೇನಾ ಸಾಹೇಬ ಬಂಗಾರಗುಂಡ, ಹಳ್ಳಿಯ ಬಡ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಉಚಿತ ಪ್ರಸಾದ ನಿಲಯ ಒದಗಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಉದ್ದೇಶಕಾಲೇಜು ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಶಾಲೆಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಪೂರಕವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ. ಉದ್ದೇಶಕಾಲೇಜು ಕನ್ನಡ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಉದ್ದೇಶಕಾಲೇಜು ತರಗತಿಗಳೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಶಿವಾಗಿಯ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆ, ಬಾದಾಮಿಯ ಏ.ಪಿ. ಫೌಧಶಾಲೆ, ಬ. ಬಾಗೇವಾಡಿ, ಜಮಂಡಿ, ಗುಳೀದೆಗುಡ್ಲುಗಳ ಸರಕಾರಿ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಗಳು, ವಿಜಾಪುರ ಹಾಗೂ ಸಿಂದಗಿಯ ಅಂಜುಮನ್ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಗಳು ಉದಾಹರಣೆಗಳಾಗಿವೆ.

ವಯಸ್ಸು ರ ಶಿಕ್ಷಣ

ವಯಸ್ಸು ರ ಶಿಕ್ಷಣದ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಗವಾದ ರಾತ್ರಿ ಶಾಲೆಗಳ ಪ್ರಥಮತಃ ಯೂರೋಪಿನಲ್ಲಿ ಕ್ಯಾರಿಕಾ ಕ್ರಾಂತಿಯ ನಂತರ ಪ್ರಾರಂಭವಾದವು. ಜೀದ್ವೋರಿಕ ಕುಶಲತೆಗಾಗಿ ಕಾರ್ಮಿಕರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣದ ಅವಕ್ಷೇತೆ ಕಂಡಾಗ ಇಂಟರ್ಲೀ ಇಂತಹ ಶಾಲೆಗಳು ತೆರೆಯಲ್ಪಟ್ಟವು. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಂಗೋಲೀ ಅಳ್ಳಿಕೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾದಾಗ ದೇಶಿಯ ತರುಣರು ಸಂಚೆ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕಲಿಯಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಇತರಂತ ಹಂಟರ್ ಕರ್ಮಿಷನ್ ಮೂಲತಃ ಸಾಕ್ಷರತಾ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಶಿವಾರಸ್ಪು ಮಾಡಿತು. ಮುಂಬೈ ಪ್ರಾರಂತದಲ್ಲಿ ಇಂಟರ್ಲೀ ಪ್ರಯಾಂಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಹೊಸ ಆಯಾಮ ಪಡೆಯಿತು. ಚೆಳಗಾವಿ ವಿಭಾಗಮಟ್ಟದ ಸಮಾಜ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಮೇಳನ ಇಂಟರ್ಲೀ ವಿಜಾಪುರದ ಬಸವನ ಬಾಗೇವಾಡಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತು.

ಬಾಗಲಕೋಟೆಯ ಅನೇ ನಂಬರ್ ಹೆಚ್ಚು ಮಕ್ಕಳ ಶಾಲೆಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯರು ಇಂಟರ್ಲೀ ತಮ್ಮ ಒಣಿಯ ನಿರಕ್ಷರ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಸಾಕ್ಷರರನ್ನಾಗಿಸಲು ಗೃಹವರ್ಗಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ, ‘ಕಲಿಯಿರಿ ಕಲಿಸಿರಿ’ ಚಳವಳಿಗೆ ನಾಂದಿ ಹಾಡಿದರು. ಮುದ್ದೇಬಿಹಾಳ ತಾಲೂಕಿನ ಇಂಗೋಲೀರಿ ಹರಿಜನಕೇರಿಯ ನಿರಕ್ಷೇಕ ಯುವಕರು ಬಯಲಾಟ ಅಡಿ, ತಮ್ಮ ಪಾತ್ರಗಳ ಮಾತುಗಳನ್ನು ತಾವೇ ಓಡಿಕೊಂಡು ಬಾಯಿಪಾಠ ಮಾಡಲು, ಒಂದೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬರಹ ಕಲಿತರು. ಇಂತರಿಂದ ಇಂತಲ ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರಿನ ದಿವಾನರಾಗಿದ್ದ ಸರ್.ಎಂ. ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯನವರು ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ೨೦೦೦ ರಾತ್ರಿ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಆದರೆ ವಯಸ್ಸು ರ ಶಿಕ್ಷಣದ ಪ್ರಗತಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಇಂಟರ್ಲೀ ಹಾಗೂ ಇತರ ದಶಕಗಳವರೆಗೂ ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದಿತು. ಇಲ್ಲಿ ಇಂಟರ್ಲೀ ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಕ್ಷರತಾ ಪ್ರಮಾಣ ೨೨.೪೮ (ರಾಜ್ಯ ಪ್ರಮಾಣ ೨೦.೫) ಮತ್ತು ಇತರ ಇಲ್ಲಿ ೨೦.೮೫ (ರಾಜ್ಯ ಪ್ರಮಾಣ ೨೩.೪೮) ಆಗಿದ್ದಿತು. ವಯಸ್ಸು ರ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿ ಇಂಟರ್ಲೀ ಅಕ್ಷೋಬರ್

ಅರಂದು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಜಾರಿಯಾಗಿ ‘ಅಂತೋಽದಯ’ ಹಾಗೂ ‘ಅಕ್ಷರ ಸೇನಾ’ ಯೋಜನೆಗಳೂ ಮತ್ತು ಪ್ರತೀಗ್ರಹಣೆ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಏದು ಕಡುಬದವ ಕುಟುಂಬಗಳನ್ನು ಉದ್ದರ ಮಾಡುವ ಯೋಜನೆಗಳೂ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದವು.

ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಾಕ್ಷರತಾ ವರ್ಷದ ಅಂಗವಾಗಿ ೧೯೭೦ ರಲ್ಲಿ ವಿಚಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರ ಸರಕಾರದ ನೆರವಿನಿಂದ ಸಾಮೂಹಿಕ ಸಾಕ್ಷರತಾ ಅಂದೋಲನ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಇದರ ಅಂಗವಾಗಿ ಮುದ್ದೆ ಐಹಾಳ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಈ ಅಂದೋಲದ ಪ್ರಯೋಗಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ನಡೆಯಿತು. ಸಾಕ್ಷರತಾ ಸದನ ಎಂಬ ಸ್ವಯಂ ಸೇವಾ ಸಂಖ್ಯಾಟನೆ ೧೯೭೧ ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಯಿತು. ವಿಚಾಪುರ ನಗರದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಈ ಸಂಸ್ಥೆ ಎಲ್ಲಾ ಸಾಕ್ಷರತಾ ಅಂದೋಲನಗಳಿಗೆ ಮೇಲ್ಮೈಕಾರಣ ಹಾಗೂ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಜಿಲ್ಲಾ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ ಇದರ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದು, ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಧಿಕಾರಿಗಳೂ ಇತರ ಗಗನ ಮಂದಿ ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ಸಮಿತಿಯ ಸದಸ್ಯರೂ ಇರುತ್ತಾರೆ. ತಾಲೂಕು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ತಾಲೂಕು ಸಾಕ್ಷರತಾ ಸದನ ಹಾಗೂ ಮಂಡಳ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮಂಡಳ ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ಸಮಿತಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆಯಿರುತ್ತಿದೆ.

ಮುಂದಿನ ಪುಟದಲ್ಲಿರುವ ಕೋಷ್ಟಕದಲ್ಲಿ ೧೯೭೦ರಿಂದ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಾಕ್ಷರತಾ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಚತ್ರಕಲಾ ಶಿಕ್ಷಣ

ಉತ್ತರ ಕನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಚತ್ರಕಲೆ ಹಾಗೂ ಚತ್ರಕಲಾ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣ ಪೂರ್ವಿಕೆ. ಇಷ್ಟಾಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗೆ ಇರುವ ಅಭಿರುಚಿ ಗಮನಾರ್ಹವಾದುದು. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪ್ರಥಮ ಚತ್ರಕಲಾ ಸಂಸ್ಥೆಯಾದ ಸಿದ್ದೇಶ್ವರ ಕಲಾ ಮಂದಿರ ವಿಚಾಪುರದಲ್ಲಿ ೧೯೭೨ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಯಿತು. ನಂತರ ರಾಜಾಳರಲ್ಲಿ ಜಯವಿಜಯ ವಿವಿಧಾಂಶೇಷ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಯವರಿಂದ ಮುಧೋಳದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವ ಸ್ವಾಲ್ಭಾಗಿ ಆಫ್ ಮತ್ತು ರಾಜಾಳರಲ್ಲಿ ಹೂವಿನ ಹಿಷ್ಪರಗಿಯಲ್ಲಿ ರೇವಣ ಸಿದ್ದೇಶ್ವರ ವಿದ್ಯಾವಧಕ ಸಂಖ್ಯಾದ ವರ್ತಿಯಿಂದ ಚತ್ರಕಲಾ ವಿದ್ಯಾಲಯಗಳು ಸ್ಥಾಪಿತವಾದವು. ಮುಂದೆ ರೂರ್ಲೊ ಡೆಲ್ಲಪ್ರೋಮಿಂಟ್ ಎಜ್ಎಸೀಎಫ್‌ನ್ ರಾಜಾಳರಲ್ಲಿ ಇಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಚತ್ರಕಲಾ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರೆ, ೧೯೭೦ರಲ್ಲಿ ಅಮೀನಗಢದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಮ್ಮಪ್ರಭು ಚತ್ರಕಲಾ ವಿದ್ಯಾಲಯ, ಬಾಗಲಕೋಟಿ ಹಾಗೂ ಮುದ್ದೆ ಐಹಾಳಗಳಲ್ಲಿ ಚತ್ರಕಲಾ ಶಾಲೆಗಳು ಪ್ರಾರಂಭವಾದವು.

ಚಿಲ್ಲೆಯ ಮುಂಚೊಣಿ ಸಂಸ್ಥೆಯಾದ ಸಿದ್ದೇಶ್ವರ ಚತ್ರಕಲಾ ಮಂದಿರದ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಹಾಗೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಅನೇಕ ಚತ್ರಕಲಾ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳನ್ನೇವರ್ದಿಸಿ, ಮೈಸೂರು ದಸರಾ ಹಾಗೂ ಕನ್ನಡ ರಾಜೋಽಷ್ಟಾವದಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಚತ್ರಕಲಾ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಲೇರ್ಬಂಡು ಹಲವಾರು ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಈ ಚತ್ರಕಲಾ ಸ್ವರ್ದ್ದೆ, ಗ್ರಂಥಾಲಯ, ಶಿಬಿರ, ಪೇಂಟಿಂಗ್ ಪ್ರದರ್ಶನ, ಚತ್ರಕಲಾ ವಿಚಾರ ಸಂಕಾರಣ, ಕಲಾಮೇಳ ಹಾಗೂ ಕಲಾಮಹಾಷ್ಟಾವಗಳನ್ನು ಸಂಖ್ಯಾಟಿಸಿ, ರಾಜ್ಯದ ಹೆಸರಾಂತ ಕಲಾವಿದರನ್ನು ಸತ್ಯರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಧಿಯೋ ಅಲ್ಲದೆ ಆರ್ಥಿಕ ಗ್ರಂಥಾಲಯ ಸಹ ನಿರ್ಮಿತಗೊಂಡಿದ್ದು, ಚತ್ರಕಲಾ ಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ಕೋಡುಕ್ಕೆ. ೧೯.೨

೧೯೨೦ ರಿಂದ ೧೯೩೦ ಮತ್ತೆ ತಾಲುಕ್ಕೊಳ್ಳಾರು ಸಾಕ್ಷರತೆಯ ಪ್ರಗತಿ ಹಣದಿ

ತಾಲುಕ್ಕು	ಜನಸಂಖ್ಯೆ	ಸಾಕ್ಷರರ ಸಂಖ್ಯೆ	ಶೇಕಡಿಯು * ಸಾಕ್ಷರತೆ	೧೯೭೦		೧೯೭೫		೧೯೮೦	
				ಜನಸಂಖ್ಯೆ	ಸಾಕ್ಷರರ ಸಂಖ್ಯೆ	ಶೇಕಡಿಯು ಸಾಕ್ಷರತೆ	ಡಿಸೆಂಬರ್‌ ಸಾಕ್ಷರತೆ	ಸಾಕ್ಷರರ ಸಂಖ್ಯೆ	ಶೇಕಡಿಯು ಸಾಕ್ಷರತೆ
ಚಾಮದ್ವಾರಿ	೧,೫೪,೦೫೬	೫೪,೭೮೦	೨೩.೬೮	೨,೧೪,೨೬೬	೨೧,೨೫೫	೨೨.೫೫	೨೫,೨೫೫	೨,೨೫,೨೦೫	೨೫.೨೫
ಚಾಗಲಕ್ಕೋಡೈ	೧,೪೬,೬೮೮	೫೧,೬೮೮	೨೪.೨೨	೧,೪೨,೪೫೨	೨೫,೮೫೭	೨೦.೫೮	೨೦೫,೬೯೪	೧,೦೫,೬೯೪	೨೦.೨೦
ಉದ್ದೇಶ ಮೂರ್ಗಿಕ್ಕಾಡಿ	೧,೫೫,೮೨೫	೫೫,೮೨೫	೨೪.೮೯	೨,೨೦,೦೭೦	೨೦,೫೦೭	೨೦.೫೦	೨೦೫,೬೦೮	೧,೦೫,೬೦೮	೨೦.೦೮
ವಿಜಾಪುರ	೨,೦೬,೧೦೬	೬೫,೧೦೬	೨೫.೦೫	೨,೨೫,೬೮೦	೨೫,೮೮೦	೨೨.೮೮	೨೨೫,೬೮೮	೨,೨೫,೬೮೮	೨೨.೮೮
ಪ್ರಾಥೀಗಿ	೫೨,೬೦೧	೨೦,೬೦೧	೨೭.೫೫	೨೮,೨೫೦	೨೨,೦೬೭	೨೨.೦೬೭	೨೨೨,೬೭೦	೭,೮೨,೫೦೮	೨೨.೮೨
ಹುನಸುಂದರಿ	೧,೫೬,೦೨೨	೫೮,೬೫೨	೨೦.೬೫	೨,೨೦,೨೦೨	೨೬,೬೫೨	೨೭.೬೫	೨೭೨,೬೫೨	೨,೨೦,೨೦೨	೨೭.೨೦
ಉಂಡಿ	೨,೧೨,೦೪೦	೭೨,೭೪೦	೨೭.೫೫	೨,೧೫,೨೫೮	೭೫,೭೫೮	೨೫.೭೫	೨೫೨,೭೫೮	೧,೨೫,೭೫೮	೨೫.೭೫
ಡಿವೆಂಬಿ	೨,೦೬,೬೮೭	೫೬,೬೮೭	೨೬.೬೮	೨,೨೦,೬೮೭	೨೮,೬೮೭	೨೮.೬೮೭	೨೮೨,೬೮೭	೧,೨೮,೬೮೭	೨೮.೬೮೭
ವಾಮದೈ ಕುಡಾಕ	೧,೫೫,೬೮೫	೫೫,೬೮೫	೨೨.೨೫	೧,೫೬,೬೮೫	೫೬,೬೮೫	೨೨.೬೮	೨೨೨,೬೮೫	೧,೨೨,೬೮೫	೨೨.೬೮
ವಾಮದೈ ಕುಡಾಕ	೧,೨೨,೫೦೬	೨೨,೫೦೬	೨೨.೫೦	೨,೧೫,೬೮೦	೨೫,೬೮೦	೨೬.೬೮	೨೬೨,೬೮೦	೧,೨೬,೬೮೦	೨೬.೬೮
ನೀಡಿ	೧,೫೬,೧೦೭	೫೬,೧೦೭	೨೨.೫೫	೧,೬೨,೨೫೦	೬೨,೨೫೦	೨೨.೨೫೦	೨೨೨,೨೫೦	೧,೨೨,೨೫೦	೨೨.೨೫೦
ಒಟ್ಟು	೧೮,೫೫,೫೫೮	೫೫,೫೫೮	೨೫.೫೫	೨೨,೫೫೮	೫೫,೫೫೮	೨೫.೫೫	೨೫೨,೫೫೮	೧,೨೫,೫೫೮	೨೫.೫೫

ಒಟ್ಟು ಸಾಕ್ಷರತೆ ಹೀಗೆಯಾಗಿ

೧೯೫೦-೫೧.೦೨.೩೦,

೧೯೬೦-೬೧.೦೨.೩೦.

೧೯೬೦-೨೨.೦೨.೩೦

೧೯೭೦-೨೫.೦೨.೩೦

೧೯೭೫-೨೫.೦೨.೩೦

೧೯೮೦-೨೫.೦೨.೩೦

ಮರಾಠಿ ಶಿಕ್ಷಣ

ಕನಾರ್ಚಿಕ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಗಡಿ ಪ್ರದೇಶವಾದ ವಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ಮರಾಠಿ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಭಾವ ಗಾಥವಾಗಿದ್ದಿತು. ಧಾರ್ಮಿಕ, ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಹಾಗೂ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕೈಶ್ರೋಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇವುಗಳ ಸಂಬಂಧ ಬೆಸೆದಿದ್ದಿತು. ಪೇಶೇಯರ ಆಡಳಿತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿನ ಆಡಳಿತ ಭಾಷೆ ಮರಾಠಿ ಆಗಿತ್ತು. ಗಳಳಿಗ ರವರೆಗೆ ಕಲಾದಿಗಿ ನಂತರ ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆ ಕೇಂದ್ರಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ಉಳಿತ್ತ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರ, ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೇ ಆಗಿತ್ತು. ಆದುದರಿಂದ ಮರಾಠಿ ಭಾಷೆ ಈ ಪ್ರಾಯಂತದ ಅನಿವಾಯ ಅಂತವಾಯಿತು. ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳೂ ತಮ್ಮ ಪತ್ರ, ಪ್ರವಹಾರ, ಜಮಾವಿಚುಗಳನ್ನು ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಕೃಷ್ಣರಾವ್ ಅಜರೇಕರರ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ವಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ಇಂದಿನ ಜಿಜಾಮಾತಾ ಮರಾಠಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಶಾಲೆ 'ರಾಧಾಬಾಯಿ ಶಾಲಾ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನೊಂದಿಗೆ ಗಳಳಿರಲ್ಲಿ ಸಾಫ್ತವನೆಗೊಂಡಿತು. ಇದನ್ನು ಇಂಡೋರಲ್ಲಿ ಸರಕಾರ ವಹಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಇಂದಿನ 'ಶಿವಾಚಿ ಮರಾಠಿ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳ ಶಾಲೆ' ವಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ಗಳಳಿರಲ್ಲಿ 'ಮುನಿಸಿಪಲ್' ಮರಾಠಿ ಜೂಬಿಲಿ ಸ್ಕೂಲ್' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಸರಕಾರ ಇದನ್ನು ಇಂಡೋರಲ್ಲಿ ವಹಿಸಿಕೊಂಡಾಗ, ಇದರ ಪದನಾಮ ಮರಾಠಿ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳ ಶಾಲೆ ನಂ.೧ ಎಂದಾಯಿತಾದರೂ, ಇಂದಿಗೂ ಇದು ಶಿವಾಚಿ ಶಾಲೆ ಎಂದೇ ಖಚಿತ ಹೊಂದಿದೆ. ಗಳಳಿಗ-ಉರಲ್ಲಿ ವಿಜಾಪುರ ನಗರದಲ್ಲಿದ್ದ ನಾಲ್ಕು ಮರಾಠಿ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಗಳಿಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಅಂಗೇಣೀ ವನಾಕ್ರೂಲರ್ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮಕ್ಕಳು (ಅವರಲ್ಲಿ ಇಂ ಹೆಣ್ಣು) ಕನ್ನಡ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮಕ್ಕಳು (ಅವರಲ್ಲಿ ಇಂ ಹೆಣ್ಣು) ಮರಾಠಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತು ಇಗೆ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳು ಹಿಂದುಸ್ತಾನಿ ಉದ್ಯೋಗ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮೇಲ್ಮೊದ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಮರಾಠಿ ಶಾಲೆಯ ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ತಕ್ಷಣಿಗಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಮರಾಠಿ ಭಾಷೆಯ ಪದಗಳು ಹಾಗೂ ಅಂತಿ ಸಂಖ್ಯೆಗಳು ಜನರ ದೇನಂದಿನ ಆಡು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅಪ್ರಯತ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥಕ ಇಂದಿಗೂ ನುಸುಳುತ್ತವೆ.

ವಿಜಾಪುರ ನಗರದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಿಕ್ಲೋರಿಯಾ ಮಹಾರಾಣೆಯವರ ಗೌರವಾರ್ಥ ಇಂಂ-೨೨ ರಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾದ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಮರಾಠಿ ಹಾಗೂ ಕನ್ನಡ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯರಿಗೆ ಪ್ರವೇಶ ದೇರಿಕಿತು. ಇಂಗಿರಲ್ಲಿ ನಗರದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮರಾಠಿ ಜೂಬಿಲಿ ಪ್ರಾಣೀ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು (ಒಂದು ಬಾಲಕರಿಗೆ, ಮತ್ತೊಂದು ಬಾಲಕಿಯರಿಗೆ) ಕಟ್ಟಲಾಯಿತು. ಇಂದಿಗೂ ಇಲ್ಲಿ ಒಂದರಿಂದ ಏಳರವರಿಗೆ ತರಗತಿಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ. ಈ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಡೋ-ಇಂಡೋ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಬಾಲಕರು ಎಂಂ ಬಾಲಕಿಯರು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ವಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ಇಂಂಜನೇ ಡಿಸೆಂಬರ್‌ನಲ್ಲಿ ಹಣಮಂತರಾವ್ ಹಲಸಂಗಿ, ಬಿದುಕಾಸರ್‌ ಮಾಸ್ತುರ್, ಮಂಕು ದೇವೂರ್‌ಕರ್, ರಾಜ್‌ಪುತ್ರ್ ಮಾಸ್ತುರ್ ಹಾಗೂ ಆಕ್ಷಂತಿ ಮಾಸ್ತುರ್ ಸೇರಿ 'ಪಂಚಮಿತ್ರ' ಮರಾಠಿ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಇದನ್ನು ಇಂಜಿಂ ರಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಪ್ರಸಾರಕ ಮಂಡಳಿ ಹಾಗೂ ಇಂಡೋರಲ್ಲಿ ಸರಕಾರ ವಹಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಇಂಗಿರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಟೆಳೆಕ ಮಹಿಳಾ ಸಮಾಜ ಟೆಳೆಕ ಕನ್ನಡಶಾಲೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿತು. ವಿದ್ಯಾವಧನಕ ಸಂಖ್ಯೆದ ವತ್ತಿಯಿಂದ ಇಂಡೋರಲ್ಲಿ ವಿರಲದಾಸ್ ಸಭಾರ್ ಅವರಿಂದ ದಬಾರ ಮರಾಠಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಇದನ್ನು ಇಂಡೋರಲ್ಲಿ ಸರಕಾರ ವಹಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಮರಾಠಿ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ವಿವಿಧ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮರಾಠಿ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡಲ್ಪಡುತ್ತಿತ್ತು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನಂತರ ಭಾಷಾಮಾರು ಪ್ರಾಯ ರಚನೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಇಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಮರಾಠಿ ಮೈತ್ರಿ ಮುಂದುವರೆದಿದೆ.

ಪದವಿಪ್ರಾರ್ಥ ಹಾಗೂ ಕಾಲೇಜು ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಿಂತೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಮರಾಠಿ ಸಂಸ್ಕೃಗಳಿಲ್ಲ. ಪ್ರಮುಖ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಬಿ.ಎಲ್.ಡಿ.ಇ ಯ ವಿಜಾಪುರ ಹಾಗೂ ಜಮೀನಿಂದಿ ಕಾಲೇಜುಗಳು, ವಿಜಾಪುರದ ಅಂಚುಮನ್ಯ ಪ್ರಮುಖ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಬಿ.ಎಲ್.ಡಿ.ಇ ಯ ವಿಜಾಪುರ ಹಾಗೂ ಜಮೀನಿಂದಿ ಕಾಲೇಜುಗಳು, ವಿಜಾಪುರದ ಅಂಚುಮನ್ಯ ಹಾಗೂ ಸಿಕ್ಕಾಬ್ರಾ ಕಾಲೇಜು, ದಬಾರಾ ಪದವಿಪ್ರಾರ್ಥ ಕಾಲೇಜು, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮರಾಠಿ ವಿಷಯ ಆರ್ಥಿಕೀಯವರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಸಿಕ್ಕಾಬ್ರಾ ಕಾಲೇಜು, ದಬಾರಾ ಪದವಿಪ್ರಾರ್ಥ ಕಾಲೇಜು, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮರಾಠಿ ವಿಷಯ ಆರ್ಥಿಕೀಯವರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೊಡುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇದೆ. ವಿಜಾಪುರದ ಬಿಎಲ್.ಡಿ.ಇ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಹಾ ವಿಶ್ವಲಯದಲ್ಲಿ ಮರಾಠಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೊಡುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇದೆ. ವಿಜಾಪುರದ ಬಿಎಲ್.ಡಿ.ಇ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಹಾ ವಿಶ್ವಲಯದಲ್ಲಿ ಮರಾಠಿ ಮಾಡ್ಯಾಮದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ದೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದು, ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಮರಾಠಿ ಫ್ರಾಥಶಾಲೆಯನ್ನು 'ಪ್ರಕೃಷ್ಟಿಸಿಂಗ್' ಶಾಲೆಯಾಗಿ ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತಿದೆ.

ಸೌಧನ್ ಮತ್ತು ಗೈಡನ್

జిల్లెయల్లి స్వీచ్చ మత్తు గైడ్స్ చెళవలి రాజ్యద ఏకిశరొద నంతర దివానో బహాదూర్ రా ఎస్.ఐ. దేశముఖింద పురంభిసల్పట్టితు. ప్రప్రథమ జిల్లా స్వీచ్చ ఆయుక్తరాగి నియోజనేగొండ ఇవర నేత్యక్తుదల్లి ఎచ్.టి. సాసనార, కె.ఎస్.కౌజలగి, సుతీలబాయి కొడెకలో ముంతాదవరు జిల్లెయ స్వీచ్చ మత్తు గైడ్స్ సంస్కరణ భద్ర బునాది కాకిదుదరింద సంస్కరణ కట్టడ గణారిల్లి ఉద్ఘాటనేయాయితు. సంస్కరణ మత్తు గైడ్స్ సంస్కరణ భద్ర బునాది కాకిదుదరింద జిల్లా పరిషత్తిన సహాయదిందలూ సాఫ్ట్‌జనిక వంతికేయిందలూ కార్యచెటువటిక అపారవాగి బెళ్లిదుదరింద, జిల్లా పరిషత్తిన సహాయదిందలూ సాఫ్ట్‌జనిక వంతికేయిందలూ కార్యచెటువటిక అపారవాగి బెళ్లిదుదరింద, కట్టల్పట్టి నూతన కట్టడ గణారిల్లి ఉద్ఘాటనేయాయితు. సంస్కరణ కార్యచెటువటిక అపారవాగి బెళ్లిదుదరింద, జిల్లా పరిషత్తిన సహాయదిందలూ సాఫ్ట్‌జనిక వంతికేయిందలూ కట్టల్పట్టి నూతన కట్టడ గణారిల్లి

ಉದ್ದಾಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಇಂಥಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಾಗಿ ಸೌಳ್ಳಣ್ಯ ಮತ್ತು ಗೃಹ್ಯ ತರಬೇತಿ ನೀಡಲು ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ರಾಜ್ಯ ಕಾರ್ಯಾಲಯದಿಂದ ನಿಯೋಜಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಿದ್ದಿತು. ಪ್ರಸ್ತುತ ಇದೇ ಸಂಸ್ಥೆ ಸೌಳ್ಳಣ್ಯ ಗೃಹ್ಯಾಗಳಲ್ಲಿ ತರಬೇತಿ ನೀಡಲು ತರಬೇತಿ ಹೊಂದಿದ ಲೀಡರ್ ಟ್ರೈನರ್ ಮತ್ತು ಅಸಿಸ್ಟೆಂಟ್ ಲೀಡರ್ ಟ್ರೈನರ್ ಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ಇಂಥಾಗಿ ಮಂದಿ ಹಿಮಾಲಯ ಪದಕ ಪಡೆದಿರುತ್ತಾರೆ.

ಚಟುವಡಿಕೆಗಳು: ಸಂಸ್ಥೆ ಇಂಟಾರಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದ ಜಿಲ್ಲಾ ಸೌಳ್ಳಣ್ಯ ಹಾಗೂ ಗೃಹ್ಯ ಮೇಳದಲ್ಲಿ ಗಂಡ ಸೌಳ್ಳಣ್ಯ ಹಾಗೂ ಒಂದು ಗೃಹ್ಯಾಗಳು ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು. ಇದೇ ವರ್ಷ ವಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ರಾಜ್ಯಮಟ್ಟದ ಬುಲ್ಲಾ ಬುಲ್ಲಾ ಉತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಉಂಂ ಕಬ್ಬಿನ ಹಾಗೂ ಇಂಂ ಬುಲ್ಲಾಬುಲ್ಲಾಗಳು ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು. ಇಂಟಾರಲ್ಲಿ ಜರುಗಿದ ವಿಭಾಗಮಟ್ಟದ ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣದಲ್ಲಿ ಗಂಡ ಸೌಳ್ಳಣ್ಯ ಮತ್ತು ಇಂ ಗೃಹ್ಯಾಗಳು ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು. ಇಂಟಾರಲ್ಲಿ ಜರುಗಿದ ವುದ್ದೊಬ್ಬಾಡ್ಯಾ ಪದವೀಧರ ಸಮಾವೇಶದಲ್ಲಿ ಗಂಡ ಮಂದಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು. ಚೆಳಗಾಂ ವಿಭಾಗದ ಗೃಹ್ಯ ಆಯುಕ್ತರ ನೇತ್ಯತ್ವದಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು, ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರು ಸೌಳ್ಳಣ್ಯ ಹಾಗೂ ಗೃಹ್ಯಾಗಳಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸೌಳ್ಳಣ್ಯ ವಿಭಾಗದಡಿ ಇಂಟಾರಲ್ಲಿ ಇಂಂ ಕಬ್ಬಿನ ಹೊಂದಿದ ಗಂಡ ಪ್ರಾಕ್ರಿಯೆಗಳು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಇಂಟಾರಲ್ಲಿ ಸಾಲಿಗೆ ಇವುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಇಂಂಂ ಕಬ್ಬಿನ ಹೊಂದಿದ ಇಂ ಸೌಳ್ಳಣ್ಯ ಟ್ರೌಪ್ರಾಗಳು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಇಂಟಾರಲ್ಲಿ ಸಾಲಿಗೆ ಇದೇ ಸಂಖ್ಯೆ ಇಂಟಾರಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬಿನ ಹೊಂದಿದ ಇಂ ಸೌಳ್ಳಣ್ಯ (ಇಂ ಕಬ್ಬಿನ ಪ್ರಾಕ್ರಿಯೆಗಳು) ಆಯಿತು. ಇಂಟಾರಲ್ಲಿ ಸಾಲಿಗೆ ಇದೇ ಸಂಖ್ಯೆ ಇಂಟಾರಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬಿನ ಹೊಂದಿದ ಇಂ ಸೌಳ್ಳಣ್ಯ (ಇಂ ಕಬ್ಬಿನ ಪ್ರಾಕ್ರಿಯೆಗಳು) ಆಯಿತು.

ಗೃಹ್ಯ ವಿಭಾಗದಡಿ ಇಂಟಾರಲ್ಲಿ ಸಾಲಿಗೆ ಇಂಂ ಬುಲ್ಲಾಬುಲ್ಲಾಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಇಂ ಪ್ರಾಕ್ರಿಯೆಗಳೂ, ಗಂಡಂ ಗೃಹ್ಯಾಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಇಂ ಪ್ರಾಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಇಂ ಕಬ್ಬಿನ ಕಂಪನಿಗಳು, ಇಂಟಾರಲ್ಲಿ ಸಾಲಿಗೆ ಇಂಂ ಬುಲ್ಲಾಬುಲ್ಲಾಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಇಂ ಪ್ರಾಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಗಂಡ ಕಬ್ಬಿನ ಕಂಪನಿಗಳು, ಇಂಟಾರಲ್ಲಿ ಸಾಲಿಗೆ ಇಂಂ ಬುಲ್ಲಾಬುಲ್ಲಾಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಇಂ ಪ್ರಾಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಇಂ ಕಬ್ಬಿನ ಕಂಪನಿಗಳು ಇಂಂ ಗೃಹ್ಯಾಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಇಂ ಕಬ್ಬಿನ ಕಂಪನಿಗಳೂ ಜಿಲ್ಲೆಯ ವಿವಿಧದ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದವು.

ಎನ್.ಸಿ.ಸಿ

ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ಇಂಟಾರಲ್ಲಿ ಇಂ ನೇ ಬಾಂಬೆ ಎನ್‌ಸಿ‌ಸಿ ಬೆಟ್ಟಾಲೀಯನ್ ಎಂಬ ಪದನಾಮದೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಬೆಟ್ಟಾಲೀಯನ್ನಿನ ಡೆಲ್ಯಾ ಕಂಪನಿ ವಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಜುಲೈ ಇಂ, ಇಂಟಾರಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಇಂ ನೇ ಮೈಸೂರು ಎನ್‌ಸಿ‌ಸಿ ರೈಫಲ್‌ನ್ ಎಂದು ಪುನರ್ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಆಗ ಇದರಡಿ ಇಂ ಸೀನಿಯರ್ ಡಿವಿಷನ್ ಕಂಪನಿಗಳು ಇದ್ದವು. ಇದನ್ನು ಇಂಟಾರಲ್ಲಿ ಇಂ ನೇ ಮೈಸೂರು ಬೆಟ್ಟಾಲೀಯನ್ ಎನ್‌ಸಿ‌ಸಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಯಿತು. ಹಾಗೂ ಇದರಡಿ ಬದು ಸೀನಿಯರ್ ಡಿವಿಷನ್ ಮತ್ತು ಎಂಟು ಜ್ಞಾನಿಯರ್ ಡಿವಿಷನ್ ಟ್ರೌಪ್ರಾಗಳು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಜೂನ್ ಇ, ಇಂಟಾರಲ್ಲಿ ಇದರ ಪದನಾಮ ಇಂ ನೇ ಕನಾಟಕ ಬೆಟ್ಟಾಲೀಯನ್ ಎನ್‌ಸಿ‌ಸಿ ಎಂದೂ, ಇಂಟಾರಲ್ಲಿ ಫೆಬ್ರುವರಿ ಇಂ ರಂದು ಇಂ ನೇ ಕನಾಟಕ ಬೆಟ್ಟಾಲೀಯನ್ ಎನ್‌ಸಿ‌ಸಿ ಎಂದೂ ಬದಲಾವಣೆಗೊಂಡಿತು. ಲೆಂಪ್ಲಿನೆಂಟ್ ಕನ್‌ಲ್‌ ಮಟ್ಟದ ಅಧಿಕಾರಿ ಕರ್ಮಾಂಡಿಗೆ ಆಫೀಸರ್ ಆಗಿರುವ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಎನ್‌ಸಿ‌ಸಿ ದಳದಿಂದ ಈವರೆಗೆ ಇಂಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಕೆಡೆಟ್‌ಗಳು ಭಾರತೀಯ ಸೇನಾ ಪಡೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಮಿಷನ್‌ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಜಿಲ್ಲೆಯ ವಿವಿಧ ಶಾಲಾ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಯೋನಿಯರ್ ಹಾಗೂ ಸೀನಿಯರ್ ವಿಭಾಗಗಳ ಎನ್‌ಸಿಸಿ ದಳಗಳು ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿವೆ. ಆಯಾಯ ವಿದ್ಯಾ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಬೋಧಕ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಎನ್‌ಸಿಸಿ ತರಬೇತಿ ಹೊಂದಿದ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು ತಮ್ಮ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಎನ್‌ಸಿಸಿ ದಳದ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

ಜಿಲ್ಲೆಯ ವಿವಿಧ ವಿದ್ಯಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿದ್ದ ದಳಗಳ ವಿವರ ಈ ರೀತಿ ಇದೆ.

ಕ್ಲೋಷ್ಟ್: ಗಳಿ.ಅ ಸೀನಿಯರ್ ಡಿವಿಜನ್

ಕಂಪನಿ ಹೆಸರು	ಸಂಸ್ಥೆಯ ಹೆಸರು	ಕಡೆಚೋಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ
ಎ ಕಂಪನಿ	ನ್ಯೂ ಆರ್ಕ್ ಕಾಲೇಜ್, ವಿಜಾಪುರ	೫೦
	ಅಂಚುಮನ್ ಪದವಿ ಕಾಲೇಜು, ವಿಜಾಪುರ	೬೦
ಬಿ ಕಂಪನಿ	ಎಸ್‌ಬಿ ಕಲಾ ಮತ್ತು ಕೆಸ್‌ಪಿ ವಿಜ್ಞಾನ ಕಾಲೇಜು, ವಿಜಾಪುರ	೧೦೦
	ಸರಕಾರಿ ಕಲಾ ಕಾಲೇಜು, ವಿಜಾಪುರ	೬೦
ಸಿ ಕಂಪನಿ	ಎಸ್‌ಪಿ ವಾರ್ಡ್‌ಜ್ ಕಾಲೇಜು, ವಿಜಾಪುರ	೬೦
	ಎಸ್‌ ಎಸ್‌ ಪದವಿಪೂರ್ವ ಕಾಲೇಜು, ವಿಜಾಪುರ	೫೦
ಡಿ ಕಂಪನಿ	ಕಲಾ ಮತ್ತು ವಿಜ್ಞಾನ ಕಾಲೇಜು, ಜಮಂಬಿಡಿ	೫೦
	ಚಿಪಿ ಪ್ರೋವೆಡ್‌ಕಾಲೇಜು, ಸಿಂದ್ರಿ	೬೦
ಇ ಕಂಪನಿ	ಎಂಬಿಟಿ ಕಲಾ ಕಾಲೇಜು, ಮುದ್ದೇಬಿಹಾಳೆ	೫೦
	ಎಸ್‌ಕೆ ಕಲಾ ಮತ್ತು ವಾರ್ಡ್‌ಜ್ ಕಾಲೇಜು, ತಾಳಕೋಟೆ	೬೦
	ಎಸ್‌ ಎಸ್‌ ಕಲಾ ಮತ್ತು ವಾರ್ಡ್‌ಜ್ ಕಾಲೇಜು, ಚಡೆಚೌ	೬೦
	ಒಟ್ಟು	೨೫೦

ಜ್ಯೋನಿಯರ್ ಡಿವಿಜನ್

ಸಂಸ್ಥೆಯ ಹೆಸರು	ಕಡೆಚೋಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ
ಅಂಚುಮನ್ ಹೈಯರ್ ಸೆಕೆಂಡರಿ ಶಾಲೆ, ವಿಜಾಪುರ	೧೦೦
ಎಸ್‌.ಎಸ್‌. ಹೈಯರ್ ಸೆಕೆಂಡರಿ ಶಾಲೆ, ವಿಜಾಪುರ	೧೦೦
ಎಂ.ಜಿ. ಹೈಯರ್ ಸೆಕೆಂಡರಿ ಶಾಲೆ, ವಿಜಾಪುರ	೫೦
ಎಸ್‌.ಎಸ್‌. ಪದವಿಪೂರ್ವ ಕಾಲೇಜು, ಇಂಡಿ	೫೦
ಪಿಡಿಜೆ ಹೈಯರ್ ಸೆಕೆಂಡರಿ ಶಾಲೆ, ವಿಜಾಪುರ	೧೦೦
ಎಸ್‌.ಎಸ್‌. ಶಾಲಾ, ಭಡಕಣ	೧೦೦
ಸರಕಾರಿ ಹೈಯರ್ ಸೆಕೆಂಡರಿ ಶಾಲೆ, ವಿಜಾಪುರ	೧೦೦
ಆರ್.ಎಂ.ಜಿ. ಪದವಿಪೂರ್ವ ಕಾಲೇಜು, ಮುಧೊಳ	೧೦೦
ಒಟ್ಟು	೨೦೦

ಪದವಿಪೂರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ

ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಜಾರಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಎರಡು ವರ್ಷದ ಅವಧಿಯ ೯೦ಟರ್‌ಮಿಡಿಯೇಟ್ ಪದ್ದತಿ ರಜಿಸ್ಟರಲ್ಲಿ ರದ್ದುದಾಗ, ಒಂದು ವರ್ಷ ಅವಧಿಯ ಪಿಯುಸಿ ಶಿಕ್ಷಣ ವೈವಸ್ಥಿ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಹಲವೇಡೆ ಇದ್ದ ಕೆಲವು ಸ್ವತಂತ್ರ, ೯೦ಟರ್ ಮಿಡಿಯೇಟ್ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹಾಗೂ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡಲ್ಪಡುತ್ತಿತ್ತು. ಅಲ್ಲದೆ ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಹಲವು ಆಯ್ದ ಪ್ರಥಮಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಹೈಯರ್ ಸೆಕೆಂಡರಿ ಶಾಲೆಗಳಾಗಿ ಉನ್ನತಿಕರಿಸಿ, ಒಂದು ವರ್ಷ ಅವಧಿಯ ಪಿಯುಸಿ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇವು ಡಿಟಿಬಿ ಆಡಳಿತಕ್ಕೂ ಇವೆಟ್ಟಿದ್ದವು. ನೂತನ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿಯಂತೆ ರಾಜ್ಯಾದ್ಯಾಂತ ೧೦+೨+೨ ಮಾದರಿಯ ಶಿಕ್ಷಣ ವೈವಸ್ಥಿ ರಜಿಸ್ಟರ್-೨೨ ರಿಂದ ಜಾರಿಯಾಯಿತು. ಇದರಂತೆ ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಶಾಲೆ ಶಿಕ್ಷಣದ ನಂತರ ಎರಡು ವರ್ಷದ ಪಿಯುಸಿ ಹಾಗೂ ಮೂರು ವರ್ಷದ ಪದವಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ರಜಿಸ್ಟರಲ್ಲಿ ಪದವಿಪೂರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಂಡಳಿ (ಪ್ರಸ್ತುತ ಇಲಾಖೆ) ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಯಿತು. ರಾಜ್ಯಾದ್ಯಾಂತ ಎರಡು ವರ್ಷದ ಪಿಯುಸಿ ಶಿಕ್ಷಣದ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಹಾಗೂ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಈ ಇಲಾಖೆ ನಡೆಸುತ್ತದೆ.

ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ರಜಿಸ್ಟರ್ ಸಾಲಿನ ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಒಟ್ಟು ರಜಿಲ ಪದವಿ ಪೂರ್ವ ಕಾಲೇಜುಗಳಿಷ್ಟು, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸರಕಾರಿ ಸಂಯುಕ್ತ ಪದವಿಪೂರ್ವ ಕಾಲೇಜುಗಳು ೨೨, ಖಾಸಗಿ ಸಂಯುಕ್ತ ಪದವಿ ಪೂರ್ವ ಕಾಲೇಜುಗಳು ೨೯ ಹಾಗೂ ಖಾಸಗಿ ಸ್ವತಂತ್ರ ಪದವಿ ಪೂರ್ವ ಕಾಲೇಜುಗಳು ೨೫ ಆಗಿದ್ದವು. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೇಲಿನ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಒಟ್ಟು ರಜಿ, ಈಂಜಿನಿಯಲ್ (ರಜಿ, ಇಂಜಿನಿಯಲ್, ಇ, ಇಂಞ್ಜಿನಿಯಲ್) ವ್ಯಾಸಂಗ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಪದವಿಪೂರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ರಜಿಲ ಏಪ್ರಿಲ್‌ನಿಂದ ರಜಿಲ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್‌ವರೆಗೆ ಹಾಜರಾದ ಹಾಗೂ ಉತ್ತೀರ್ಣರಾದ ಮತ್ತು ವಿವರಗಳನ್ನು ಮುಂದೆ ನೀಡಿರುವ ಕೋಷ್ಟಕರ್ಜಿ.೯ ರಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಪದವಿ ಶಿಕ್ಷಣ

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ದತಿ ಜಾರಿಯಾದದ್ದು ಇರಳಿರ ಪ್ರಾಸ್ ವರದಿಯ ನಂತರವೇ. ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಕಾಯಿದೆ ರಜಿಲ ರಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಅಗಿನ ಮುಂಬಯಿ ಪ್ರಾರಂಭಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ವಿಜಾಪುರ, ಬೆಳಗಾಂ, ಧಾರವಾಡ ಹಾಗೂ ಕಾರವಾರ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಾಗಿ ರಜಿಲ ಕನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಯಿತು. ಆದರೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಪದವಿ ಕಾಲೇಜುಗಳು ಎಂದರೆ - ಭಾಗಲಕೋಟೆಯ ಬಸವೇಶ್ವರ ಕಾಲೇಜು (ರಜಿಲ) ಮತ್ತು ವಿಜಾಪುರದ ವಿಜಯಾ ಕಾಲೇಜು (ರಜಿಲ). ಇದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಉನ್ನತ ವ್ಯಾಸಂಗಕ್ಕಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪ್ರಣ, ಸಾಂಗ್ಲಿ ಅಥವಾ ಕೊಲ್ಲುಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿ ಅವರ ಉಳಿ ವಸತಿಗಳು ಉಚಿತ ಇಲ್ಲವೇ ಅಲ್ಲ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದುದೇ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿತ್ತು. ನಂತರದಲ್ಲಿ ರಜಿಲ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಪದವಿ ಕಾಲೇಜುಗಳಿಂದರೆ - ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿತ್ತು. ನಂತರದಲ್ಲಿ ರಜಿಲ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಪದವಿ ಕಾಲೇಜುಗಳಿಂದರೆ - ಎಂಬುದಿ (ರಜಿಲ), ಎಸ್‌ಎಂ. ಕಲಾ, ವಿಜ್ಞಾನ ಹಾಗೂ ವಾಣಿಜ್ಯ ಕಾಲೇಜು, ಇಲಕ್ಟ್ರಾ (ರಜಿಲ), ಬಸವೇಶ್ವರ ಜಮಿಂದಿ (ರಜಿಲ), ಎಸ್‌ಎಂ. ಕಲಾ, ವಿಜ್ಞಾನ ಹಾಗೂ ವಾಣಿಜ್ಯ ಕಾಲೇಜು, ಇಲಕ್ಟ್ರಾ (ರಜಿಲ), ಎಸ್‌ಎಂಎಂ ಕಲಾ, ವಿಜ್ಞಾನ ಕಾಲೇಜು, ಮನಗುಂದ (ರಜಿಲ), ಎಂಬಿವಿಸಿ ಕಲಾ, ವಿಜ್ಞಾನ, ವಾಣಿಜ್ಯ ಕಾಲೇಜು, ಮುದ್ರಣಿಕಾಜ (ರಜಿಲ), ನೂತನ ಕಲಾ ಕಾಲೇಜು, ವಿಜಾಪುರ (ರಜಿಲ), ಎಸ್‌ಎಂ ಭಂಡಾರಿ ಕಲಾ, ವಾಣಿಜ್ಯ ಹಾಗೂ ರಾಜಿ ವಿಜ್ಞಾನ ಕಾಲೇಜು, ಗುಳೆದಗುಡ್

ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲಾ

ಕೋಡೆಕೆ: ೧೨.೮; ಡಿಲ್ಯಾಯಲ್: ೧೯೬೪ರಿಂದ ಕಡತದ್ವಾರಾ ಕಡತದ್ವಾರಾ ಶಿಕ್ಷಣದ ಕಲ್ಪನೆಗಳ ವರದಿಗಳು

ವಿಭಾಗ	ಒಟ್ಟು	ಹೆಚ್ಚು	ಹೆಚ್ಚಿನ	ಸೇರಿದಾಯತ್ವ	ಗಂಡು	ಹೆಚ್ಚಿನ	ಹೆಚ್ಚಿನ	ಹಿನ್ನೆಸ್ತ	ಹಿನ್ನೆಸ್ತ
ಉ.	೨	೩	೪	೫	೬	೭	೮	೯	೧೦
ಹಾಸರಾದವರು	೧೨.೭೫೦	೧೦.೧೦೮	೨.೪೭೪	೧೫.೫೦೮	೫.೮೨೪	೪೫೪	೨.೮೨೪	೨೧೫೪	೪೬೮
ಉತ್ತರಾಂತರದವರು	೨.೫೭೦	೧.೬೫೦	೨.೨೦೪	೫.೬೪೮	೧.೮೫೮	೧೮೫	೪೫	೪೧೮	೧೫೫
ಶೇಕಡಾ ಉತ್ತರಾಂತರೆ	೪೨.೫೮	೪೮.೫೨	೪೬.೪೨	೫೨.೮೨	೪೬.೦೫	೪೬.೪೨	೨.೨೬	೪೨.೮೮	೪೬.೮೮
ಸಂಸ್ಕೃತ ಒಟ್ಟು									
ಹಾಸರಾದವರು	೫.೧೦೫	೦೦	೫.೧೦೫	೫.೧೦೫	೧.೦೦೪	೧.೦೦೪	೨.೮೮	೧.೦೫	೧೫
ಉತ್ತರಾಂತರದವರು	೧.೫೧೮	೦೦	೧.೫೧೮	೧.೫೧೮	೦.೫೬೮	೦.೫೬೮	೧೦೨	೦.೫೬	೦೨
ಶೇಕಡಾ ಉತ್ತರಾಂತರೆ	೨.೫೫೫	೦೦	೨.೫೫೫	೨.೫೫೫	೧.೦೫೮	೧.೦೫೮	೪೦.೫೬	೧.೦೫	೪೨.೦೨
ವಿಷಯ ಒಟ್ಟು									
ಹಾಸರಾದವರು	೨೭.೦೫೮	೧೬.೫೦೨	೫.೫೫೨	೨೫.೨೫೦	೫.೨೨೮	೨೫.೨೫೦	೨.೬೭	೨೫.೨೫೦	೮೯
ಉತ್ತರಾಂತರದವರು	೧೨.೫೫೨	೮.೨೦೧	೧.೫೫೨	೧೨.೫೫೦	೧.೫೫೦	೧೨.೫೫೦	೨೨೨	೧೨.೫೫೦	೬೫
ಶೇಕಡಾ ಉತ್ತರಾಂತರೆ	೫೬.೬೦	೫೫.೨೫	೫೦.೫೫	೫೫.೨೫	೨೦.೫೫	೨೦.೫೫	೫೫.೨೫	೨೦.೫೫	೧೫.೦೫
ಸಿಕ್ಕಿಯರ್ ಒಟ್ಟು									
ಹಾಸರಾದವರು	೫.೨೨	೦೫	೫.೨೨	೫.೨೨	೩.೦೮೮	೩.೦೮೮	೨೦೫	೩.೦೮೮	೧೦
ಉತ್ತರಾಂತರದವರು	೧.೫೨೦	೦೫	೧.೫೨೦	೧.೫೨೦	೦.೫೫೮	೦.೫೫೮	೨೫೮	೦.೫೫೮	೦೫
ಶೇಕಡಾ ಉತ್ತರಾಂತರೆ	೫.೭೮	೫.೫೫೦	೫.೫೫೦	೫.೫೫೦	೨.೫೫೮	೨.೫೫೮	೨೨೮	೨.೫೫೮	೧೫.೦೫
ವಿಷಯ ೨									
ಹಾಸರಾದವರು	೧೫.೨೫೨	೧೫.೧೮೮	೧೫.೧೮೮	೧೫.೧೮೮	೫.೦೫೮	೫.೦೫೮	೨.೫೫೮	೫.೦೫೮	೮೮
ಉತ್ತರಾಂತರದವರು	೨.೫೬	೨.೫೫೮	೨.೫೫೮	೨.೫೫೮	೧.೫೫೮	೧.೫೫೮	೨೫೮	೧.೫೫೮	೧೫
ಶೇಕಡಾ ಉತ್ತರಾಂತರೆ	೨೦.೮೮	೨೨.೫೮	೨೨.೫೮	೨೨.೫೮	೧೨.೫೮	೧೨.೫೮	೨೨೮	೧೨.೫೮	೨೨.೫೮

(೧೯೬೮), ಬಸವೇಶ್ವರ ವಾಣಿಜ್ಯ ಕಾಲೇಜು, ಬಾಗಲಕೋಟೆ (೧೯೨೦) ಬಿ.ಪಿ.ಪೋರವಾಲ ಕಲಾ, ವಿಜ್ಞಾನ, ವಾಣಿಜ್ಯ ಕಾಲೇಜು, ಸಿಂದಗಿ (೧೯೨೨) ಅಂಚುಮನ್ ಕಲಾ, ವಾಣಿಜ್ಯ, ವಿಜ್ಞಾನ ಕಾಲೇಜು, ವಿಜಾಪುರ (೧೯೨೨) ಎಸ್‌ಎಸ್‌ ಕಲಾ, ವಾಣಿಜ್ಯ ಕಾಲೇಜು, ಚಡತೆಣ (೧೯೨೩), ಸಿಕ್ಕಾಬ್ ಮಹಿಳಾ ಕಲಾ ವಿಜ್ಞಾನ ಕಾಲೇಜು, ವಿಜಾಪುರ (೧೯೨೪), ಜೆ.ಎಸ್.ಎಸ್‌ ಕಲಾ, ವಾಣಿಜ್ಯ ಕಾಲೇಜು, ಬನಹಟ್ಟಿ (೧೯೨೫), ಖಾಸ್ಗ್ ತೇತೆ ವಾಣಿಜ್ಯ ಕಾಲೇಜು, ತಾಳಿಕೋಟೆ (೧೯೨೬), ಜೆ.ಆರ್.ಗಾಂಧಿಕಲಾ ಹಾಗೂ ವೈವಿಂ ಪಾಟೀಲ್ ವಾಣಿಜ್ಯ ಕಾಲೇಜು, ೪೦ಡಿ (೧೯೨೬), ಕಲಾ ವಾಣಿಜ್ಯ ಕಾಲೇಜು, ಮುಧೋಳ (೧೯೨೭), ಬಸವೇಶ್ವರ ಕಲಾ, ವಾಣಿಜ್ಯ ಕಾಲೇಜು, ಬಿ.ಬಾಗೇವಾಡಿ (೧೯೨೭), ಎಸ್‌ವಿವಿವಿ ಸಮಿತಿಯ ಕಲಾ, ವಾಣಿಜ್ಯ, ವಿಜ್ಞಾನ ಕಾಲೇಜು, ಬಾದಾಮಿ (೧೯೨೭)ಬಿವಲ್‌ಡಿಇ ಕಲಾ, ವಾಣಿಜ್ಯ ಮಹಿಳಾ ಕಾಲೇಜು, ಬಿಜಾಪುರ (೧೯೨೭), ನೂತನ ಕಲಾ ಕಾಲೇಜು, ಸಿಂದಗಿ (೧೯೨೭), ಎಸ್‌ಆರ್.ಎಸ್‌ ಕಲಾ ಹಾಗೂ ಎಂಬಿವಿಂ ವಾಣಿಜ್ಯ ಕಾಲೇಜು, ಬಾಗಲಕೋಟೆ (೧೯೨೭), ಕಲಾ ಹಾಗೂ ವಾಣಿಜ್ಯ ಕಾಲೇಜು, ಬಬಲೇಶ್ವರ (೧೯೨೭), ಎಸ್‌ಸಿಪಿ ಕಲಾ ಹಾಗೂ ವಾಣಿಜ್ಯ ಕಾಲೇಜು, ಮಹಾಲಿಂಗಪುರ (೧೯೨೭), ಎಸ್‌ವಿವಿಂ ಮಹಿಳಾಕಲಾ ಹಾಗೂ ವಾಣಿಜ್ಯ ಕಾಲೇಜು ೪೪ಕಲಾ (೧೯೨೭), ಜಿಡಿಪಿ ಎಚ್ ಕಲಾ ವಾಣಿಜ್ಯ ಕಾಲೇಜು ವಿಜಾಪುರ (೧೯೨೮), ಸರಕಾರಿ ಕಲಾ ಕಾಲೇಜು, ಬೀಳಗಿ (೧೯೨೮), ಕಲಾ ಕಾಲೇಜು, ಆಲಮೇಲ (೧೯೨೯) ಹಾಗೂ ೪೦ದಿರಾಗಾಂಥಿ ಮುಕ್ತವಿದ್ಯಾಲಯ ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರ, ವಿಜಾಪುರ.

ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ೧೯೨೦ ರ ನಂತರ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಪ್ರಥಮ ದಚ್ಚೆ ಕಾಲೇಜುಗಳಿಂದರೆ - ಸರಕಾರಿ ಕಾಲೇಜು, ಜಮ್ಮಿಂಡಿ (೧೯೨೫), ಬಿಡಿಪಿವಚ್ಚೆ ಎಂಬ ಕಾಲೇಜು ಬಿಜಾಪುರ (೧೯೨೫), ರೇಲುಕಾಟಾಯಂ ಕಲಾ ಕಾಲೇಜು, ಹೊರಟ್‌ (೧೯೨೬) ಎಸ್‌ವಿವಿವಿ ನೂತನ ಕಲಾ ಕಾಲೇಜು, ತಾಂಬಾ (೧೯೨೬), ಜಗದಾಂಬಾ ಕಲಾ ಕಾಲೇಜು, ಹಿಟ್ಟನಹಳ್ಳಿ (೧೯೨೭), ಟಿ.ಎಂ.ವಿ.ವಿ. ಗ್ರಾಮೀಣ ಕಲಾ ಕಾಲೇಜು, ಹಿರೇರೂಗಿ (೧೯೨೭), ಎಸ್‌ಬಿಬಿಎಸ್‌ ಶ್ರೀ ಎಂ.ಪಿ.ವಾಗ್ನಾನ ಸಬ್ಬ ಕಾಲೇಜು, ನಿಡಗುಂದಿ (೧೯೨೭), ಎಸ್‌.ಕೆ. ಪಾಟೀಲ್ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಪ್ರಥಮ ದಚ್ಚೆ ಕಾಲೇಜು, ಬಿ.ಕೆ. ವಿ.ವಿ. ಕಲಾ ಕಾಲೇಜು, ವಿಜಾಪುರ (೧೯೨೭), ವಿ.ವಿ. ಕಲಾ ಕಾಲೇಜು, ವಿಜಾಪುರ (೧೯೨೭), ಬಿ.ವಲ್‌ಡಿಇ ಪ್ರಥಮ ದಚ್ಚೆ ಕಾಲೇಜು, ತಿಕೋಣ (೧೯೨೭), ಬಿವಲ್‌ಡಿಇ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಎಸ್‌ಪಿ ವಾಣಿಜ್ಯ ಕಾಲೇಜು, ಬಿಜಾಪುರ (೧೯೨೭), ಬಿವಲ್‌ಡಿಇ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಇ.ವಿ.ಫೈನ್‌ ಆರ್ಟ್‌ಸ್‌ ಕಾಲೇಜು, ಬಿಜಾಪುರ (೧೯೨೭), ವೀರೇಶ್ವರ ವಿವಿಂ ಸಂಘ ವೀರೇಶ್ವರ ಕಲಾ ಕಾಲೇಜು, ನಾಲತವಾಡ (೧೯೨೭), ಚೇಲೂರು ಜಾಲಿಹಾಳ್ ವಿವಿಂ ಪ್ರಥಮ ದಚ್ಚೆ ಕಾಲೇಜು, ಚೇಲೂರು (೧೯೨೭), ಆದಶ ಕಲಾ ಕಾಲೇಜು, ಚೇವೂರು (೧೯೨೭), ಬಸವೇಶ್ವರ ವಿದ್ಯಾವಧಕ ಸಂಘ ಪ್ರಥಮ ದಚ್ಚೆ ಕಾಲೇಜು, ಬಾಗಲಕೋಟೆ (೧೯೨೭), ಹುಚ್ಚೆಶ್ವರ ವಿದ್ಯಾವಧಕ ಸಂಘ ಕಲಾ ಕಾಲೇಜು ಕಮ್ಮೆಟಿಗಿ (೧೯೨೭), ಕಾಳಿದಾಸ ಟ್ರಿಸ್ಟ್ ಬಿಎಸ್.ಡಿಬ್ಲೂ. ಕಾಲೇಜು, ಬಾದಾಮಿ (೧೯೨೭), ಕಾಳಿದಾಸ ಟ್ರಿಸ್ಟ್ ಕಲಾ ಕಾಲೇಜು, ಕೆರೂರ (೧೯೨೭), ಹಾಗೂ ಬಸವೇಶ್ವರ ವಾಣಿಜ್ಯ ಕಾಲೇಜು, ಬಾಗಲಕೋಟೆ (೧೯೨೭).

ವೈದ್ಯಕೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ

ವಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ೧೯೫೫ ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲುಟ್ಟು ಆಯುರ್ವೇದ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯವು ಜಿಲ್ಲೆಯ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿ ಮೊದಲ ಹೆಚ್ಚೆ ವನ್ನು ಬಹುದು. ಇದರ ನಂತರ ೧೯೬೪ರಲ್ಲಿ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಆಲ್-ಅಮೀನ್ ಡಾರಿಟಿಬಲ್ ಫಂಡ್ ಟ್ರಿಸ್ಟ್‌ನವರು ವಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ಅಲ್-ಅಮೀನ್ ಮೆಡಿಕಲ್ ಕಾಲೇಜನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಮುಂದೆ ೧೯೭೯ರಲ್ಲಿ ಬಿವಲ್‌ಡಿ ಇ ಸಂಸ್ಥೆಯಿಂದ ವಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಮೆಡಿಕಲ್ ಕಾಲೇಜು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು.

ವಿಜಾಪುರದ ಆಯುಹೇದ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಮುಂಬಿಯ ಸರಕಾರದ ಮನ್ಯಣ ಪಡೆದಿದ್ದು, ಡಿಸ್‌ಎಸ್‌ಎಸ್ ಹಾಗೂ ಡಿವಿಎಂ ಡಿಪ್ರೋ ಮೋ ಕೋಸ್‌ಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಇಲ್ಲಿ ಇಂಥರಲ್ಲಿ ಬದು ವರ್ಷ ಅವಧಿಯ ಬಿಂಬಿಂಬಿಸ್ ಪಡವಿ ಆರಂಭಗೊಂಡು, ಕನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಿಂದ ಮನ್ಯಣ ಪಡೆಯಿತು. ಇದಕ್ಕೆ ಕೇಂದ್ರ ಹಾಗೂ ರಾಜ್ಯ ಸರಕಾರಗಳ ಸಹಾಯಧಾರ್ದನ ದೊರೆಯತ್ತದೆ. ಈ ಕಾಲೇಜಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಪ್ರಯೋಗಿಕ ಉಪಯೋಗಕ್ಕಿಂದು ಒಂದು ಸುಸಜ್ಜಿತ ಆಸ್ತಿ, ರೋಗಿಗಳಿಗೆ ಉಚಿತ ಆಹಾರ ಹಾಗೂ ಡೈಟ್‌ಫೋಂಟ್‌ಚಾರ್ ಸ್ಯಾಲಭ್ಯಾಗಳಿವೆ.

ಇದಲ್ಲದೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಇಂಟರ್‌ಎಲ್ ರಲ್ಲಿ ಎರಡು ವೈದ್ಯಕೀಯ ಕಾಲೇಜುಗಳು(ಬಿವಲ್‌ಡಿಇವ ಮೆಡಿಕಲ್ ಕಾಲೇಜು, ವಿಜಾಪುರ, ಅಲ್ಲಾ ಅಮೀನ್ ಮೆಡಿಕಲ್ ಕಾಲೇಜು, ವಿಜಾಪುರ), ಎರಡು ದಂತ ವೈದ್ಯ ಕಾಲೇಜುಗಳು (ಅಲ್ಲಾ ಅಮೀನ್ ಡೆಂಟಲ್ ಕಾಲೇಜು, ವಿಜಾಪುರ, ಐ.ಎಂ. ನಾಡಗೌಡ ಡೆಂಟಲ್ ಕಾಲೇಜು, ವಿಜಾಪುರ) ಹಾಗೂ ಎರಡು ಘಾರ್ಮಸಿ ಕಾಲೇಜುಗಳು (ಬಸವೇಶ್ವರ ಘಾರ್ಮಸಿ ಕಾಲೇಜು, ಬಾಗಲಕೋಟಿ, ಬಿವಲ್‌ಡಿಇವ ಘಾರ್ಮಸಿ ಕಾಲೇಜು, ವಿಜಾಪುರ) ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಈ ಎಲ್ಲಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ಮುಂಡ ಸಾಲಿಗೆ ಒಟ್ಟು ೪೨೦ ಮಂದಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯರು ವ್ಯಾಸಂಗ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಕನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಸ್ವಾತ್ಮಕೋತ್ತರ ಕೇಂದ್ರ

ಇದು ಏನೇ ಸಂಪೂರ್ಣ ಇಂಟರ್ ರಂಡು ಬಿಜಾಪುರದ ಬಿವಲ್‌ಡಿಇ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಜೆಎಸ್‌ಎಸ್ ಶಿಕ್ಷಣ ಕಾಲೇಜಿನ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಹಾಗೂ ಕಲಾ ಇತಿಹಾಸ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ವರ್ಷದ ಅವಧಿಯ ಸ್ವಾತ್ಮಕೋತ್ತರ ಡಿಪ್ರೋ ಮೋ ತರಗತಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಆರಂಭವಾಗಿ, ಜುಲೈ ಇಂಟರಲ್ಲಿ ಮೇಲಿನ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಆರು ಮತ್ತು ಏಳು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಈ ಕೇಂದ್ರದಿಂದ ಪದವೀರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ತದನಂತರ ಎರಡೂ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಸರಾಸರಿ ೨೦ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯರು ವರ್ಷಂಪ್ರತಿ ಈ ಕೇಂದ್ರದಿಂದ ಉತ್ತೀರ್ಣತೆ ಹೊಂದುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಕೇಂದ್ರದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಬಿವಲ್‌ಡಿಇ ಸಂಸ್ಥೆ ೨೦,೦೦೦ರೂ ಗಳ ದೇಣಿಗೆ ನೀಡಿರುತ್ತದೆ. ಬಿಜಾಪುರದಿಂದ ಬದು ಈ ಮೀ. ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ತೊರವಿಯ ಬಳಿಯ ೨೦೦ ಎಕರೆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರ ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ವಂತ ಕಟ್ಟಡ ಹೊಂದಲಿದ್ದು, ಈ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಪ್ರವೃತ್ತಿವಾಗಿದೆ.

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ವಸತಿ ನಿಲಯಗಳು

ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಉಚಿತ ಪ್ರಸಾದ ನಿಲಯ (ಫ್ರೀ ಬೋಡಿಂಗ್ ಹೋಟ್)ಗಳ ಪಾತ್ರ ಮಹತ್ವವಾದುದ್ದು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ನಿರ್ಮಾಣ ಇಲ್ಲಿಯವರಿಗೆ ಇವುಗಳು ಶಿಕ್ಷಣ ಪ್ರಸಾರದಲ್ಲಿ ಒಳಗಳಿಂದು ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿವೆ. ಅನ್ನ ದಾಸೋಹದಂತಹ ಮೂಲಭೂತವಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹಲವಾರು ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಹಿರಿಯನ್ನು ಗಳಿಸಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ನೀಡಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಉಂಟವನ್ನು ಪ್ರಸಾದವಂದೇ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ನಂಬಿದರಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಉಚಿತ ಪ್ರಸಾದ ನಿಲಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕಿ, ಜಿಲ್ಲೆಯಾದ್ಯಂತ ಅಲ್ಲಸಂಪೂರ್ಣತಿಗಾಗಿ, ಹಿಂದುಇದ ವರ್ಗದವರಿಗಾಗಿ ಹಾಗೂ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಪಂಗಡದವರಿಗಾಗಿ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಹಣಸ್ವಲುಗಳನ್ನು ಪೂರಂಭಿಸಿ, ಅವರು ಸುಶಿಕ್ಷಣಾಗಳು ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದೆ. ಇವಲ್ಲದೆ ವಿವಿಧ ಜಾತಿ ಪಂಗಡಗಳ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ತಂತಮ್ಯ ಕುಲಭಾಂಧವರಿಗೆ ಉಚಿತ ಉಂಟ, ವಸತಿ ನಿಲಯಗಳನ್ನೆಂದುಸಿಂಹಿಸೆ. ಇಂತಹವು ಸರಕಾರದ ಧನ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಹಕಾರದಿಂದ

నడయుత్తవే. మత్త కలవు స్థలియు సంపన్మూలగళ జోతెగి సరకారి ధనస్కాయవన్ను పడేయుత్తవే. ఇప్పగళ జోతెగి సరకారి పసతి నిలయగళూ ఇద్దు, ఇవు సమాజ కల్పానా ఇలాచీలుండ నడేసల్పడుత్తవే. ఓందులిద వగ్గ కాగూ అల్పసంబ్యాతరిగాగి ఇరువ ప్రత్యేక సరకారి ఇలాచీ నడేసువ హస్తలుగళూ బిల్లెయల్లి కాయి నివహిసుత్తవే. మనగుందద విజయ మహాంతేశ ఉ.ప్ర.ని., బగ్గెలకోచెయ ఒసవేళ్లర విద్యావధక నివహిసుత్తవే. మనగుందద విజయ మహాంతేశ ఉ.ప్ర.ని., బగ్గెలకోచెయ ఒసవేళ్లర విద్యావధక నివహిసుత్తవే. మనగుందద విజయ మహాంతేశ ఉ.ప్ర.ని., కాగూ ఆదత్ బృహత్తణ నిలయ, సిందగియ ఈరమ్మ నంది ఉ.ప్ర.ని., విజాపురద సిద్ధేళ్లర ఉ.ప్ర.ని., కాగూ ఆదత్ బృహత్తణ నిలయ, సిందగియ ఈరమ్మ నంది ఉ.ప్ర.ని., తాళికోచెయ బాస్తుతేశ ఉ.ప్ర.ని., మహాలింగపురద ఉ.ప్ర.ని., కాగూ విజాపురద భ్రాం ఇళకల్లిన విజయ మహాంతేశ మంతద ఉ.ప్ర.ని.కాగూ లభ్యాడ ఉ.ప్ర.ని., కాగూ విజాపురద భ్రాం యోగాశ్రమద ఉ.ప్ర.ని. ముంతాదవు నిరంతరవాగి విద్యాధిగళిగి ఉటిఎపుచార ఒదిసుత్తా శిక్షణ కేత్తుకే సేవ సల్లిసుత్తవే. ఇప్పగళు సరకారద ధన సకాయవిల్లద సావజనికరింద దేహిగె, దానగళాగి బంద దవస, ధాన్యగళమ్మ సంగ్రహిసి ఆదన్ను జనికితకూగియే ఖపయోగిసిదుదరింద జనాదరణేయవాగిద్దవు. జిల్లెయాదంత ఇంతక ఇంట కొన్న హిచ్చు ప్రశాద నిలయగళు ఇందిగూ కాయి సివహిసుత్తవే.

ಸ್ವನಿಕ ಶಾಲೆ, ವಿಜಾಪುರ

ಕೇಂದ್ರ ಸರಕಾರದ ರಕ್ಷಣಾ ಸಚಿವಾಲಯ ಗಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸೈನಿಕ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿತು. ಅಂದಿನ ಮೈಸೂರು ಸರಕಾರ ಈ ಯೋಜನೆಯಡಿ ಬಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ, ದೇಶದ ಒಳನೇ ಸೈನಿಕ ಶಾಲೆಯನ್ನು ವಿಜಯ ಕಾಲೇಜಿನ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಗಡಿಗಳ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ಇಂದ ರಂದು ಉತ್ತರ ವಿಧ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿತು. ವಸತಿ ಸೌಕರ್ಯಾಳಭ್ಯಾಸ ಈ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದಿಂದ ಒಂದು ಹಾಗೂ ಒಂದಿಂದ ಒಳಿಂದ ವರ್ಷದ ವರ್ಯಾಮಿತಿಯ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿತು. ವಸತಿ ಸೌಕರ್ಯಾಳಭ್ಯಾಸ ಈ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದಿಂದ ಒಂದು ಹಾಗೂ ಒಂದಿಂದ ಒಳಿಂದ ವರ್ಷದ ವರ್ಯಾಮಿತಿಯ ಕನ್ವಾಟಕದ ಅಧಿಕಾರಿ ಕನ್ವಾಟಕಕ್ಕೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರಕ್ಷಣಾ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯ ಮಕ್ಕಳು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಆರು ಮತ್ತು ಒಂಬತ್ತೇನೇ ತರಗತಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರವೇಶಾವಕಾಶ ಪಡೆಯಬಹುದು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರತೀ ವರ್ಷ ಬಿಜಾಪುರ, ಗುಲ್ಬಂದ್, ಬೆಳಗಾವಿ ಹಾಗೂ ಬೆಂಗಳೂರು ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಪ್ರವೇಶ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಉತ್ತೀರ್ಣರಾಗಬೇಕು. ಪರಿಶ್ವ ಜಾತಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಶೇ.೧೫, ಪರಿಶ್ವ ವರ್ಗದವರಿಗೆ ಶೇ.೨೦ ಮೂರು ಹಾಗೂ ರಕ್ಷಣಾ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯವರಿಗೆ ಶೇ.೨೫ ರಷ್ಟು ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಶೇ.೧೫, ಪರಿಶ್ವ ವರ್ಗದವರಿಗೆ ಶೇ.೨೦ ಮೂರು ಹಾಗೂ ರಕ್ಷಣಾ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯವರಿಗೆ ಶೇ.೨೫ ರಷ್ಟು ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಕಾದಿರಿಸಲಾಗಿದೆ. ವರ್ಷಾಂಂತರ ಆರನೇ ತರಗತಿಗೆ ಒಟ್ಟು ೩೦ ಮತ್ತು ಒಂಬತ್ತೇನೇ ತರಗತಿಗೆ ಒಟ್ಟು ಮೂರು ಮಂದಿ ಮಕ್ಕಳು ಸೇರಬಹುದಾಗಿದೆ. ಸಿಬಿಎಸ್‌ಎ ಪರ್ಯಾಕ್ರಮ ಹತ್ತನೇ ತರಗತಿಯವರಿಗೆ ಅನುಸರಿಸಲ್ಪಡುವುದು. ಇನ್ನೇ ತರಗತಿ ಉತ್ತೀರ್ಣರಾದವರು ಕೇಂದ್ರ, ಲೋಕಸೇವಾ ಆಯೋಗ ನಡೆಸುವ ಪ್ರವೇಶ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತೀರ್ಣರಾದರೆ ಮಾತ್ರ ನಾಷಣ್ಯ ಡಿಫೆನ್ಸ್ ಅಕಾಡೆಮಿ ಮೂಲಕ ಸ್ನೇಹಕ್ಕೆ ಸೇರಲು ಅರ್ಹತೆ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪರೀಕ್ಷೆ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಏರಡು ಬಾರಿ-ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ಮತ್ತು ಏಪ್ರಿಲ್ ತಿಂಗಳನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

ವಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ೪೦೫ ಎಕರೆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಕಲ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಈ ಶಾಲೆ ದೇಶದ ಅತಿದೊಡ್ಡ ಸೈನಿಕ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರನೆಯದಾಗಿದೆ. ಕೇಂದ್ರ ರಕ್ಷಣಾ ಮಂತ್ರಿಯವರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಅಯಾಯ ರಾಜ್ಯಗಳ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳು, ವಿದ್ಯಾಮಂತ್ರಿಗಳೂ ಹಾಗೂ ಇತರರು ಸದಸ್ಯರಾಗಿರುವ ಆಡಳಿತಮಂಡಳಿಯಿಡಿ ಈ ಶಾಲೆಗಳು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ.

ಆರಂಭದ ಹನ್ನೆರಡವರೆಗೆ ತರಗತಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಈ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಇಂಡೋ-ಎಂ ನೇ ಸಾಲಿಗೆ ಒಟ್ಟು ೬೫೦ ಮಂದಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿದ್ದು, ಇಬ್ಬರು ಮಹಿಳೆಯರೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಒಟ್ಟು ೩೩ ಮಂದಿ ಬೋಧಕ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ಇದ್ದರು.

ಗ್ರಂಥಾಲಯಗಳು

ವಿಜಾಪುರದ ಮುಖೋಳದಲ್ಲಿ ಇಲಂರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವಾಚನಾಲಯ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪ್ರಥಮ ಗ್ರಂಥಾಲಯವನ್ನು ಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇದಾದ ನಂತರ ವಿಜಾಪುರದ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವಾಚನಾಲಯ ಇಲಾಜ ರಲ್ಲಿಯೂ, ಜಮಿಂಡಿಯ ರಮಾಭಾಯಿ ಸಾಹೇಬ ವಾಚನಾಲಯ ಇಂಜ ರಲ್ಲಿಯೂ, ರಬಕವಿಯ ತಂಕರಲಿಂಗ ಲೈಬ್ರರಿ ಇಂಜ ರಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಾರಂಭವಾದವು. ನಂತರ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವಾಚನಾಲಯಗಳು ಇಂಜ ರಲ್ಲಿ ಇಂಡಿಯಲ್ಲಿ, ಇಂಡರಲ್ಲಿ ಮನಸುಂದ ಹಾಗೂ ಸಿಂದಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಇಂಜಿನಿಯಲ್ಲಿ ರಲ್ಲಿ ತಾಳಿಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದವು. ಬಾದಾಮಿಯಲ್ಲಿ ಇಂಗಿರಲ್ಲಿ ಪುಲಿಕೆಶ್ವರ ವಾಚನಾಲಯ, ಇಂಜ ರಲ್ಲಿ ತಿಕೋಣದಲ್ಲಿ ಬಾಲಚಂದ್ರ ವಾಚನಾಲಯ, ಇಂಳಂರಲ್ಲಿ ಬನಹಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನೇಡಿವ್ ಜನರಲ್ ಲೈಬ್ರರಿ, ಇಂಳಂರಲ್ಲಿ ಮುಖೋಳದ ಮಹಲಿಂಗಪುರದಲ್ಲಿ ನಗರಸಭಾ ವಾಚನಾಲಯಗಳು ತೆರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿವು. ಈ ಎಲ್ಲಾ ವಾಚನಾಲಯಗಳು ಪ್ರಸ್ತುತ ಗ್ರಂಥಾಲಯಗಳಾಗಿ, ಜಿಲ್ಲಾ ಕೇಂದ್ರ ಗ್ರಂಥಾಲಯ ಇಲಾಖೆಯಡಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿವೆ. ವಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ಇಂಗಿರಲ್ಲಿ ರಾಫ್ರೇಂಡ್ರಾವ್ ಕೆಂಬಾವಿಯವರಿಂದ ಅನಂದತೀರ್ಥ ವೈದಿಕ ಧರ್ಮ ಗ್ರಂಥಾಲಯ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಧರ್ಮ, ವೇದಾಂತಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಹತ್ವಾಂಶ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಈ ಗ್ರಂಥಾಲಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಸಂಚೇ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರವಚನಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಈ ಪರಿಪರೆಯನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತ ಪಂಡಿತ ಶಿವಿಕ್ರಮಾಚಾರ್ಯ ಉಪಚಾರ ಮುಂದುವರೆಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ವಿಜಾಪುರ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ತಿಡಗುಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಇಂಗಿರಲ್ಲಿ ಮಾರುತಿ ವಾಚನಾಲಯ ಇಂ ಮಂದಿ ಸದಸ್ಯರೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಇಂಡಿಂಗೆ ಒಟ್ಟು ೨೨ ಗ್ರಂಥಾಲಯಗಳೂ, ಇಂಗಾರ್ಮ ವಾಚನಾಲಯಗಳೂ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದವು.

ಸರಕಾರದ ಕೇಂದ್ರ ಗ್ರಂಥಾಲಯ ಯೋಜನೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಇಂಡಿ ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ನಗರ ಕೇಂದ್ರ ಗ್ರಂಥಾಲಯ ಯೋಜನೆ ಇಲಂರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದರೂ, ಇಲಾಜರಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ಒಂದಿತು. ಮಂಡಳ ಗ್ರಂಥಾಲಯಗಳು ಇಲಂರಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಎಲ್ಲಡೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟು, ಪ್ರಸ್ತುತ ಜಿಲ್ಲಾ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿವೆ. ಇವ್ಯಾಳ ಒಟ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆ ಇಂಡಿರ ಡಿಸೆಂಬರ್ ವೇಳೆಗೆ ಇಂ ಆಗಿತ್ತು. ಇದಲ್ಲದೆ ಇಂ ಶಾಶಿ ಗ್ರಂಥಾಲಯಗಳೂ, ಇಂ ಪ್ರಸ್ತುತ ವಿತರಕಾ ಕೇಂದ್ರಗಳೂ ಕಾರ್ಯಗತವಾಗಿದೆ.

ವಿಜಾಪುರ ನಗರದಲ್ಲಿ ನಗರಕೇಂದ್ರ ಗ್ರಂಥಾಲಯಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಇಂಡಿರ ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಒಟ್ಟು ಏಳು ಆಗಿದ್ದು, ಒಟ್ಟು ೬೦೦೦ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ೨೦,೦೦೦ ಪ್ರಸ್ತುತಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತು. ಜಗಜ್ಜೋತಿ ಬಸವೇಶ್ವರ ಸಂಚಾರಿ ಗ್ರಂಥಾಲಯ ಇಂಡರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ, ಇದರಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ೨೦೦೦ ಪ್ರಸ್ತುತಗಳಿದ್ದವು. ಇದೇ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಜಿಲ್ಲಾ ಕೇಂದ್ರ ಗ್ರಂಥಾಲಯಗಳ ಒಟ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆ ಇಂ ಆಗಿದ್ದು, ಒಟ್ಟು ಪ್ರಸ್ತುತಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ೩,೦೦,೦೦೦ ಮತ್ತು ಒಟ್ಟು ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ ೨೫,೦೦೦ ಆಗಿದ್ದಿತು.

೨೧೬

ಶ್ರೀಕೃಂಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಂತೆ ಶ್ರೀರಾಮ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆ ಪ್ರಗತಿ ಸಾಧಿಸಿದೆ. ಸಣ್ಣ ವಯಸ್ಸಿನವರು ಹಾಗೂ ಯುವಕರು ತಮ್ಮ ವಿರಾಮ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಸ್ಥಳೀಯ ಅಟಗಳಾದ ಅಟಕ್ಕೆ-ಪಾಟಕ್ಕೆ, ಕೆಬಡ್ಡಿ, ಖೋ-ಹೋ, ಸರಗೇರಿ, ಬುಗುರಿ, ಗೋಲಿ, ಲಂಗಡಿ, ಗಿಡ ಮಂಗ್ಯ ಮುಂತಾದವರ್ಗಗಳನ್ನು ಆಡುತ್ತಾರೆ. ಇವಲ್ಲದೆ ಹುಲಿ ಆಕಳೆ, ಮತ್ತು ಚಾಕಾ ಎಂಬ ಗ್ರಹ ಕ್ರಿಡೆಗಳೂ ಆಡಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಹೆನ್ನೂ ಮುಕ್ಕಳು ಅಂಡಕ್ಕಾಳ, ಕುಂಟೆ ಬಿಲ್ಲೆ ಮತ್ತು ಗಜ್ಜುಗದ ಅಟಗಳನ್ನು ಆಡುತ್ತಾರೆ. ನವರಾತ್ರಿ ಹಾಗೂ ದೀಪಾವಳಿಗಳಂದು ಹಿರಿಯರು ಪಗಡೆಯಾಟವಾಡುತ್ತಾರೆ. ಜೇಷ್ಟು ಮಾಸದ ಪೌರ್ಣಿಮೆ ದಿನ ಅಚಿರಿಸಲಾಗುವ ಕಾರು ಹಸ್ತಿಮೇ ಈ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ವಿಶೇಷ ಹಬ್ಬಿ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕಳಿಕಂಬದಾಟ ವರ್ಣರಂಜಿತವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಕುಸ್ತಿಮನೆ ಹಾಗೂ ಗರಡಿಮನೆಗಳನ್ನು ಜಿಲ್ಲೆಯಾದ್ಯಂತ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಹಿಂದೆ ಪೂರ್ಣೋ ಮತ್ತು ಕುದುರೆ ಸಾವಾರಿಯೂ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿತ್ತು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಾಬ್ದಿಸ್, ಶಕ್ತಿ ತೆಗೆಯಿಂದು ಹಾಗೂ ಕುಸ್ತಿ ಪಂಡ್ಯಗಳನ್ನು ನಡೆಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾರುಹಸ್ತಿಮೇ ಮತ್ತು ಅಗೆ ಹಸ್ತಿಮೇಗಳಂದು ಹಳ್ಳಿಹಳ್ಳಿಗಳ ನಡುವೆ ಹಲವಾರು ಪಂದ್ಯಾವಳಿಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಹಿಂದೆ ಎಲ್ಲಾ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಕುಸ್ತಿ ಪಟುಗಳಿಂದ್ದು, ಈಚೆಗೆ ಆಧುನಿಕ ಕ್ರಿಡೆಗಳ ಜನಪ್ರಿಯತೆಯಿಂದಾಗಿ ಅವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಕಬಡ್ಡಿ (ಲುತ್ತುತ್ತು) ಜಿಲ್ಲೆಯಾದ್ಯಂತ ಮೇಡಲಿನಿಂದಲೂ ಸ್ಥಳೀಯ ಜನಸ್ಥಿತಿ ಶ್ರೇಡರಾಗಿದ್ದು, ಹನ್ನಾರ್ಥಿನ
(ಜಮವಿಂಡಿ ತಾಲ್ಲೂಕು) ಒಸವೇಶ್ವರ ತರುಣ ಸಂಘ ಲುತ್ತುಮು ಕಬಡ್ಡಿ ತಂಡವನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತು. ಇಂಜಿನಿಯರ್ ದಶಕದಲ್ಲಿ
ಹುಕ್ಕೇರಿ ಸಹೋದರರು, ನಂತರ ಜಮವಿಂಡಿಯ ಪೋರ್ಚೆ, ಅಣ್ಣಾಪ್ಪ ಮತ್ತು ಅಂಬ್ಬಿ ಇವರು ಪ್ರಮುಖ ಕಬಡ್ಡಿ
ಆಟಗಾರರಾಗಿದ್ದರು.

ವಾಲಿಚಾಲ್

ಅಧ್ಯನಿಕ ಕ್ರೀಡಗಳಾದ ವಾಲಿಬಾಲ್ ಹಾಗೂ ಬ್ಯಾಡೋಮಿಟನ್ ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬರುತ್ತವೆ. ವಾಲಿಬಾಲ್ ಅಟ ಗಳಿಂದ ದಶಕದಿಂದೀಚೆಗೆ ಜನಪ್ರಿಯತೆ ಹೊಂದಿದ್ದು ಈ ಕ್ರೀಡೆಯ ಅಂದಿನ ಪ್ರಮುಖ ಅಟಗಾರರಾದ ಗೆಣ್ಣಿ ಹಾಗೂ ಬಿಲ್ಲಿ ದಾರ್, ನಂತರ ಆರ್. ಕುಲಸರ್ವ್ ಮತ್ತು ಬಿ.ಎಂ. ಕೋರ್ಕೆ ಜನಪ್ರಿಯರಾದರು.

ಮೇ 09 - ಮೇ 09

స్వతంత్రానికి నింతర జిల్లాయల్లి శో-శో జనపీయతే హొందితు. జిల్లాయల్లి ఈజం-ఎం ర దళకదల్లి అంబ్లి, ప్రోటె, కంకనవాగి, బాగాయత్తా, మోకాతీ, ఆర్.ఆర్. తోరపి హాగూ బాబి ప్రముఖ శో-శో ఆటగారణగిద్దరు. ఏడాపురద పిడిజె ప్రథమాలే, జముండియ పరశురామ ప్రథమాలే, ముధోళద కింగోళాజ్ఞ ప్రథమాలే, బాగలకోటయె సత్రి ప్రథమాలెగళు ఉత్సవ శో-శో తండ్రగళన్న హొందిదపు.

၁၃

ఈ క్రింది ఉపానంద దళకదిందిచేగే సాకష్యుల జనప్రియతె హోదిద్దు, జిల్లా కేంద్రవాద విజాపురదల్లి కరందికరా పండ్యావళియంతక హలవారు రాష్ట్ర మట్టద హాకి పండ్యావళిగాలు నడేదివే. ఆ దళకద రాష్ట్రమట్టద హాకి అటగారచేందరే - ముకుండ భిడె, మహమ్మద్ హుసైన్, సాంగ్రికర్, జీ.ఎస్. దేశముల్, రిజాక్ సౌల్తాను పురకర్ ముంతాదవరు. విజాపుర నగరద జనప్రియ ప్రాలీస్ హాకి తండ సత్తుర్, ఖాదర్, బింబీర్

ಹಾಗೂ ಹಮೇಂದ್ರಾರಂತಹ ಉತ್ತಮ ಆಟಗಾರರನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೆ, ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಮುಖ ವಿಜಯ ಕಾಲೇಜ್ ತಂಡದಲ್ಲಿ ಸಿ.ಆರ್.ಪಾಟೀಲ್, ದುಬಲಗುಂಡಿ, ಪಿ.ವಿ. ಕಂಬಾಜಿ, ಎಂ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್, ಬಿ.ಎಸ್. ಪ್ರಾಟಿ, ಎಸ್.ಜೆ. ಇಚ್ಕೇರಿ ಮುಂತಾದ ಶ್ಯಾತನಾಮರಿದ್ದರು. ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಹಾಗೂ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸಿದ ಇನ್ನಿತರ ಪ್ರಮುಖ ಆಟಗಾರರೆಂದರೆ, ಅಂಬಲಾಲ್‌ಅತ್ತರ್, ಇಕ್ಕಾಲ್ ಮಿಥ್ರ್, ಮತ್ತು ಎಂ.ಕೆ. ಕಟ್ಟೇಮನಿ.

ಟೆನ್ನಿಸ್

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯೇ ಅಂದರೆ ಇಂಡಿಯಾ ಸುಮಾರಿಗೆ ಈ ಕ್ರೀಡೆ ಜನನುರಾಗಿಯಾಗಿದ್ದಿತು. ರಾಮರಾವ್ ಕೋಣ್ಣಾರ್ ಹಾಗೂ ಗಣಪತರಾವ್ ದೇಸಾಯಿ ವಿದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪರಿಚಿತರಾಗಿದ್ದ ಭಾರತೀಯ ಟೆನ್ನಿಸ್ ಖಾಂಪಿಯನ್ಸ್ ಗೆಳಾಗಿದ್ದರು. ನಂತರ ಇಂಡಿಯಾ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಗೋವಿಂದರಾವ್ ಕಂಬಾವಿ, ಕನ್ಸಲ್ ಕನ್ಬರಿಮರ, ವಿ.ಎಚ್. ಕಂಬಾಗಿ, ಸುಗಂಧಿ ಸಹೋದರರು, ಶಾಮರಾವ್ ದೇಸಾಯಿ, ವಿ.ಆರ್.ಕಂಬಾವಿ ಮುಂತಾದವರು ಶ್ಯಾತಿ ಹೊಂದಿದ ಟೆನ್ನಿಸ್ ಪಟುಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಹಾಗೆಯೇ ಇಂಡಿಯಾ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರೇ. ಎಂ.ಎ. ಭಂಡಾರಿ ಮತ್ತು ಪ್ರೇ. ಬಿ.ಟಿ. ಸಾಸನೆರರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಕ್ರೀಡೆ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಲು ಶ್ರಮಿಸಿದರು. ಈ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಎಸ್.ಎ. ಕಂಬಾವಿ, ಭಂಡಾರಿ ಸಹೋದರರು ಕಾಜಲಿಗಿ ಸಹೋದರರು, ಪಿ.ವಿ.ಕಂಬಾಗಿ, ಬಿ.ಆರ್. ಬೀಳಗಿ, ಡಾ.ಎಂ.ವಿ. ಕುಲಕರ್ನ್, ಧನು ರುಣಾಲ್, ಎಸ್.ಎಸ್. ದೇಶ್ಮಂಜು ಇವರು ಉತ್ತಮ ಟೆನ್ನಿಸ್ ಆಟಗಾರರಾಗಿದ್ದರೆಲ್ಲದೇ ಹಲವಾರು ರಾಜ್ಯ ಹಾಗೂ ರಾಷ್ಟ್ರ ಮಟ್ಟದ ಪಂದ್ಯಾವಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸಿದ್ದರು. ರಾಜ್ಯದ ಮಾಜಿ ಮಂತ್ರಿ ಶ್ರೀ ಕೆ.ಎಸ್. ಬೀಳಗಿ ಈ ದಶಕದಲ್ಲಿ ವಿಜಯ ಕಾಲೇಜಿನ ಟೆನ್ನಿಸ್ ತಂಡದ ಆಟಗಾರರಾಗಿದ್ದು, ಹ್ಯಾಮರ್ ಫ್ರೋ, ಜಾವೆಲಿನ್ ಹಾಗೂ ಪಾಟ್‌ಪ್ರ್ಯೂ ಕ್ರೀಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮುಂದಿದ್ದರು.

ಟೆಂಬಲ್ ಟೆನ್ನಿಸ್

ಈ ಕ್ರೀಡೆ ಇಂಡಿಯಾ ದಶಕದಿಂದ ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಇಂದಿಗೂ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿದೆ. ಹಿಂದಿನ ಆಟಗಾರರಾದ ಎಸ್.ಎ. ಕಂಬಾವಿ ಮತ್ತು ಎಸ್.ಎಂ. ಸುಗಂಧಿ ಹಾಗೂ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಹಲವಾರು ಪಂದ್ಯಾವಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸಿದ ಅರುಣ್ ಕಂಬಾವಿ ಮತ್ತು ಇತ್ತಿಇಚಿನ ಆಟಗಾರರಾದ ಅಶೋಕ್ ಪರ್ವತೀಕರ್ ಹಾಗೂ ಅಶೋಕ್ ಸಿರಿಗುಪ್ಪಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಟೆಂಬಲ್ ಟೆನ್ನಿಸ್ ಕ್ರೀಡೆಗೆ ಮೆರುಗು ತಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಕ್ರಿಕೆಟ್

ತರುಣ ಪೀಠಿಗಳೆಂದು ಅತ್ಯಂತ ಜನಪ್ರಿಯವಾದ ಈ ಕ್ರೀಡೆ ಇಂಡಿಯಾ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಸರು ವಾಸಿಯಾಯಿತು. ಅಂದಿನ ಪ್ರಮುಖ ಕ್ರಿಕೆಟ್ ಆಟಗಳಾದ ಜಿ.ಪಿ.ದೇಸಾಯಿ, ಬಾಬುರಾವ್ ದೇಸಾಯಿ, ವಿ.ಎಚ್.ಕಂಬಾಗಿ, ಸಿ.ಪಿ. ಹಳಕೆಟ್ಟಿ ಇವರು ಕ್ರಿಕೆಟ್ ನ ಜನಪ್ರಿಯತೆಗೆ ಬುನಾದಿ ಹಾಕಿದರು. ಮುಂದೆ ಇಂಡಿಯಾ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಜೆ.ಎಚ್. ಕಂಬಾಗಿಯವರು ಶ್ಯಾತ ದೇವಧರ್ ಅವರ ನಾಯಕತ್ವದಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತ್ರಾಂಗ್ನೂಲರ್ ಹಾಗೂ ಪೆಂಟ್ರಾಂಗ್ನೂಲರ್ ಪಂದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು. ಮುಂದೆ ಇಂಡಿಯಾ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಾರೋಡರ್ಸ್ ಆದ ಜೆ.ಎಚ್. ಗುಲ್ಗಾಂ, ಗುರು ಹಲಕಟ್ಟಿ, ಹಾಗೂ ಬಿ.ಟಿ. ಸಾಸನೋರ್, ಸಿ.ಎಂ. ಕೋಲಿ, ಪ್ರಭು ವಸಂತ ಕಂಬಾವಿ; ಇಂಡಿಯಾ ರಿಂದ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಕಂಬಾಗಿ, ಎಂ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್, ಎಸ್.ಎಂ. ಸುಗಂಧಿ, ಎಂ.ವಿ. ಕುಲಕರ್ನ್, ವಿಲಾಸ್ ನಾಯಕ್, ಎನ್.ಟಿ. ಜಿಗ್ರಾಜೆ, ಪಡತರೆ, ಮಾಜಿ ಮಂತ್ರಿ ಜೆ.ಎಸ್. ದೇಶ್ಮಂಜು.

ಮಹತುಂಗದೇ ಹಾಗೂ ಕೃಷ್ಣ ದೇಸಾಯಿ ಹಾಗೂ ಇಂರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಸುಹಾಸ್ ಜೋಡಿ, ವಿಲಾಸ್ ನಾಯಕ್ (ಇಬ್ಬರೂ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಅಟಗಾರರು) ವಿಜಯದೇವ್ ಮತ್ತು ಡಾ.ಕಟ್ಟಿ ಉತ್ತಮ ಶ್ರೀಕೆಟ್ ಕಲಿಗಳಾಗಿದ್ದರು.

೧೯೭೦ -೭೦ರ ನಡುವಣ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆ ಶ್ರೀಕೆಟ್ ಚಟುವಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕುಂತಿವಾದರೂ ಇಂರ ನಂತರ, ಕೈಸರ್ಸೊಸಿವ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ, ವಿಜಯ ಕಟ್ಟಿಯವರ ಬ್ರದರ್ಸ್ ಶ್ರೀಕೆಟ್ ಕೃಬ್ರೊ ಮೂಲಕ ಜಿಲ್ಲೆ ಶ್ರೀಕೆಟ್ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮರುಚಾಲನೆಯಾಯಿತು. ಪ್ರಸ್ತುತದಲ್ಲಿ ಸಂಜಯ ಫಾಟಿಗೆ, ಪ್ರಸಾದ್ ಪಾಟೀಲ್, ಪ್ರಶಾಂತ್ ಹಚೇರಿ, ವೇದ ನಾರಾಯಣ ಮತ್ತು ಸರ್ದಾರೇಶಪಾಂಡೆ ಖ್ಯಾತ ಶ್ರೀಕೆಟ್ ಅಟಗಾರರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಶ್ರೀಕೆಟ್ ಕೃಬ್ರೊಗಳು

ವಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ಇಂರ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಬಿಜಾಪುರ ಸಿಟಿ ಇಂ ಅಂದಿನ ಏಕೈಕ ಶ್ರೀಕೆಟ್ ಕೃಬ್ರೊ ಎನಿಸಿತ್ತು. ತದ ನಂತರ ಎಸ್.ಎಸ್. ಪ್ರಾಥ್ಮಾಲೆ ಹಾಗೂ ಸರಕಾರಿ ಪ್ರಾಥ್ಮಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಶ್ರೀಕೆಟ್ ಕೃಬ್ರೊಗಳು ಉತ್ತಮ ಅಟಗಾರರನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದವು. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಇಂರ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಶ್ರೀಕೆಟ್ ಕೃಬ್ರೊಗಳಿಂದರೆ - ವಿಜಾಪುರ ಬಾಯ್ಸ್ ಶ್ರೀಕೆಟ್ ಕೃಬ್ರೊ, ಯಂಗ್ ಮೆನ್ಸ್ ಶ್ರೀಕೆಟ್ ಕೃಬ್ರೊ, ಪ್ರೆಂಡ್ಸ್ ಶ್ರೀಕೆಟ್ ಕೃಬ್ರೊ, ಕೆ.ಎಸ್.ಆರ್. ಟಿ.ಸಿ. ಶ್ರೀಕೆಟ್ ಕೃಬ್ರೊ, ಮಾಡನ್‌ ಶ್ರೀಕೆಟ್ ಕೃಬ್ರೊ, ಹಾಗೂ ವಿಜಯ ಕಾಲೇಜ್ ಶ್ರೀಕೆಟ್ ಕೃಬ್ರೊ. ಬ್ರದರ್ಸ್ ಶ್ರೀಕೆಟ್ ಕೃಬ್ರೊ ಇಂಜಿನಿಯಲ್ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ (ನಂತರ ಬಿಬಿಸಿಸಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿತು) ನಾಲ್ಕು ರಣಜಿ ಶ್ರೀಕೆಟ್ ಪಂದ್ಯಾವಳಿಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿತು.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೈಸರ್ಸೊಸಿವರೆಗೆ ಸಂಲಗ್ಗೊಂಡ ಆರು ಶ್ರೀಕೆಟ್ ಕೃಬ್ರೊಗಳು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದು, ಶ್ರೀಕೆಟ್ ಶ್ರೀಡೇಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಶ್ರಮಿಸುತ್ತಿವೆ.

ಸ್ವೇಕ್ಷಣ್ಣ: ಕನಾಟಕದ ಸ್ವೇಕ್ಷಣ್ಣ ಪಟುಗಳು ಎಂದರೆ ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯವರು ಎನ್ನುವ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಜಿಲ್ಲೆ ಸ್ವೇಕ್ಷಣ್ಣ ಶ್ರೀಡೇಯಲ್ಲಿ ಹೆಸರು ಹೊಂದಿದೆ. ಜಮಾವಿಂಡಿಯವರಾದ ಸಿ.ಎಂ. ಕುಣಿಯವರನ್ನು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸ್ವೇಕ್ಷಣ್ಣ ಹಿತಾಮಹರೆನ್ನು ಬಹುದು. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸ್ವೇಕ್ಷಣ್ಣ ಪಟುಗಳಲ್ಲಿ ಶೇಕಡಾ ಇಂ ರಮ್ಮೆ ಮಂದಿ ಜಮಾವಿಂಡಿ ಹಾಗೂ ಸುತ್ತಲಿನವರು ಎಂಬುದು ಗಮನಾರ್ಹ ಸಂಗತಿ. ಸ್ವಾಳೀಯರು ತಿಳಿಸುವಂತೆ ಜಮಾವಿಂಡಿ ಹಾಗೂ ಸುತ್ತಲ ಸ್ವಾಳೀಂದ ಹಾಲು ಮಾರುವ ಮುದುಗರು ಸ್ವೇಕಲ್ಲುಗಳ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಉರುಗಳಿಂದ ಇತರೆ ಸ್ವಾಳೀಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬರುವಾಗ, ತಂತಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ ವೇಗದ ಪಂಡ್ಯಗಳನ್ನು ಒದ್ದಿಕೊಂಡು, ಸ್ವಧಾರ್ತ್ಯಕ ಮನೋಭಾವ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು, ಸ್ವೇಕಲ್ಲಾ ತುಳಿಯುವ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಕವನ್ನೇ ಒಂದು ಶ್ರೀಡೇಯಾಗಿ ಹರಿವತ್ಸನೆ ಮಾಡಿದರು. ಇವರು ರಾಜ್ಯ ಹಾಗೂ ರಾಷ್ಟ್ರಮಟ್ಟದ ಸ್ವೇಕ್ಷಣ್ಣ ಪಂದ್ಯಾವಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ ಹಲವಾರು ಪಾರಿತೋಷಕಗಳನ್ನು ಗಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಜಮಾವಿಂಡಿ ತಾಲ್ಲೂಕನ ಕುಂಬಾರ ಹಳ್ಳಿಯ ಚಂದ್ರ ಕುನ್ಫ ಅಂತರ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟದ ಸ್ವೇಕ್ಷಣ್ಣ ಪಟುವಾಗಿದ್ದು, ಪ್ರಸ್ತುತ ಕೋಚ್ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ರೈಲ್ವೇ ಇಲಾಖೆಯ ರಾಜ್ಯಾಧಿಕಾರಿ ಅತ್ಯಾರ್ಥ ಮತ್ತೊಳ್ಳಿ ಅಂತರ ರಾಷ್ಟ್ರ ಖ್ಯಾತಿಯ ಸ್ವೇಕ್ಷಣ್ಣ ಪಟ್ಟಿ. ವಿಜಾಪುರದವರೇ ಆದ ರೇಣುಕಾ ಪಡತಾರೆ ಖ್ಯಾತ ನಾಮರಾಗಿದ್ದು, ಪ್ರಸ್ತುತ ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ಸ್ವೇಕ್ಷಣ್ಣ ಕೋಚ್ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಇಂಜಿನಿಯಲ್ಲಿ ವಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ನಾಲ್ಕನೇ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸ್ವೇಕ್ಷಣ್ಣ ಸ್ವಧಾರ್ಯಲ್ಲಿ ವಿಜಾಪುರದ ಸ್ವೇಕ್ಷಣ್ಣ ಪಟುಗಳು ಇ ಚಿನ್ನದ ಪದಕಗಳನ್ನು ಗಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕನಾಟಕ ಸರಕಾರ ಸ್ವೇಕ್ಷಣ್ಣ

ಕ್ರೀಡೆಯ ಪಟುಗಳಿಗೆ ವಿಚಾಪುರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಲಯ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದೆ. ಇದೇ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಲಯದ ಅಂತರ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಖ್ಯಾತಿಯ ಸ್ಕೇಲ್ಸ್‌ಸ್ಟ್ರೀ, ವಿಚಾಪುರದ ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಕೊನ್ನಾಳ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ರಸ್ತೆ ಅಪಘಾತದಲ್ಲಿ ನಿಧನರಾದರು.

ಮುಂಬ್ಯೆನಲ್ಲಿ ಗಣರಾಜ್ಯ ನಡೆದ ೨೬ ಕಿ.ಮೀ. ಮ್ಯಾರ್ಥಾನ್ ಬಂಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಸ್ಥಾನ ಗಳಿಸಿದ ೧೦ಡಿ ತಾಲೂಕಿನ ನಾಗರಾಜ್ ಗ್ರಾಮದ ವೈಜನಾಥ ಚಂಕಾರಪ್ಪ ಸಮಗೊಂಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಉತ್ತಮ ಹಿರಿಯ ಅಧ್ಯಿಕ್ಷಾ ಆಗಿದ್ದು, ಶಾಯ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಗೆದ್ದಿದ್ದಾರೆ.

ಯುವಜನ ಸೇವೆ ಮತ್ತು ಕ್ರೀಡಾ ಇಲಾಖೆ ತನ್ನ ಕಾರ್ಯವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಗಣರಾಜ್ಯ ವಿಸ್ತರಿಸಿ, ವಿಚಾಪುರದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಕ್ರೀಡಾಧಿಕಾರಿಯನ್ನು ನೇಮಿಸಿದೆ. ಇಲಾಖಾವಾತಿಯಿಂದ ವಿಚಾಪುರದಲ್ಲಿ ೧೫,೧೦೦ ಮಂದಿಗೆ ಸ್ಥಳವಾತಿವರುವ ಕಾಂಬೇಡ್ಕರ್ ಕ್ರೀಡಾಂಗಣ ಒಂದು ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಇಲಾಖೆ ಹನಗುಂದ, ಮುಧೋಳ ಹಾಗೂ ಜಮುಖಿಂಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರೀಡಾಂಗಣಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದೆ. ಬಾಗಲಕೋಟೆಯಲ್ಲಿನ ಕ್ರೀಡಾಂಗಣ ನಿರ್ಮಾಣ ಹಂತದಲ್ಲಿದೆ. ವಿಚಾಪುರದಲ್ಲಿ ಅಂತರ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟದ ಒಳಾಂಗಣ ಕ್ರೀಡಾಂಗಣವು ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಕ್ರೀಡಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಲ್ಲಿಚ್ಚು, ಒಂದು ಹೊನಲು ಬೆಳಕಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕೋಟ್‌ರ್ ಇವೆ. ಮತ್ತೊಂದು ಹೊನಲು ಬೆಳಕಿನ ಕೋಟ್‌ರ್ ಜಮುಖಿಂಡಿಯಲ್ಲಿದೆ. ವಿಚಾಪುರದ ಕ್ರೀಡಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ವಾಲಿಬಾಲ್, ಜಿಮ್‌ನ್ಯಾಷಿಯ್, ಸ್ಕೇಲ್ಸ್‌ರ್, ರೆಸ್ಸಿಂಗ್, ಬಾಸ್ಟ್ರೋಬಾಲ್, ಹಾಕೆ ಹಾಗೂ ಭಾರ ಎತ್ತುವಿಕೆ ಕ್ರೀಡೆಗಳಿಗೆ ತರಬೇತಿದಾರರು (ಹೋಚ್‌ಗಳು) ಇದ್ದಾರೆ. ಕನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಕ್ರೀಡಾ ಪರಿಷತ್ತು, ಯುವಜನ ಸೇವಾ ಹಾಗೂ ಕ್ರೀಡಾ ಇಲಾಖೆ ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲಾ ಆಡಳಿತ ವಿಚಾಪುರ ಇವರ ಸಂಯುಕ್ತ ಆಕ್ರಯದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಮಟ್ಟದ ಗಣನೇ ಮಹಿಳಾ ಕ್ರೀಡಾಕೂಟ ವಿಚಾಪುರದಲ್ಲಿ ಗಣರಾಜ್ಯ ನವೆಂಬರ್‌ನಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿಲ್ಲ. ಈ ಕ್ರೀಡಾಕೂಟದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಈಚು, ಜಿಮ್‌ನ್ಯಾಷಿಕ್‌ನ್, ಶಟಲ್‌ ಬ್ಯಾಡ್‌ಟಿನ್, ಬಾಸ್ಟ್ರೋಬಾಲ್, ಹಾಕೆ, ಹ್ಯಾಂಡ್‌ಬಾಲ್, ವಾಲಿಬಾಲ್, ಕಬಡ್ಡಿ, ಹೊಚ್‌ಮೊಚ್, ಲಾನ್ ಟೆನ್‌ಸ್, ಚೆಂಬಲ್ ಟೆನ್‌ಸ್ ಮುಂತಾದ ಸ್ಥರ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದ ಎಲ್ಲಾ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಂದ ಕ್ರೀಡಾಪಟುಗಳು ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು. ಇವರಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಹಾಗೂ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟದ ಖ್ಯಾತನಾಮರೆಂದರೆ - ಅಲಕಾಫಡತರೆ, ರೇಣುಕಾ ಎಸ್. ಕಂಬಾರ್, ಫೆಚಾರನಾ ಶೇಖ್, ಶೀಲಾ ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್, ಸಾವಿತ್ರಿ ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್, ಚೇತನಾ.ಜಿ. ಅಂಗಡಿ ಹಾಗೂ ಶರ್ಮೀನಾ ಶೇಖ್. ಬಸವನಬಾಗೇವಾಡಿ ತಾಲೂಕಿನ ಮುಖ್ಯವಾದದ ಪ್ರೌಲೀಸ್ ಇನ್‌ಪೆಕ್ಷರ್ ಬಿ.ಎ. ಪಾಟೀಲರಿಗೆ ರಾಜ್ಯೋತ್ಸವ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಹಾಗೂ ಗಣನೇ ಸಾಲಿನ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಪದಕ ಲಭಿಸಿರುತ್ತದೆ.

* * *